

Vlaams
Parlement

ingediend op **1717** (2018-2019) – Nr. 1
26 oktober 2018 (2018-2019)

Beleidsbrief

Omgeving
2018-2019

ingediend door minister Joke Schauvliege

INHOUD

Lijst met afkortingen	6
Inleiding	8
Managementsamenvatting	9
Strategische en operationele doelstellingen	13
SD1. – Vergroening van de economie	13
OD1. Economische actoren stimuleren om hun milieu-impact te verminderen	13
OD2. Verlagen van de milieu-impact van consumentengedrag	13
OD3. Externe milieukosten internaliseren in de prijzen van producten en diensten	14
OD4. Inzetten op de ontwikkeling van kennis, vaardigheden en attitudes voor een meer milieuvriendelijke en duurzame maatschappij	14
OD5. Interne milieuzorg versterken en verankeren in de werking van de Vlaamse overheid	14
OD6. Hervorming financiering milieu- en natuurverenigingen	15
SD2. – Omgevingsbeleid georiënteerd op Europese beleidskaders	15
OD7. Bepalen van langetermijndoelen en bijhorende trajecten	15
OD8. Een doelgerichte deelname aan het internationaal beleid	15
SD3. – Eenvoudige en doeltreffende instrumenten	16
OD9. Operationalisering decreet omgevingsvergunning	16
OD10. Operationalisering decreet complexe projecten – verruiming proceswinsten	16
OD11. Geïntegreerde planning verzekert versnelde, vereenvoudigde en sluitende procedure	17
OD12. Verdere modernisering voor bruikbare en sluitende instrumenten	17
OD13. Inzet op vooroverleg en bemiddeling: iedereen VIP	18
OD14. Verdere uitbouw gericht handhavingsbeleid	18
OD15. Optimaliseren milieuhygiëneregelgeving	19
OD16. Verder optimaliseren van de doeltreffendheid en de integratie van de erkenningen leefmilieu	20
OD17. Werken aan een vernieuwd wettelijk kader en vereenvoudigd instrumentarium voor bos, natuur en water	20
SD4. – Dynamisch, gebiedsgericht en realisatiegericht ruimtelijk ontwikkelingsbeleid	21
OD18. Goedkeuring BRV dat verder bouwt op krachtlijnen RSV	21

SD5. – Geïntegreerde gebiedsontwikkeling voor een kwaliteitsvolle leefomgeving met een evenwichtige mix van functies	21
OD19. Geïntegreerd regisseren en afstemmen van ruimte-vragen op maat van het gebied	21
OD20. Verdere gebiedsgerichte ruimtelijke ontwikkeling via ruimtelijke uitvoeringsplannen.....	22
OD21. Landbouw en natuur: partners in een multifunctioneel landelijk gebied	22
OD22. Bijkomende woongelegenheden	23
OD23. Ruimte om te ondernemen en logistiek.....	23
OD24. Opvolging ruimte voor sport en recreatie	23
SD6. – De milieukwaliteit van de leefomgeving verhogen	24
OD25. Ruimte voor water	24
OD26. Een doelmatige afvalwatersanering tegen een betaalbare prijs.....	25
OD27. Garanderen van voldoende, gezond en betaalbaar drinkwater.....	26
OD28. Opmaak tweede generatie stroomgebiedbeheerplannen met focus op gebiedsgerichte investeringen.....	27
OD29. Verbetering van de grondwaterkwantiteit en -kwaliteit	27
OD30. Initiatieven in het kader van waterschaarste en droogte.....	28
OD31. Sluitende financiering van het waterbeleid op lange termijn..	29
OD32. Kiezen voor een gebiedsgerichte aanpak van de mestproblematiek in het nieuwe mestactieplan	29
OD33. Duurzaam bodembeheer faciliteert ruimtelijke ontwikkeling..	30
OD34. Investeren in brown- en blackfieldontwikkeling	30
OD35. Voorkomen van nieuwe bodemverontreiniging en de verspreiding ervan	31
OD36. Duurzaam bodembeheer faciliteert de economische ontwikkeling.....	31
OD37. Duurzaam bodembeheer is essentieel voor een gezonde en kwaliteitsvolle leefomgeving.....	31
OD38. Ontsluiten en aanbieden van kwalitatieve informatie met betrekking tot bodemverontreiniging	32
OD39. Actief de bodem beschermen tegen verlies van organische stof, erosie, verdichting en afdichting	32
OD40. Een kader scheppen voor duurzaam beheer van de ondergrond met het oog op een milieuveilige en efficiënte valorisatie van natuurlijke rijkdommen	33
OD41. Verdere vermindering van luchtverontreinigende emissies....	33
OD42. Lokale luchtkwaliteit verbeteren in hotspotzones zoals stedelijke gebieden, industriegebieden en landbouwzones.....	34
OD43. Verhogen van de lokale leefkwaliteit.....	34
OD44. Blootstelling aan overmatig geluid, geur of licht verminderen	35

OD45.	Kwantificeren en verminderen van de impact van milieuverstoring op de gezondheid met specifieke aandacht voor de kwetsbare groepen in onze maatschappij	36
OD46.	Verankering en vrijwaring van natuur- en bosgebieden	36
OD47.	Het behoud en de ontwikkeling van meer en betere natuur in de nabije buurt van alle Vlamingen stimuleren.....	37
OD48.	Werken aan het behoud, het herstel en de versterking van biodiversiteit en ecosystemen.....	37
OD49.	Voor de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen wordt tegen 2020 70% van de benodigde oppervlakte onder correct beheer gebracht en 16 habitats worden in een gunstige of verbeterde staat van instandhouding gebracht.....	39
OD50.	Voor verzurende en vermestende stikstofdeposities wordt een programmatische aanpak ontwikkeld.....	39
SD7. –	Vlaanderen op weg zetten naar een kringlooeconomie	40
OD51.	Vlaanderen Circulair realiseert de transitie Circulaire Economie	40
OD52.	De hoeveelheid restafval van burgers en bedrijven vermindert verder	41
OD53.	Via samenwerking materiaalkringlopen sluiten en kringlooeconomie stimuleren	41
OD54.	Op een duurzame en geïntegreerde manier omgaan met biomassa(rest)stromen.....	42
OD55.	We bouwen en verbouwen materiaalbewust in Vlaanderen ...	43
SD8. –	Naar een klimaatvriendelijke samenleving.....	43
OD56.	Uitvoeren en versterken korte termijn klimaatbeleid.....	43
OD57.	Evolueren naar een koolstofarm Vlaanderen tegen 2050	45
SD9. –	Het omgevingsbeleid wordt wetenschappelijk onderbouwd. We stimuleren de doorwerking van het omgevingsbeleid in relevante beleidsvelden en sectoren	46
OD58.	We stemmen de Vlaamse beleidsplannen, rapporten en programma's op elkaar af en integreren waar mogelijk.....	46
OD59.	Proactieve sector- en grensoverschrijdende ruimtelijke samenwerking	46
OD60.	Verminderen van de milieu-impact van de transportsector....	46
OD61.	De waarde van de natuur meenemen in beleidsbeslissingen .	46
OD62.	Extra kansen creëren voor natuur bij infrastructuur- en bouwwerken.....	46
OD63.	Een nieuw milieubeleidsplan (2016-2020) opstellen en de uitvoering initiëren.....	47
OD64.	Versterken van de kennisbasis voor het milieubeleid.....	47
OD65.	Versterken van de kennisbasis voor het natuurbeleid	47
OD66.	Verdere onderbouwing van het luchtbeleid	48

SD10. – Interbestuurlijk samenspel in vertrouwen tussen bestuurskrachtige, verantwoordelijke partners	49
OD67. Consequente subsidiariteit.....	49
OD68. Bouwen aan bestuurskracht.....	50
OD69. Naar een geïntegreerde omgevingsadministratie	51
OD70. Installatie van een Bouwmeestercollege	51
OD71. Omgevingsadministratie als kennis- en expertisecentrum ...	51
OD72. Klantvriendelijk, evenwichtig en oplossingsgericht	52
Bijlagen	54
Bijlage 1: Budgettaire context.....	54
Bijlage 2: Uittreksel uit regelgevingsagenda.....	60
Bijlage 3: Overzicht van de wijze waarop gevolg werd gegeven aan de resoluties en moties van het Vlaams Parlement tijdens de legislatuur.	73
Bijlage 4: Inhoudelijke rapportering over de opvolging van de aanbevelingen van het Rekenhof.....	78
Bijlage 5: Overzicht van de wijze waarop gevolg werd gegeven aan de arresten van het Grondwettelijk Hof en van het Hof van Justitie waarin Vlaamse decreten werden vernietigd of ongrondwettig of strijdig met het EU-recht werden bevonden	88
Bijlage 6: Decreetsevaluatieagenda	92

Lijst met afkortingen

AGNAS	Afbakening van de gebieden van de natuurlijke en agrarische structuur
ANB	Agentschap voor Natuur en Bos
AWIS	Afvalwater informatie systeem
BBT	Best beschikbare technieken
BIV	Belasting op inverkeerstelling
BKG	Broeikasgas
BRV	Beleidsplan Ruimte Vlaanderen
CCU	Carbon capture and usage
CE	Circulaire economie
CEF	Connecting Europe Facility
CIW	Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid
DABM	Decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid
EDO	Educatie voor Duurzame Ontwikkeling
EFRO	Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling
EFSI	Europees Fonds voor Strategische Investerings
EIB	European Investment Bank
ESPON	European observation network for territorial development and cohesion
ETS	Emission Trading System
FITA	Flanders International Technical Agency
GECORO	Gemeentelijke commissie voor ruimtelijke ordening
GLB	Gemeenschappelijk landbouwbeleid
GRUP	Gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan
GPBV	Geïntegreerde preventie en bestrijding van verontreiniging
HBM	Humane biomonitoring
IABR	Internationale Architectuurbiënnale Rotterdam
ICAO	International Civil Aviation Organization
IHD	Instandhoudingsdoelstellingen
IMO	International Maritime Organization
LRTAP	Long-Range Transboundary Air Pollution
LULUCF	Land Use, Land-Use Change and Forestry
MAP	Mestactieplan
MER	Milieu-effectrapportage
MFK	Meerjarig Financieel Kader
MMG	Milieuverantwoord materiaalgebruik
NEC	National Emission Ceilings
NME	Natuur- en milieueducatie
OBA	Organisch en biologisch afval
OVAM	Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij
PAS	Programmatische aanpak stikstof
PMV	Participatiemaatschappij Vlaanderen
RIE	Risico inventarisatie en -evaluatie
RSV	Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen
RUP	Ruimtelijk uitvoeringsplan
RO	Ruimtelijke ordening
SBZ	Speciale beschermingszone
SGBP	Stroomgebiedbeheerplan
T.OP	Territoriaal ontwikkelingsprogramma
TWOL	Toegepast wetenschappelijk onderzoek leefmilieu
UNEP	United Nations Environment Programme

UP	Uitvoeringsplan
HAGBA	Huishoudelijk afval en gelijkaardig bedrijfsafval
VCRO	Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening
VHBP	Vlaams humaan biomonitoringprogramma
VHRM	Vlaamse Hoge Handhavingsraad voor Ruimte en Milieu
VIL	Vlaams Instituut voor de Logistiek
VIP	Vlaamse en strategische investeringsprojecten
VITO	Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek
VLAREM	Vlaams reglement betreffende de milieuvergunning
VLAREMA	Vlaams reglement voor het duurzaam beheer van materiaalkringlopen en afvalstoffen
VLAREME	Vlaams reglement mest
VLM	Vlaamse Landmaatschappij
VLIF	Vlaams Landbouwinvesteringsfonds
VMM	Vlaamse Milieumaatschappij
VRP	Vlaamse Vereniging voor Ruimte en Planning
VVP	Vereniging Vlaamse Provincies
VVSG	Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten
WUP	Wateruitvoeringsprogramma

Inleiding

Deze beleidsbrief is de doorvertaling van mijn beleidsnota Omgeving 2014-2019 voor het laatste jaar van deze legislatuur. Ik volg de structuur van de beleidsnota, met inbegrip van de daarin opgenomen strategische en operationele doelstellingen.

Per operationele doelstelling blik ik terug naar het afgelopen werkjaar, om vervolgens vooruit te blikken naar de beleidsinitiatieven die ik vooropstel voor het laatste jaar van deze legislatuur. Voor de omgevingsanalyse verwijs ik naar mijn beleidsnota, de strategische visie van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen, de milieu- en natuurrapporten, het ruimterapport (in opmaak), Visie 2050 (in opmaak) en VRIND 2017, waarin gerapporteerd wordt over belangrijke beleidseffecten.

Managementsamenvatting

De beleidsnota Omgeving en het Regeerakkoord 2014-2019 verwoorden mijn ambitie met het omgevingsbeleid: doordacht en zuinig ruimtegebruik dat de ruimtelijke organisatie van Vlaanderen versterkt en waarbij tegelijkertijd de leef- en omgevingskwaliteit verbetert.

Als Vlaamse Regering willen we een weldoordachte en planmatige aanpak om de omslag naar een koolstofarme samenleving te realiseren. Het recent goedgekeurde ontwerp van vierde Vlaams Klimaatbeleidsplan legt de krijtlijnen vast voor het klimaatbeleid in de periode 2021-2030. Het vormt, samen met het Vlaams Energiebeleidsplan 2021-2030, de Vlaamse inbreng voor het ontwerp Belgisch Energie- en Klimaatplan.

Tegen eind dit jaar maak ik een ontwerp Vlaams adaptatieplan 2021-2030 op, dat in zijn definitieve vorm deel zal uitmaken van het definitieve Vlaams Klimaatbeleidsplan 2021-2030 en ook opgenomen zal worden in het definitieve Belgisch Energie- en Klimaatplan.

Ik start met de uitvoering van het goedgekeurde ontwerp van vierde Luchtbeleidsplan. Zo zet ik een belangrijke stap in mijn streven naar een nog betere luchtkwaliteit die geen significante negatieve invloed heeft op de gezondheid van de bewoners en er voor zorgt dat de draagkracht van ecosystemen niet overschreden wordt. Ik start de goedkeuringsprocedure op rond het samenwerkingsakkoord met de andere gewesten en de federale overheid over de uitvoering van de nieuwe NEC-richtlijn, die elke lidstaat nationale emissieplafonds oplegt. Ik zet stappen in de aanpak van luchtverontreiniging door houtverbranding en blijf lokale overheden steunen die een lage emissiezone willen inrichten.

De Vlaamse Regering keurde de strategische visie van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen (BRV) goed, evenals decreten die uitvoering geven aan doelstellingen van het BRV (instrumentendecreet, woonreservegebieden, bestemmingsneutraliteit, bescherming van kwetsbare waardevolle bossen, aanduiden van watergevoelige openruimte gebieden). Ik lanceer het programma 'ruimtelijke transformatie' - van uitbreiding naar hergebruik, verdichting en ontharding - in het kader van de strategische visie van het BRV. Ik stimuleer de verhoging van het ruimtelijk rendement binnen het bestaande ruimtebeslag met steeds minder inname van de open ruimte. Geplande ontsnipperingsprojecten voer ik mee uit.

De waterregelgeving wordt met de decretale bekrachtiging van het Waterwetboek eind dit jaar transparanter. De aanpak van meerlaagse veiligheid pas ik ook toe op de uitdaging van waterschaarste en droogte. Met de droogtecommissie en het opgestelde draaiboek voor crisisbeheer zijn we klaar voor de uitdaging van waterschaarste en droogte. Via een nieuwe waterbeleidsnota bereid ik de volgende generatie stroomgebiedbeheerplannen voor. De visie en structurele maatregelen voor droogterisicobeheer integreer ik hierin. Nog voor het einde van de regeerperiode maak ik een structureel plan tegen droogte en wateroverlast.

Ik zet verdere stappen naar een circulaire economie (CE), mede in de context van de Vlaamse Visie 2050. Dit doe ik door inzet op de transitieprioriteit Vlaanderen Circulair, het instrument van de Green Deals, onderzoek naar sterke business modellen, ...

De aanpak van bodemverontreiniging, onder andere via brownfieldprojecten, blijft een hefboom voor herontwikkeling op het vlak van ruimte, economie, leefomgeving en gezondheid. Voor het gebruik van alle bodemmaterialen op of in de bodem hanteer ik een normenkader dat in overeenstemming is met het kader voor de bodemsanering. Samen met de federale regering en de andere gewesten finaliseer ik de oprichting van een stookoliefonds, gericht op de sanering van vervuiling door private stookolietanks. In 2019 zijn alle noodzakelijke bodemonderzoeken en -saneringen van gekende risicogronden in beschermingszones voor grondwaterwinning gestart. Ik intensifieer het onderzoek en de sanering van verontreinigde waterbodems. Om prioritaire waterbodems te saneren, onderzoek ik de inzet van een saneringsfonds. Voor de handhaving van het Bodemdecreet en

VLAREBO voorzie ik een gerichte opvolging van de periodieke onderzoeksplicht en de saneringsverplichting.

Ik investeer in een stimulerend en sensibiliserend bodembeschermingsbeleid. Subsidies via het erosiebesluit blijven een belangrijke hefboom voor de aanpak van bodemerosie en modderoverlast. Ik zet in op de realisatie van land- en bodemgerelateerde SDG's. Ik ontwikkel en implementeer duurzame landbeheerpraktijken om de uitstoot van broeikasgassen te reduceren.

Een verfijnder 3D geologisch model voor de (on)diepe ondergrond wordt beleidsondersteunend ingezet. Ik werk een ontwerp van Structuurvisie Diepe Ondergrond uit en geef verder uitvoering aan het Decreet Diepe Ondergrond. In uitvoering van het Oppervlaktedelfstoffendecreet zet ik de vijfjaarlijkse evaluatie van het tweede Algemeen Oppervlaktedelfstoffenplan in met het oog op een derde plan. Begin 2019 wordt de Geotheek in gebruik genomen.

Ik verbeter onze leefkwaliteit door versterking van het groenblauwe netwerk en het in beeld brengen van de potenties om dit uit te breiden in stedelijke en rurale context. Via het Europese 2B Connect project werk ik aan de biodiverse inrichting van vijf bedrijventerreinen die zo een rolmodel worden voor anderen. Ik rond het LIFE+ project Green4Grey af. Ik breid de dataviewer 'Lokale leefkwaliteit in beeld' uit – zo kunnen beter onderbouwde beleidskeuzes worden gemaakt om de leefkwaliteit lokaal te verhogen. Een communicatiecampagne brengt het meetinstrument regionale omgevingskwaliteit verder onder de aandacht. Ik werk aan de herziening van lopende geluidsactieplannen. De nieuwe plannen zijn het kader voor de aanpak van omgevingslawaaï in Vlaanderen voor 2019-2023. Voor MER-plichtige nieuwe woonontwikkelingen in geluidbelaste gebieden test ik het voorstel van afwegingskader. Ik voer een analyse uit van geluid-, geur- en lichthinder, met een gebiedsgerichte analyse van de resultaten. Ik investeer verder in een gezond binnenklimaat en verzeker concrete ondersteuning van scholen hiervoor. Ik verhoog het wetenschappelijk niveau van de Vlaamse strategie hormoonverstoring. Ook zet ik in op kennisopbouw en beleidsdoorwerking rond milieu, lokale luchtvervuiling en gezondheid. Het Vlaams Humaan Biomonitoring Programma neemt hierbij een centrale rol in. Ik draag bij aan de Taskforce luchtvervuiling en de campagne "Paraat voor de schoolstraat".

Op het vlak van afvalstoffenbeheer verhoog ik de doelstellingen voor de selectieve inzameling en recyclage van verpakkingen en zorg ik voor het terugdringen van het gebruik van single-use plastics. Ik houd de verhoogde inspanningen om zwerfvuil in te dijken aan en drijf, in samenwerking met de lokale besturen, de handhaving op. Ik draag bij aan de ontwikkeling van een duurzaamheidskader voor bioplastics en onderzoek het beter sluiten van materiaalkringlopen voor textiel, meubelen en matrassen. Ik voer het goedgekeurde asbestafbouwplan uit, zet in op (de ondersteuning van) het milieuveilig verwijderen van asbest en op asbestverwijdering uit alle Vlaamse scholen.

Een speerpunt blijft inzet op meer toegankelijke en nabije natuur, waardoor de natuurbeleving en de leefbaarheid vergroot. Ik ondersteun groenprojecten in steden en gemeenten, op scholen, op bedrijventerreinen, via de uitbouw van speelbossen, bivakzones en natuurbegraafplekken en de uitrol van de omgekeerde toegankelijkheid. Ik heb specifieke aandacht voor de Vlaamse rand. De 36 acties uit het Vlaams Natura 2000-programma zijn in uitvoering. Binnen de speciale beschermingszones (SBZ) wordt verder gewerkt aan de allocatie en de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen (IHD) en aan de verkleining van de afgebakende zoekzones. Het aanduiden van de zones voor de realisatie van de (bos)doelstellingen buiten de SBZ wordt voorbereid. In de advisering van vergunningen, beheer- en ruimtelijke plannen, de natuurinrichting, het aankoopbeleid en het inzetten van investeringssubsidies voor natuur is het IHD-beleid, samen met een socio-economische toets, mee bepalend. De projectoproep voor investeringssubsidies Natuur in 2018 had de grootste respons ooit. Ik zet het programma natuurinrichting maximaal in om Europese natuurdoelen

te realiseren. Ik zet in op de planologische verankering van natuur en geef prioritair aandacht aan het robuust maken van natuurkernen. Ik breid het bosareaal verder uit en besteed aandacht aan de ruimtelijk bedreigde waardevolle bossen. Dit jaar nog zal ik de soortenbeschermingsprogramma's (SBP's) voor de boomkikker en de bruine kiekendief goedkeuren. In 2019 volgen de heikikker, de poelkikker, de rugstreeppad en de kamsalamander. De Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) biedt een kader voor vergunningverlening zonder dat er in SBZ's een betekenisvolle aantasting plaatsgrijpt van habitats. Het ontwerp Programmadocument voor de PAS is uitgewerkt en wordt onderworpen aan een plan-MER met passende beoordeling, zodat de Vlaamse Regering het programma kan vaststellen.

Ik werk verder aan de kennisuitbouw over en doorvertaling van ecosysteemdiensten en streef hierover naar samenwerking voor onder andere landbouw, gezondheid, ontharding, groenblauwe dooradering, omgevingskwaliteit, klimaat, water en bodembeleid.

De werkpraktijk blijft geïntegreerde gebiedsontwikkeling en bovenlokale samenwerking waarbij acties en projecten elkaar én de leefomgeving versterken, bovenlokale verdeelvraagstukken worden uitgeklaard, instrumenten optimaal complementair worden ingezet en uitvoeringsconflicten worden voorkomen. Ik werk verder aan ruimtelijke uitvoeringsplannen (RUP's) en het AGNAS-programma. Met andere beleidsdomeinen, specifiek met mobiliteit, overleg ik met het oog op gedeelde uitvoeringsagenda's. Belangrijke fundamenteën voor gebiedsontwikkeling blijven T.OP, BRV-gebiedsprojecten, LABO RUIMTE, complexe en VIP-projecten, onthardingssubsidies, natuurinrichtings-, landinrichtings- en ruilverkavelingsprojecten en (de ondersteuning van) strategische projecten.

Sinds begin dit jaar wordt gewerkt met de omgevingsvergunning: een geïntegreerde en kwalitatieve vergunningverlening van de milieu- en stedenbouwkundige vergunning met eenvoudige procedures. De omgevingsvergunningverlening verloopt digitaal via het omgevingsloket, dat ik verder uitbouw met bijzondere aandacht voor het omgevingsvergunningenregister en de integratie van de vergunningen voor kleinhandelsactiviteiten en vegetatiewijzigingen. Deze laatste integreerde ik recent in de omgevingsvergunning. In het kader van complexe projecten stelt de Vlaamse Regering dit najaar de eerste ontwerpen van voorkeursbesluit vast. De doorgedreven integratie en optimalisatie van milieueffect- en veiligheidsrapportage en andere effectbeoordelingen in de RUP's loopt. Ik leg een ontwerp instrumentendecreet voor ter definitieve goedkeuring. Parallel aan het goedkeuringstraject bereid ik het uitvoeringsbesluit voor. Er wordt verder gewerkt om een voorstel van nieuwe typevoorschriften af te stemmen op de toekomst en het BRV. Ik zorg voor de integratie van keuringen en attesteringen via het Woningpasproject. Naar aanleiding van de lopende evaluatie van de gewestelijke verordening inzake toegankelijkheid, bekijk ik, samen met mijn collega bevoegd voor gelijke kansen, of er wijzigingen nodig zijn. Mijn VIP-begeleiding blijft honderden gemeentelijke, provinciale en gewestelijke strategische investeringsprojecten in goede banen leiden. Vooroverleg blijft de maatstaf.

Handhaving vormt het sluitstuk van mijn omgevingsbeleid. De nieuwe bestuurlijke instrumenten inzake beboeting, herstel en minnelijke schikking worden ingezet. De zachtere aanpak met sturende instrumenten zoals de raadgeving en de aanmaning wordt verder gezet. Het bestuurlijk beboetingskader wordt toegepast met een duidelijk kader. Ik werk het toekomstig omgevingshandhavingsbeleid verder projectmatig uit via de ontwikkeling van een methodiek voor risicoanalyse, de integratie van *compliance promotion* in het handhavingsbeleid en de ontwikkeling van een omgevingshandhavingsmonitor. Innoverende inspectietechnieken worden geëxploreerd om de efficiëntie op het terrein te verhogen. Eenvoud, toepasbaarheid en handhaafbaarheid blijf ik nastreven bij de aanpassingen aan de regelgeving milieu. Zo breidde ik de toepassing van de bestuurlijke dwangsom in milieudossiers, na een positieve evaluatie, uit naar het lokale bestuursniveau. Ik verzeker verdere afstemming tussen handhavingsactoren ruimte en milieu door de informatie-uitwisseling te optimaliseren. Wat natuur betreft, rolde ik het programmatisch handhaven

verder uit, door de uitwerking van een interventiestrategie gericht op een preventieve aanpak, en bereid ik de uitrol en de werking voor van het controleapparaat inzake het Nagoya Protocol. Tevens werk ik een klachtenbeleid uit.

Ik bouw mijn administratie uit als kennis- en expertisecentrum en kijk uit naar de inzichten uit de lopende onderzoeken en ga ermee aan de slag voor een versterkt omgevingsbeleid. De MIRA Milieuverkenning 2018 stel ik eind dit jaar voor. Ik volg de toestand van ons leefmilieu via actuele indicatoren. Met het nieuwe Klimaatportaal Vlaanderen bied ik lokale besturen klimaatinformatie aan. Speerpunten voor de onderbouwing van het natuur- en het jacht- en hengelsportbeleid blijven: een geactualiseerde habitatkaart, meetnetten (in het kader van Natura2000), technieken voor IHD-opvolging, onderzoek rond het beheer van waterlopen, het soortenbesluit en de wetenschappelijke ondersteuning van bos- en natuurbeheer. Een sterkhouders blijft het NARA-S Natuurrapport. NARA-S 2018 verkent toekomstscenario's voor groene infrastructuur vanuit visies op natuur en de impact daarvan op biodiversiteit en ecosysteemdiensten. Ecohydrologie en verdroging blijven bijzondere aandachtspunten. Ik leg het Ruimterapport voor. Ik bouw verder aan digitale informatieplatformen en stem systemen op elkaar af. Het proces van opmaak en opvolging van natuurbeheerplannen wil ik toegankelijker maken door de blockchaintechnologie te benutten. Ik ontsluit het grondeninformatieregister maximaal. De nieuwe bodemdatabank van DOV wordt operationeel. Zo centraliseer ik bodemdata en stel ik die efficiënt ter beschikking.

Ik ga, samen met partners, verder op de ingeslagen weg van subsidiariteit binnen mijn bevoegdheden. In lokale omgevingsinitiatieven erken ik de lokale autonomie, en mijn administratie staat er klaar als proactieve gesprekspartner. Ik investeer in kennispartnerschappen die het omgevingsbeleid bij lokale partners verankeren en de bestuurskracht versterken. Sensibilisering over het omgevingsbeleid blijft belangrijk. Ik informeer consumenten verder over hun milieu-impact en zet in op het indijken van voedselverlies.

1 Strategische en operationele doelstellingen

SD1. Vergroening van de economie

OD1. Economische actoren stimuleren om hun milieu-impact te verminderen

Ik zette verder in op het instrument van de Green Deals om bedrijven en sectoren bij te staan richting een meer groene economie en in de transitie naar een CE (OD51). Ik werk(te) aan de realisatie van de al ondertekende Green Deals 'Gedeelde Mobiliteit', 'Circulair Aankopen', 'Bedrijven en Biodiversiteit' (OD47) en 'Water in de brouwerijsector'. Ik bereid nieuwe green deals voor, onder andere rond huishoudelijke houtverbranding (OD41), circulair bouwen (OD51), een bouwshift (OD18) en duurzame stedelijke logistiek (OD41). Ik werk per Green Deal op maat knelpunten verder weg die bedrijven, sectoren en andere partners ervaren (in regelgeving, marktprikkels, innovatie, netwerkvorming, ...) wanneer ze hun organisatie of omgeving willen vergroenen en verduurzamen.

Samen met de bedrijfs- en innovatiewereld onderzoek ik hoe bedrijven businessmodellen kunnen inzetten met het oog op een verdere vergroening van hun bedrijven en onze economie en een afname van de milieu-impact. De eerste tussentijdse resultaten geven al indicaties van mogelijke knelpunten en oplossingsgerichte acties hiervoor.

Ik liet een website maken rond milieutools en organiseerde samen met de beroepsfederatie een studiedag rond financieel-economische kennis voor de milieucoördinatoren om hun rol in de transitie naar een groene economie te kunnen versterken. Volgend jaar zoek ik samen met de belanghebbenden, zoals VLAIO, naar instrumenten om hier verder aan bij te dragen.

Ik coördineer de samenwerking met economische actoren binnen de ketenroadmap voedselverlies om tegen 2020 voedselverlies in Vlaanderen met 15% te minderen (OD2).

OD2. Verlagen van de milieu-impact van consumentengedrag

De resultaten van de langetermijnprojecten rond gedragswetenschappen (*nudging*) bij de retail en bedrijfsrestaurants worden dit jaar voorgesteld. Dit gaat gepaard met een evaluatie van de voorbije gedragsprojecten rond voeding waarbij beleidsaanbevelingen worden geformuleerd. Dit najaar werk ik op basis van onderzoek en samen met partners uit het middenveld en bedrijfsleven verdere acties uit om voedselverlies bij huishoudens te beperken. Het voedselverliesforum (in het kader van de Ketenroadmap Voedselverlies 2015-2020) gaat in februari 2019 door en staat in het teken van de doelgroep huishoudens.

De resultaten van de studie 'milieuverantwoorde consumptie: monitoring kennis, attitude en gedrag' werden bekendgemaakt in juli 2018. In vergelijking met vijf jaar geleden zijn er in Vlaanderen veel minder 'Onverschillige Consumenten' die niet stilstaan bij hun ecologische voetafdruk. Het aantal 'Vastberaden Consumenten' dat zichzelf in staat acht om de juiste beslissingen te nemen ten voordele van het milieu, is dan weer significant gestegen. Eind 2018 verwacht ik de resultaten van een onderzoek naar hoe we consumenten in Vlaanderen beter kunnen informeren over de milieu-impact van goederen en diensten. Het onderzoek naar voedingsgedrag in de schoolomgeving legde succes- en faalfactoren bloot voor scholen die willen werken rond het thema voeding en daarbij duurzaamheid en gezondheid geïntegreerd willen brengen. De ontwikkelde educatieve tools zijn vrij downloadbaar voor geïnteresseerde externe partners.

Ik werkte het concept voor de Mobiscore uit. Deze wil burgers helpen om bij de keuze van een woonlocatie rekening te houden met de milieu-impact van hun mobiliteitsgedrag. Een website en een widget voor implementatie op andere websites werden ontwikkeld. In overleg met de vastgoed- en immosector werk ik nu aan een implementatieplan. In 2019 lanceer ik de Mobiscore met een communicatiecampagne.

OD3. Externe milieukosten internaliseren in de prijzen van producten en diensten

Het nationale debat rond de koolstofbeprijzing, waaraan mijn administratie deelnam, is afgerond. Verder studiewerk naar praktische uitvoering en haalbaarheid, rekening houdend met de bevoegdheidsverdeling in België en de verdeling van de ontvangsten tussen de gewesten en de federale overheid van dergelijke koolstofbeprijzing, is echter nog nodig.

OD4. Inzetten op de ontwikkeling van kennis, vaardigheden en attitudes voor een meer milieuvriendelijke en duurzame maatschappij

Via het project 'MOS, duurzame scholen, straffe scholen' ondersteun ik basis- en secundaire scholen om van hun school een duurzame leeromgeving te maken. Ik had hierbij specifieke aandacht voor vergroening van de schoolomgeving en buiten het lesgeven en startte samen met mijn collega bevoegd voor onderwijs klimaattrajecten op. Ik zet dit verder met een verankering van MOS als programma.

Voor docenten, onderzoekers en studenten nam ik binnen het Ecocampusprogramma verschillende professionaliseringsinitiatieven en organiseerde ik lerende netwerken en een studiedag over duurzaamheid. Met de doorstart van de vernieuwde Commissie Duurzaam Hoger Onderwijs werkte ik aan een ondernemend klimaat voor duurzaamheid binnen het hoger onderwijs. In 2019 focust de ecocampuswerking zich op het thema klimaat.

Ik startte een nieuw interdisciplinair scholenproject dat professionele bachelorstudenten van verschillende disciplines met elkaar en met de beroepspraktijk in contact brengt. Via deze weg laat ik hen zelf ondervinden en toon ik aan welke ecosysteemdiensten biodiversiteit biedt voor onder andere de sociaal maatschappelijke en economische sector.

Binnen het Programma Natuur- en Milieueducatie (NME) en in de Vlaamse kennis- en vormingscentra voor natuur en milieu zette ik verder in op de projecten 'Open Kaart. Regio onder de loep', 'Versnippering en ontsnippering' en 'Buurten met Erfgoed' en de campagnes 'Week van de Bij' en 'Bodemhelden'. Om vormingswerkers te professionaliseren organiseerde ik NME/EDO-netwerkmomenten, leerdagen en de cursus NME en Educatie voor Duurzame Ontwikkeling (EDO). In 2019 organiseer ik een expertenopleiding om nieuwe methodieken en ervaringen uit te wisselen. Ook in de centra ligt de focus op klimaat met een nieuwe tijdelijke tentoonstelling en nieuw educatief aanbod. Ik werk het educatief aanbod voor blinden en slechtzienden, dat ik startte met een blindenpad, verder uit. De campagne 'Week van de bij' richt zich in 2019 op onderwijs en jeugd.

OD5. Interne milieuzorg versterken en verankeren in de werking van de Vlaamse overheid

Met het Klimaatplan Vlaamse overheid wil de Vlaamse overheid 40% minder CO₂ uitstoten door het energieverbruik in haar gebouwen, technische infrastructuur en in het brandstofverbruik van haar dienstvoertuigen. Tegelijk moet het primair energieverbruik in gebouwen en technische infrastructuur met 27% dalen. Verschillende actieplannen geven weer hoe de Vlaamse overheid deze doelstellingen wil halen (mobiliteit, energie-efficiëntie, gedrag en gebouwen van het Facilitair Bedrijf). Binnen deze actieplannen werkte ik met de bevoegde collega's onder andere verder aan een ondersteunend aanbod voor de Vlaamse entiteiten. Ik blijf de aanpak voor de vermindering van de klimaatimpact van de interne werking van de Vlaamse overheid coördineren. Momenteel werken we samen aan de verbetering van de datakwaliteit van de energieverbruiken (gebouwen, technische installaties en dienstvoertuigen) en de verdere uitvoering van de actieplannen. Samen met mijn collega's, bevoegd voor bestuurszaken en innovatie, verzeker ik meer duurzame en innovatieve overheidsopdrachten om zo via onze aankopen de beleidsdoelstellingen mee waar te maken en een voorbeeldrol op te nemen. Dat doe ik via adviesverlening bij overheidsopdrachten, het opzetten van experimenten en de ontwikkeling van ondersteunende instrumenten.

OD6. Hervorming financiering milieu- en natuurverenigingen

De erkende milieu- en natuurverenigingen dienden in het kader van het hervormde subsidiestelsel een eerste voortgangsrapportering in. Ik deed een oproep voor de startsubsidie om nieuwe initiatieven door te laten groeien naar een stabiele werking als gewestelijke thematische vereniging. Vier verenigingen ontvangen de startsubsidie van 2019 tot en met 2021. De regelgeving voor het geïntegreerd natuurbeheerplan is van toepassing voor het opmaken van beheerplannen. Hierdoor zijn de subsidies gekoppeld aan de aard van het werk en het beoogde resultaat, ongeacht de uitvoerder.

SD2. Omgevingsbeleid georiënteerd op Europese beleidskaders**OD7. Bepalen van langetermijndoelen en bijhorende trajecten**

Doorheen mijn doelstellingen lever ik inspanningen om de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's) en andere relevante (financiële) internationale engagementen te (helpen) realiseren binnen en buiten Vlaanderen. Ik zet verder in op de uitvoering van de Visie 2050 van de Vlaamse Regering, bij uitstek via de uitrol van de transitieprioriteiten 'Circulaire Economie', 'Vlot en veilig mobiliteitssysteem' en 'Slim Wonen en Leven' en via de definitieve goedkeuring en implementatie van Vizier 2030, het algemene 2030-doelstellingenkader voor Vlaanderen. De ontwerpen van het derde Vlaams Klimaatbeleidsplan 2021-2030 en van het vierde Luchtbeleidsplan 2030 zijn goedgekeurd door de Vlaamse Regering, evenals de strategische visie van het BRV. Deze langetermijnbeleidsplannen schetsen ook doelstellingen en maatregelen tegen 2030 als tussenstap in de realisatie van Visie 2050. Ik zet, samen met mijn collega's, verdere stappen naar de definitieve goedkeuring van deze plannen en de implementatie ervan.

OD8. Een doelgerichte deelname aan het internationaal beleid

Via deelname aan het *High Level Political Forum* voor Agenda 2030 en als co-voorzitter van het *Network of Regional Governments for Sustainable Development (nrg4SD)* droeg ik actief het belang uit van regionale overheden bij de realisatie van SDG's relevant voor het omgevingsbeleid, waaronder het belang van het integreren van natuur, biodiversiteit, ruimtelijke ontwikkelingen, klimaatdoelstellingen,... in andere sectoren. Ik start proactief de voorbereiding van een strategisch plan voor het behoud van de biodiversiteit ook na 2020 als belangrijk agendapunt op de mondiale top Biodiversiteit later dit jaar en geef aandacht aan de mainstreaming van biodiversiteit in andere sectoren, beleidsprocessen, conventies en overeenkomsten (bossen, klimaat,...). Verder steun ik op mondiaal niveau de verdere uitvoering van de Overeenkomst van Parijs inzake klimaat.

Ik volgde de bespreking van belangrijke Europese klimaatdossiers ter uitwerking van het beleidskader in de periode 2021-2030 en kijk uit naar de Europese langetermijnstrategie (tot 2050) voor de verdere reductie van broeikasgassen (OD57). Op Belgisch en Vlaams niveau leveren we inspanningen om de Europese afspraken na te komen, onder meer via de opmaak van het geïntegreerd Nationaal Energie- en Klimaatplan klimaat 2021-2030. De nieuwe Europese doelstellingen voor het afval- en materialenbeleid en de voorstellen over plastics, waterhergebruik, drinkwater, *Green Finance* en de koppeling tussen afval en chemische risico's leveren kansen voor het invullen van een CE.

Ik volg de Europese ontwikkelingen rond stedelijk beleid en territoriale cohesie die kaders binnen de New Urban Agenda, en integreer dit in de bilaterale samenwerking met onder meer Nederland en Noordrijn-Westfalen met het oog op de gezamenlijke regeringszittingen.

De uitvoering van Europese verplichtingen pak ik proactief en planmatig aan door een tijdige en adequate aanpassing van Vlaamse wetgeving en beleidskaders. Daarbij volg ik de REFIT-acties van de Europese Commissie en bewaak ik het aspect '*no goldplating*' en '*level playing field*'. De tweede doorlichting van het Vlaamse milieubeleid binnen de tweejaarlijkse

Environmental Implementation Review (voorzien eind 2018) en het *EU Compliance Forum* zullen waardevolle inzichten opleveren voor een efficiënter Vlaams beleid.

Ik zet in op optimalisering van Europese cofinanciering en volg de bespreking van het Europese Meerjarig Financieel Kader (MFK) onder andere voor de horizontale financiering van het klimaatbeleid, de LIFE-Verordening en andere relevante financieringsinstrumenten (Cohesie, Horizon, CEF, GLB). Ik geef uitvoering aan de externe dimensie van de SDG's, onder meer via de financiering van internationale engagementen en het financieren van projecten in uitvoering van de Agenda 2030 via het Vlaams Partnerschap Water voor Ontwikkeling. Ik benut Europese financieringsbronnen via samenwerking met andere actoren om onze beleidsdoelstellingen te realiseren (onder meer via Interreg projecten 2B Connect, PROWATER, Carbon Connects en BioGov, via geïntegreerde LIFE projecten voor Natura 2000 BNIP en voor water BELLINI en via Horizon 2020 VitalNodes en COASTAL). Via een netwerkmodel zet ik in op optimalisatie van het benutten van Europese middelen.

SD3. Eenvoudige en doeltreffende instrumenten

OD9. Operationalisering decreet omgevingsvergunning

Sinds 1 januari 2018 werken de Vlaamse overheid, de provincies én alle Vlaamse gemeenten met de omgevingsvergunning. De omgevingsvergunning staat voor geïntegreerde en kwalitatieve vergunningverlening aan de hand van eenvoudige procedures. De integratie werd ingezet met de milieu- en de stedenbouwkundige vergunning. Recent werden ook de vergunningen voor kleinhandelsactiviteiten en vegetatiewijzigingen geïntegreerd in de omgevingsvergunning. Met de omgevingsvergunning betrad de vergunningverlening het digitale tijdperk. Om dit mogelijk te maken, zorgde ik voor een performant en stabiel omgevingsloket, ontvingen alle lokale besturen een subsidie voor de aanpassingen naar een digitale werking en werden nogmaals infosessies georganiseerd. Zo realiseer ik een eenvoudige en snelle vergunningverlening, met een minimum aan lasten voor de burgers en de bedrijven, in functie van een beter investeringsklimaat. Begin 2019 zijn ook kleinhandelsactiviteiten en vegetatiewijzigingen volledig geïntegreerd in het digitale systeem. Ondertussen bouw ik het omgevingsloket verder uit, met bijzondere aandacht voor het digitale omgevingsvergunningenregister.

Via een website over de omgevingsvergunning, nieuwsbrieven en antwoorden op concrete vragen informeer en ondersteun ik alle betrokkenen bij het omgevingsvergunningsproces. Zo hou ik de vinger aan de pols en zorg ik voor bijsturing van de procedures waar nodig. Ook zorg ik voor een goed evenwicht tussen de vraag naar snellere vergunningverlening en kwalitatieve procedures met meer oplossingsgerichte mogelijkheden.

Zoals voorzien in het Decreet Algemene Bepalingen Milieubeleid (DABM) stelde ik een eerste meerjarenprogramma op voor de algemene evaluaties van de vergunningen voor de exploitatie van de 'Geïntegreerde Preventie en Bestrijding van Verontreiniging (GPBV)'-installaties waarvoor Europese 'Best Beschikbare Technieken (BBT)'-conclusies werden gepubliceerd na 1 januari 2018. Ondertussen zijn de eerste evaluaties uitgevoerd. Het opstellen en uitvoeren van dit programma gebeurt in 2019.

OD10. Operationalisering decreet complexe projecten – verruiming proceswinsten

Voor elf projecten is een startbeslissing genomen (zeven Vlaamse en vier lokale projecten). De eerste twee voorontwerpen van voorkeursbesluit (Nautische ontsluiting (achter)haven Zeebrugge en Leefbaarheid Klein-Rusland) zijn publiek bekendgemaakt. Nog dit jaar buigt de Vlaamse Regering zich over de eerste ontwerpen van voorkeursbesluit. Elk complex project kenmerkt zich door een (pro)actieve samenwerking met alle relevante actoren en een maatwerkaanpak van formele en informele participatie. De website www.complexeprojecten.be maakt de leerervaringen van de lopende projecten breed kenbaar. Via de raamovereenkomst 'procesbegeleiding complexe projecten' en een externe

studieopdracht zorg ik voor het verder optimaliseren van de kennisuitwisseling. Ik zet in op een optimale begeleiding voor een snelle, kwalitatieve voortgang van de projecten.

OD11. Geïntegreerde planning verzekert versnelde, vereenvoudigde en sluitende procedure

Sinds 2017 is de decretale aanpassing van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening (VCRO), het DABM, het decreet natuurbeschoud en het decreet complexe projecten voor een doorgedreven integratie en optimalisatie van de milieueffect- en veiligheidsrapportage en andere effectbeoordelingen in de RUP's van kracht en in uitvoering. Een handleiding is online beschikbaar. Deze biedt houvast aan lokale overheden en vormt een inspiratiebron. De handleiding wordt dynamisch verbeterd en aangevuld, onder meer via het Yammer-platform. De eerste planprocessen in toepassing van de geïntegreerde aanpak zijn in voorbereiding. In deze processen wordt sterk ingezet op de participatie van alle betrokken actoren en het zoeken naar draagvlak. De ervaring van deze processen wordt meegenomen in het verder optimaliseren van het instrumentarium voor geïntegreerde ruimtelijke planning naar een effectieve omgevingsplanning. Ik bereid het omgevingsbesluit grondig voor om het bestaande instrumentarium modern in te zetten: een geïntegreerde procesaanpak waarbij de instrumenten nodig om plannen en projecten met al hun meerwaarde voor ruimte en milieu te realiseren, gelijktijdig binnen één besluitvormingstraject kunnen meegenomen worden. De ervaringen vanuit complexe projecten en de integratie van plan-milieueffectrapportages in ruimtelijke planningsprocessen neem ik hierbij mee.

OD12. Verdere modernisering voor bruikbare en sluitende instrumenten

De Vlaamse Regering keurde het voorontwerp instrumentendecreet een tweede keer principieel goed. Dit decreet voorziet in de harmonisering, vernieuwing en verbetering van realisatiegerichte instrumenten. Ik leg een ontwerp van decreet voor ter definitieve goedkeuring door de Vlaamse Regering, waarna de parlementaire bespreking van start kan gaan. Parallel aan dit goedkeuringstraject is het uitvoeringsbesluit in volle voorbereiding. Ik wil zo snel mogelijk na de inwerkingtreding van het Instrumentendecreet de Vlaamse Regering laten beslissen over die uitvoeringsbepalingen die essentieel zijn voor de toepassing van het decreet. Uiteraard vergt de operationalisering van het decreet nog andere flankerende maatregelen, die ook in volle voorbereiding zijn. Ik verwijs naar de instrumentengids en de nodige afsprakenkaders met betrokken actoren. Deze initiatieven sluiten naadloos aan op de geïntegreerde aanpak van grondbeleidsinstrumenten.

Ik werkte voor bedrijventerreinen een voorstel van nieuwe typevoorschriften uit waarin het aantal categorieën gehalveerd werd. Het onderscheid regionaal versus lokaal is weggewerkt. Ook is een set met voorschriften toegevoegd over erfgoedelementen. De typevoorschriften voor wonen (cf. het vernietigingsarrest van het Grondwettelijk Hof van november 2013) en de AGNAS-voorschriften (cf. de actueel gebruikte voorschriften) zijn aangepast na overleg. Ik stem dit voorstel verder af op de toekomst, en dus op het BRV.

Ik zorg voor de integratie van alle nodige en beschikbare keuringen en attesteringen via het Woningpasproject.

Ik heb aandacht voor het agrarische reconversievraagstuk, waarvoor een werkgroep in mijn opdracht aanbevelingen deed. Eén van deze aanbevelingen was het herbekijken van het besluit van de Vlaamse Regering tot vaststelling van de lijst van toelaatbare zonevreemde functiewijzigingen en het uitwerken van een afwegingskader voor deze functies. De aanbevelingen hebben betrekking op nog meer instrumenten binnen mijn bevoegdheden, zoals de operationalisering van de convenant- contractbenadering (instrumentendecreet), de herziening en activering van het handhavingsbeleid en het financieel en fiscaal instrumentarium (heffing leegstaande bedrijfsruimten (instrumentendecreet), sloop- en reconversiefonds, ...).

Inter (Private Stichting Toegankelijk Vlaanderen) voert de evaluatie van de gewestelijke verordening inzake toegankelijkheid uit. Met mijn collega bevoegd voor gelijke kansen bekijk ik, na oplevering van de evaluatie, welke wijzigingen nodig zijn.

OD13. Inzet op vooroverleg en bemiddeling: iedereen VIP

Mijn VIP-begeleiding leidt jaarlijks honderden dossiers in goede banen. De begeleiding gebeurt voor gemeentelijke, provinciale en gewestelijke strategische investeringsprojecten en voor omgevingsvergunningsaanvragen op de verschillende beleidsniveaus. Zowel dossiers binnen de gewone als de vereenvoudigde procedure kunnen aan bod komen. Ook kan het gaan over een geïntegreerd planningsproces waar later een vergunningstraject op volgt, over aanvragen voor planologische attesten en over complexe projecten. Ik zet verder in op vooroverleg als maatstaf en moedig initiatiefnemers hier ook toe aan.

OD14. Verdere uitbouw gericht handhavingsbeleid

De gewestelijke milieuhandhavingsinstanties voerden het Milieuhandhavingsprogramma 2015-2019 via hun (meer)jaarlijkse plannen en programma's verder uit. Ik versterk de afstemming tussen de individuele programma's en activiteiten van de verschillende handhavingsactoren en stem de handhavingsprogramma's - waar relevant - maximaal af op het systeem van de evaluatie voor de omgevingsvergunning (OD9). Zo beperk ik zowel voor de handhaver als voor de gecontroleerde de toezichtlast. Ik investeer verder in de ondersteuning van de gemeenten bij het toezicht op de klasse 2-inrichtingen. Binnen het beleidsveld natuur rolde ik het programmatisch handhaven verder uit door de uitwerking van een interventiestrategie gericht op een preventieve aanpak.

Wat ruimtelijke ordening betreft, kon vanaf maart 2018 met de inwerkingtreding van het Handhavingsdecreet van 25 april 2014 de lang verwachte operationalisering van de bestuurlijke handhaving worden aangevat. Sindsdien kunnen nieuwe bestuurlijke instrumenten inzake beboeting, herstel en minnelijke schikking ingezet worden om de handhaving van de ruimtelijke ordening een nieuwe boost te geven. Maatwerk wordt mogelijk door het gepaste instrument in te zetten naargelang de concrete omstandigheden en de mogelijkheden op vrijwillig herstel. De nieuwe procedures zijn van toepassing op nieuwe schendingen. De in 2017 bepaalde gewestelijke en gezamenlijke prioriteiten worden hierbij gerespecteerd. De zachtere aanpak met sturende instrumenten zoals de raadgeving en de aanmaning is verder gezet en de trajectaanpak, de tweede pijler van het Handhavingsprogramma, krijgt verder vorm. Het bestuurlijk beboetingskader, uitgewerkt door de gewestelijke beboetingsentiteit, wordt toegepast. Dit boetekader biedt een duidelijk, coherent en transparant kader met criteria die de afhandelingswijze en de hoogte van de boete bepalen en waarin synergie met milieu zoveel mogelijk voorop staat.

Ik werk het toekomstig omgevingshandhavingsbeleid verder projectmatig uit via de ontwikkeling van een methodiek voor risicoanalyse (met aandacht voor de niet-vergunde inrichtingen), de integratie van *compliance promotion* in het handhavingsbeleid en de ontwikkeling van een omgevingshandhavingsmonitor. Ook de afstemming zowel van programmering en rapportering als van regelgeving milieu en ruimte zit in een project vervat om tot een maximale integratie te komen. Innoverende inspectietechnieken en de technische en juridische ondersteuning ervan worden geëxploreerd om de efficiëntie op het terrein te verhogen. Ik zet een systeem op met een unieke sleutel om de trajectaanpak digitaal op te volgen. Een goede monitoring, risicoanalyse en evaluatie vormen de basis van een sterk handhavingsbeleid. Ook in het kader van de jaarlijkse rapportering van de Vlaamse Hoge Handhavingsraad voor Ruimte en Milieu (VHRM) is een studie aangevat over de inhoud en de opmaak van een Handhavingsrapport Omgeving. De studie "methodiek handhavingsrapport Omgeving" focust zowel op de selectie van de thema's als op de inhoudelijke analyse en op het bekomen van data.

Ik werk ook verder aan de programmatische aanpak natuur. Met betrekking tot de toegang tot genetische rijkdommen en de eerlijke en billijke verdeling van voordelen die voortvloeien

uit hun gebruik (Nagoya Protocol), wordt een plan van aanpak van controles opgesteld en worden de uitrol en de werking van het controleapparaat voorbereid.

Eenvoud, toepasbaarheid en handhaafbaarheid blijf ik nastreven bij aanpassingen aan de regelgeving milieu. Zo werd de toepassing van de bestuurlijke dwangsom in milieudossiers, na een positieve evaluatie, uitgebreid naar het lokale bestuursniveau. Het wordt mogelijk om bij vaststelling van een milieumisdrijf een aanmaning te geven zonder onmiddellijk een proces-verbaal op te stellen. Wat bestuurlijke sanctionering betreft, werd de mogelijkheid tot uitstel van de boete ingevoerd en werd het maximumbedrag van het voorstel tot betaling van een geldsom opgeheven om nog meer lik op stuk beleid te hanteren.

Door de inwerkingtreding van de handhavingsregelgeving ruimtelijke ordening is de mogelijkheid om verbeurde dwangsommen kwijt te schelden, hersteld. Er zijn in de provincies beleidsfora voor lokale besturen georganiseerd over de toepassing van de regelgeving. De verdere ondersteuning loopt via een vragenkanaal en een FAQ. Het draaiboek weekendverblijven is aangepast aan de nieuwe regelgeving. Ook zijn de verschillende pistes om te komen tot een gedragen oplossing voor het historisch passief verder bestudeerd. De verschillende scenario's zullen worden bekeken met het oog op een ontwerp van regelgeving.

Ik verzeker een belangrijke stap in de verdere afstemming tussen de handhavingsactoren ruimte en milieu door de informatie-uitwisseling te optimaliseren. Op basis van de VHRM studie "Optimalisatie informatie-uitwisseling" bouw ik ondersteunende tools uit voor de gewestelijke en gemeentelijke handhavers. Klantvriendelijkheid ten aanzien van de burger streef ik na door het uitwerken van een klachtenbeleid in overleg met de ombudsdienst.

De gewestelijke inspectiediensten ruimtelijke ordening, milieu en onroerend erfgoed werden samengevoegd tot één omgevingsinspectie (OD69), waarbij focus wordt behouden op de eigen prioriteiten, maar met onderzoek van en naar "gemengde" handhavingsdossiers en verdieping van de samenwerking. De samenwerking met de inspecties van Wonen en het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) is bestendigd in de opmaak van nieuwe protocollen. De handhaving voor het luik handelsvesting, dat ook deel uitmaakt van de omgevingsvergunning, wordt, gezien de specificiteit, voorzien door het beleidsdomein Economie, Wetenschap en Innovatie.

In functie van het project Coördinatie Vlaams Handhavingsbeleid is intens samengewerkt aan een voorontwerp van codex bestuurlijke handhaving. Ook werd in het kader van de vaste participatie aan het expertisenetwerk omgeving van de Parketten-Generaal een nieuwe aanzet gegeven voor de sorteernota. Daarbij werden strafrechtelijke prioriteiten van parketten en gewest op elkaar afgestemd.

OD15. Optimaliseren milieuhygiëneregelgeving

De VLAREM-trein wordt definitief goedgekeurd in 2018 en beoogt de doorvertaling van enkele recent afgewerkte BBT-studies in het VLAREM, met name voor verontreinigd hemelwater van afvalopslagbedrijven, voor de aardappel-, groenten- en fruitverwerkende nijverheid en voor de vlees- en visverwerkende industrie. Verder worden de milieuvoorwaarden voor schietstanden geactualiseerd.

Ik maakte verder werk van de omzetting van Europese BBT-conclusies naar titel III van het VLAREM. De omzetting van de BBT-conclusies in VLAREM III voor de gemeenschappelijke behandeling en het beheer van afvalwater- en afgasstromen in de chemiesector, voor de non-ferrometaalindustrie en voor de intensieve pluimvee- of varkenshouderij trad in werking. De omzetting van de BBT-conclusies van de volgende sectoren wordt voorbereid: grote stookinstallaties, productie van grote hoeveelheden organisch-chemische producten, afvalverwerking, voeding-, drank- en melkindustrie en afvalverbranding. In functie van beleidsontwikkelingen wordt opgelijst welke BBT-studies noodzakelijk zijn. Bijzondere aandacht gaat naar het afwerken van lopende BBT-studies.

De referentietaken ILVO en VITO worden verder ingezet in functie van de beleidsnoden.

De ontwikkelde methodiek voor het bepalen van risico's van transport van gevaarlijke stoffen werd verder internationaal afgestemd. Samen met betrokken partners liet ik testen uitvoeren en werd de studie om beleidsvoorstellen te geven voor één of meerdere risico-evaluatiesystemen van externe veiligheid voor transporten van gevaarlijke stoffen afgerond. De methodiek wordt verder getest en aangepast waar nodig, waarna ook de aanzet kan gegeven worden voor het bepalen van de risico-evaluatiecriteria zelf.

Om op lange termijn voldoende afstand te laten bestaan tussen de Seveso-inrichtingen enerzijds en aandachtsgebieden anderzijds, screen ik de betrokken regelgeving en pas ik deze aan om nog beter invulling te geven aan de Europese verplichtingen. In het bijzonder besteed ik aandacht aan de door publiek bezochte gebouwen en gebieden.

Verder werk ik de aanzet voor een eenduidig beoordelingskader voor windturbines (opdat deze gelijkwaardig vergund worden met een aanvaardbaar veiligheidsniveau) verder uit. Ook de aanzet tot een uniforme methodiek voor de risicoberekeningen in het kader van externe veiligheid werk ik uit in overleg met de betrokken actoren. Tot slot vereenvoudig ik de project-MER-procedures en pas ik deze verder in binnen de omgevingsvergunningsprocedure op basis van een interne evaluatie van processen en procedures.

OD16. Verder optimaliseren van de doeltreffendheid en de integratie van de erkenningen leefmilieu

Ik overweeg een registratiesysteem voor monsternemers bodem om de kwaliteit van de monsternamen te garanderen. Een overgangsregeling biedt voldoende tijd aan de betrokken sectoren om zich voor te bereiden op de inwerkingtreding en vanaf 2019 de nodige erkenningen en registraties aan te vragen. Voor erkenningen die van rechtswege worden verleend op basis van een opleiding, start ik met een responsabilisering van de erkende opleidingsinstellingen, mede met het oog op een vlotte, digitale informatiedoorstroom, met respect voor de privacyregelgeving.

Samen met mijn collega, bevoegd voor energie, onderzoek ik de aanpak van de Vlaamse implementatie van de wijzigingen van de Europese richtlijn over de energieprestatie van gebouwen, wat betreft de impact op de bestaande erkenningen inzake centrale verwarming/airco en de bijhorende instrumenten. De vrijwillige webtool voor de keuring, het onderhoud en de verwarmingsaudit van centrale stooktoestellen en de verplichte webtool voor de airco-energiekeuring zijn verder geoptimaliseerd na overleg met de betrokken sectoren. Ik start een bedrijfsprocesanalyse voor het uittekenen van de toekomst voor beide applicaties en om de koppeling met andere projecten zoals de Woningpas te onderzoeken.

Het erkenningenloket is in gebruik, waardoor erkenningsaanvragen eenvoudig, veilig en digitaal kunnen worden ingediend, evenals andere erkenningsgerelateerde informatiestromen. Ik trof de reglementaire en praktische voorbereidingen om met ingang van 2019 het inningsproces van de retributies te automatiseren.

OD17. Werken aan een vernieuwd wettelijk kader en vereenvoudigd instrumentarium voor bos, natuur en water

Het decreet over de fiscale gunstmaatregelen die verbonden zijn aan natuurbeheerplannen trad in werking. Hiermee stimuleer ik nog meer eigenaars om vrijwillig een natuurbeheerplan te sluiten, wat de vereenvoudiging ten goede komt.

Ook werkte ik aan een vernieuwd wettelijk kader over toegankelijkheid door de principiële toegankelijkheid in bossen en natuurgebieden om te keren. Natuurdomeinen in eigendom van het ANB zullen overall toegankelijk zijn en wandelaars mogen de paden verlaten, tenzij het anders is aangeduid. De andere terreinbeheerders, zoals de terreinbeherende verenigingen, tracht ik te stimuleren hetzelfde te doen.

De decretale bekrachtiging van het Waterwetboek (decreet van 18 juli 2003 over het integraal waterbeleid, gecoördineerd op 15 juni 2018) eind dit jaar, maakt de waterregelgeving een stuk transparanter. De uitvoeringsbesluiten bij de waterwetgeving worden aangepast aan de coördinatie.

SD4. Dynamisch, gebiedsgericht en realisatiegericht ruimtelijk ontwikkelingsbeleid

OD18. Goedkeuring BRV dat verder bouwt op krachtlijnen RSV

De strategische visie van het BRV is goedgekeurd. Parallel aan dit goedkeuringstraject keurde de Vlaamse Regering een aantal decreten en besluiten (principiële) goed die al uitvoering geven aan doelstellingen van het BRV, zoals het instrumentendecreet, de invoering van bestemmingsneutraliteit voor hernieuwbare energie, de ontwikkelingsmogelijkheden voor woonreservegebieden, de bescherming van waardevolle bossen, het mogelijk maken van intergemeentelijke Gecoro's en de aanduiding van watergevoelige openruimte gebieden.

Ik lanceer het programma 'ruimtelijke transformatie' - van uitbreiding naar hergebruik, verdichting en ontharding (waarvoor subsidies worden verleend) - om de uitvoering van het BRV gestalte te geven en het transformatiedenken te implementeren. Zo ondersteun ik investeringsprojecten die de nodige omslag in ruimtegebruik op het terrein realiseren én een kwalitatieve impuls geven aan de transformatie van een ruimer gebied (OD19).

Ik start een samenhangend pakket acties binnen het omgevingsdomein om de principes van de strategische visie van het BRV uit te voeren. Tegelijkertijd bereid ik een transversaal actiepakket voor, in samenwerking met mijn collega's ministers, voor alle beleidsdomeinen die een rol willen opnemen in de uitvoering van het BRV.

SD5. Geïntegreerde gebiedsontwikkeling voor een kwaliteitsvolle leefomgeving met een evenwichtige mix van functies

OD19. Geïntegreerd regisseren en afstemmen van ruimte-vragen op maat van het gebied

Geïntegreerde gebiedsontwikkeling en bovenlokale samenwerking blijven een werkpraktijk waarbij acties en projecten elkaar én de leefomgeving versterken, bovenlokale verdeelvraagstukken worden uitgeklaard, instrumenten in optimale complementariteit worden ingezet en uitvoeringsconflicten worden voorkomen.

Ik blijf proactief krachten bundelen in een aantal voor Vlaanderen belangrijke gebieden waar realisatiegerichte samenwerkingen en akkoorden zijn opgezet met lokale, bovenlokale en regionale actoren. De vervoerregio's zoals afgebakend door de Vlaamse Regering op 20 juli 2018 vormen hiervoor een goede basis. De gebiedsgerichte werking die reeds bestond in enkele regio's (de Kustzone, de Kortrijkse regio, de Vlaamse Rand), wordt hierop gealigneerd, zonder dat de werking in andere regio's met een specifieke ruimtelijke opgave (Midden- en Noord-Limburg, het Economisch Netwerk Albertkanaal en gebieden langs de waterlopen van de Kleine Nete, de Demer en de Dender) hierdoor moet stopgezet worden. Ik intensifieer de gebiedsgerichte samenwerking in de vervoersregio's van Gent en Antwerpen met hun regionale en internationale stedelijke knooppunten. Ik verken hiervoor samen met de partners vernieuwende samenwerkings- en participatievormen. Belangrijke bouwstenen in deze processen zijn RUP's, T.OP-projecten, AGNAS-werking, BRV-gebiedsprojecten, LABO RUIMTE trajecten, complexe projecten, VIP-projecten, natuurinrichtings-, landinrichtings- en ruilverkavelingsprojecten, ...

De gebiedswerking in de open ruimte (onder andere gebiedsgericht programma AGNAS en programma landinrichting) vormt een prioriteit om te evolueren naar een beleidsdomeinoverschrijdende programmering van de beleidsuitvoering. Ik investeer onder andere via landinrichting in een geïntegreerde inrichting van strategische open

ruimtegebieden onder verstedelijkingsdruk (Brusselse Rand, Gentse Kanaalzone en Moervaart, Brugse Rand, Zuidrand Antwerpen, de Wijers tussen Hasselt en Genk) zodat de omgevingskwaliteit er sterk verbetert, groenblauwe netwerken ontstaan, groene gebieden verbonden geraken, het water natuurlijk gebufferd wordt, landbouw er een duurzame plek vindt en veilige fiets- en wandelverbindingen tot stand komen. Ik realiseer onder andere via ruilverkaveling een versterking van de landbouwstructuur en de uitbouw van een robuust natuur-en watersysteem in strategische landbouwgebieden (Noorderkempen, Gooik, Zuid-Limburg, Westhoek, Schelde-Leie). In het programma Water-Land-Schap begeleid ik 14 lokale gebiedscoalities bij het opstellen van een kwalitatief projectvoorstel dat een veerkrachtig watersysteem, een klimaatrobuuste landbouw en een sterker landschap realiseert. Ik bundel deze projectvoorstellen in een landinrichtingsproject Water-Land-Schap, zodat de gebiedscoalities in 2019 hun eerste uitvoeringsinitiatieven kunnen realiseren.

Ik stelde een nieuw landinrichtingsproject Moervaartvallei en een nieuw natuurinrichtingsproject Wellemeersen in en blijf inzetten op de planvorming én uitvoering van landinrichtings-, natuurinrichtings- en ruilverkavelingsprojecten waaronder het ruilverkavelingsproject Rijkevorsel-Wortel, het natuurinrichtingsproject De Liereman en het op te starten natuurinrichtingsproject Graafweide-Schuppleer in de vallei van de Kleine Nete en Bokrijk-Kiewit. Ook hier werk ik samen met de verschillende overheden en actoren aan de uitvoering van geïntegreerde en gedragen inrichtingsplannen. De Vlaamse Grondenbank ondersteunt via een 25-tal lokale grondenbanken overheidspartners in de verwerving van projectgebieden die aan betrokken landbouwers als ruilgronden kunnen worden aangeboden.

In de verschillende ruimtelijke werven verspreid over Vlaanderen test ik samen met partners ondersteunende ruimtelijke strategieën voor uitdagingen rond onder meer ecosysteemdiensten, hernieuwbare energievoorziening, meerlaagse waterveiligheid en ruimtelijk rendement. In de Leievallei laat ik de ruimtelijke, circulaire opportuniteiten onderzoeken die ontstaan door verschillende lopende plannen op elkaar af te stemmen. Ik stimuleer hiervoor de samenwerking tussen de verschillende actoren in de opmaak van een geïntegreerd ontwikkelingskader.

Ik zet het leertraject rond bovenlokale programmering verder, om vanuit samenwerking gedeelde toekomstperspectieven uit te werken rond wonen, werken en voorzieningen. Het afstemmen van ruimtelijke ontwikkeling en mobiliteit speelt daarbij steeds een centrale rol. Ik werk verder aan de in opmaak zijnde instrumenten voor verevening, inzonderheid convenanten, contracten en verhandelbare ontwikkelingsrechten.

Ik zet strategische projecten verder in om de gebieds- en actorgeïntegreerde procesaanpak te ondersteunen evenals de grondverwervingsstrategieën van projecten die een Vlaamse impact hebben.

OD20. Verdere gebiedsgerichte ruimtelijke ontwikkeling via ruimtelijke uitvoeringsplannen

De in OD19 geschetste gebiedsontwikkeling voer ik uit, onder meer via de opmaak van (gewestelijke) RUP's.

OD21. Landbouw en natuur: partners in een multifunctioneel landelijk gebied

De Vlaamse Regering stelde volgende AGNAS RUP's definitief vast:

1. RUP Vallei van de Tappelbeek (24 november 2017)
2. RUP Bouvelobos, Hemserode en steilrand van Moregem (12 januari 2018)
3. RUP Maasvallei van Stokkem tot Heppeneert, fase 1: deelgebied projectgrindwinning Heppeneert (2 februari 2018)
4. RUP Vallei van de Nederaalbeek in Maarkedal (5 april 2018)
5. RUP Moervaartvallei fase 1 (13 juli 2018)

Ik zet de goedkeuringsprocedure verder voor AGNAS RUP's waarvoor reeds een plenaire vergadering is georganiseerd.

OD22. Bijkomende woongelegenheid

Ik zet in op meerdere sporen die bijkomende woongelegenheid creëren in gemengde omgevingen met wonen, werk en voorzieningen. Ik stimuleer de verhoging van het ruimtelijk rendement binnen het bestaande ruimtebeslag, zodat in de toekomst stelselmatig meer en meer bijkomende woongelegenheden gecreëerd worden binnen het bestaande ruimtebeslagen minder en minder in de open ruimte. De Codextrein bevatte een aantal decretale wijzigingen ter bevordering van het ruimtelijk rendement.

De mogelijkheden om in het vergunningenbeleid voorschriften van oudere BPA's of verkavelingen buiten toepassing te laten, zijn van kracht sinds begin 2018. Ik zette in op duidelijke communicatie hier rond en mijn administratie beantwoordt nog steeds concrete vragen over de toepassing ervan. De meest gestelde vragen en de antwoorden op die vragen worden online bijgehouden.

De soepeler planwijzigingsprocedure om verouderde voorschriften op te heffen of aan te passen, heeft nog een uitvoeringsbesluit. Ik zorg ervoor dat de Vlaamse Regering dit besluit op korte termijn kan finaliseren. De Codextrein bevatte ook een decretale basis voor subsidiëring van ruimtelijke impulsprojecten. Ook hier zorg ik er voor dat de Vlaamse Regering het uitvoeringsbesluit voor deze subsidieregeling op korte termijn kan finaliseren. De subsidies worden in het bijzonder gericht op rendementsverhogende projecten of projecten die op een andere manier de principes van BRV in de praktijk willen brengen.

Al deze ingrepen in de regelgeving stimuleren de creatie van extra woongelegenheden binnen de reeds ingenomen ruimte. Via de opmaak van een webtool ruimtelijk rendement wil ik lokale besturen, bouwheren, ontwikkelaars en architecten stimuleren en inspireren tot het realiseren van kwalitatieve rendementsverhogende projecten. Die webtool kan ook nuttig zijn voor het platform gezonde publieke ruimte (OD68). Ik werk verder mee aan de werven ter uitvoering van de transitieprioriteit "Slim Wonen en Leven" (OD7).

De Vlaamse Regering besliste op 20 juli 2018 over het voorontwerp van decreet over de woonreservegebieden. Hiermee voorzie ik, volgens de principes van het BRV, in een regeling zodat, via interbestuurlijke samenwerking, goed gelegen gebieden ontwikkeld kunnen worden voor bijkomende woongelegenheid en slecht gelegen gebieden een herbestemming naar open ruimte krijgen.

OD23. Ruimte om te ondernemen en logistiek

Vlaanderen blijft focussen op zeehavens en het Economisch Netwerk Albertkanaal (ENA). Zowel voor de haven van Antwerpen (Linkeroever) als voor de haven van Zeebrugge worden complexe projecten opgestart en werden ontwikkelingsscenario's uitgewerkt. Die garanderen mee de verdere ontwikkeling van de logistieke centra. Voor het ENA is de voorbereiding van belangrijke processen achter de rug en kunnen we nu de goedkeuringsprocedure van GRUP's starten en afronden. Ik ondersteun de omslag naar de CE vanuit het ruimtelijk beleid. Ik verruim, onder andere in het kader van de bestemmingsneutraliteit, de mogelijkheden voor hernieuwbare energieproductie, meer specifiek voor windenergie en warmte. Ik onderzoek de mogelijkheden van een geïntegreerde aanpak van de ruimtelijke en de milieuaspecten op bedrijventerreinen tegelijk met maatregelen van ruimtelijk rendement. Het verhogen van het ruimtelijk rendement is een prioriteit op zowel nieuwe als bestaande en onderbenutte terreinen. Deze laatste houden immers ook potenties in voor nieuwe ontwikkelingen.

OD24. Opvolging ruimte voor sport en recreatie

Succesvolle initiatieven voor sport en recreatie, onder meer via de opmaak van GRUP's en het toekennen van een VIP-statuuut aan grootschalige infrastructuur (grote ruimtelijke impact

en maatschappelijk belang), zet ik verder. Ook bij aanpassingen van de milieuwetgeving en bij de opmaak van het BRV onderzoek ik, samen met mijn college bevoegd voor sport, de ruimtelijke mogelijkheden van sport en recreatie, met bijzondere aandacht voor recreatief medegebruik. Specifiek voor motorsporten kijk ik naar eventuele nieuwe mogelijkheden voor locaties, die worden gecreëerd door het gebruik van stille elektrische motoren. Het overleg met de ontginningsector bracht de mogelijke locaties in beeld voor motorcross in ontginningsgebieden in exploitatie. Waar nodig wordt technisch en juridisch ondersteund. Voor zonevreemde jeugdverblijven stimuleer ik, samen met mijn collega, bevoegd voor jeugd, de lokale planningsinitiatieven. Ik zet, samen met mijn collega, bevoegd voor sport, in op natuurbeleving door sport. Het thema van de Week van het Bos was dit jaar 'Sport en Natuur'. Met een areaal van ruim 80.000 ha maak ik van de integraal toegankelijke openbare bos- en natuurgebieden de grootste sportomgeving van Vlaanderen. Samen met mijn collega, bevoegd voor sport, ontwikkel ik een E-loket om aanvragen voor mountainbiketochten op een klantvriendelijke en efficiënte manier te vergunnen. Ik ambieer in elke gemeente nabije ruimte waar kinderen in een groene omgeving kunnen spelen (OD47).

SD6. De milieukwaliteit van de leefomgeving verhogen

OD25. Ruimte voor water

Ik zet de uitbouw van de meerlaagse waterveiligheid verder en stimuleer de samenwerking tussen de verschillende actoren op Vlaams, regionaal en lokaal niveau om gebieds- en systeemgericht waterproblemen aan te pakken en ruimte voor water te garanderen.

Ik blijf maximaal inzetten op een waterbouwkundige infrastructuur als bescherming tegen schade door overstromingen waar dit verantwoord is. Zo wordt het pompgebied op de Schijn in Antwerpen grondig gerenoveerd en de verouderde infrastructuur van het Woluwebekken in de Brusselse rand aangepakt. In de Marke-vallei, op de Heulebeek en op de Voer worden nieuwe infrastructuurwerken uitgevoerd (wachtbekkens, dijken en keermuren, omleidingen). In 2017 werd het grootste gecontroleerde overstromingsgebied van Vlaanderen, de Polders van Kruibeke, officieel in gebruik genomen. In dit gebied van het Sigmaplan wordt ook 600 ha Europese topnatuur gecreëerd en wordt sterk ingezet op beleefbaarheid voor iedereen. Het Life+ project Scalluvia bereikte hier mooie resultaten op het vlak van biodiversiteit. Deze succesvolle integrale aanpak waarbij waterbeheersing, natuurontwikkeling en recreatieve uitbouw hand in hand gaan, rol ik verder uit in het kader van het geactualiseerde Sigmaplan.

Ik werk verder aan de opmaak van en afstemming rond nieuwe overstromingskaarten voor onder andere de watertoets en de informatieplicht. Deze nieuwe kaarten brengen voortaan ook de overstromingen en wateroverlast ten gevolge van intense neerslag in beeld. Zo worden nauwkeurige kaarten beschikbaar voor het volledige Vlaamse grondgebied. Deze basisinformatie maakt een goede uitrol van een gedifferentieerde informatieplicht mogelijk. Daarnaast zet ik in op het verzamelen van informatie via nieuwe technieken. Zo startte een pilootproject om de mogelijkheden van de inzet van drones te analyseren.

De waarschuwingen voor overstromingsgevaar optimaliseer ik verder door onder andere de neerslag-data van de Vlaamse neerslag-radar beschikbaar te stellen als open data waardoor deze kunnen hergebruikt worden voor lokale initiatieven.

Ik liet in nauw overleg met de bewoners beschermingsvoorstellen uitwerken voor een 200-tal woningen in Lebbeke, Geraardsbergen en Sint-Pieters-Leeuw. De betrokken inwoners worden geïnformeerd over mogelijke aanpassingen om schade aan de woning bij nieuwe overstromingen te vermijden. Ik zet verder in op deze aanpak, in eerste instantie in riviervalleien met een hoog overstromingsrisico en waar de mogelijkheden voor beschermende maatregelen beperkt zijn. Om het risicobewustzijn voor overstromingen bij lokale besturen en burgers te verhogen zet ik in op een versterking van de communicatie met onder meer de professionalisering van het spel 'Hoog water zonder kater'.

Op 15 juni 2018 stelde de Vlaamse Regering nadere regels voor de aanduiding van watergevoelige openruimtegebieden vast. Nu deze stappen gezet zijn, maak ik op basis van

de eerdere beslissingen over de signaalgebieden werk van een (voorlopige) aanduiding als watergevoelig openruimte gebied van een selectie van gebieden door de Vlaamse Regering. In het voortraject was er al een actieve betrokkenheid van de lokale besturen en vroeg de Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid hen om een formeel advies. In functie van het verdere traject zijn de standpunten van de lokale besturen ingewonnen. Via het openbaar onderzoek dat volgt op de voorlopige aanduiding krijgen alle betrokkenen de kans om zich uit te spreken. Via de aangepaste regeling van planschade zal ik de eigenaars billijk vergoeden.

Door klimaatverandering en toenemende verharding vormt het omgaan met hemelwater een steeds grotere uitdaging. Ik verleen subsidies om ontharding te stimuleren. Ik zal gemeenten via studiedagen en versterking van de communicatie aanmoedigen om hemelwaterplannen op te maken. In dat plan formuleert een gemeente haar visie waar ze in de toekomst met het hemelwater naar toe wil. Eind vorig jaar verfijnde de CIW in overleg met gemeenten en rioolbeheerders de methodiek voor de opmaak van een hemelwaterplan en stelde ze de technische toelichting bij de code van goede praktijk voor rioleringsstelsels bij.

OD26. Een doelmatige afvalwatersanering tegen een betaalbare prijs

In 2018 werd de jaarlijkse actualisatie van de zoneringsplannen en de opvolging van de uitvoeringsplannen uitgevoerd via een geïntegreerde bevraging in het kader van de wateruitvoeringsprogramma's (WUP's). In 2019 wordt de grondige herziening van de zoneringsplannen en hieraan gekoppelde actualisering van de uitvoeringsplannen voorbereid.

Ik keurde het gemeentelijk investeringsprogramma 2018/deel2 goed voor een totaal bedrag aan investeringen van 156 miljoen euro. Het vernieuwde subsidiebesluit leidt tot administratieve vereenvoudiging door een optimalisering van de procedure en een digitalisering van de dossierstroom. De dossierbehandeling door mijn administratie werd hieraan aangepast. Er lopen gesprekken met de rioolbeheerders om, na een eerste opstap via digitalisering, te komen tot een grondige herziening van het subsidiebesluit. Sleutelwoorden hierin zijn responsabilisering en de coachende rol van de overheid.

Het bovengemeentelijk investeringsprogramma 2019-2023 van Aquafin van 230 miljoen euro werd goedgekeurd. Ik bereid momenteel het investeringsprogramma 2020-2024 voor.

Ik werkte een model uit om de financiering van de gemeentelijke infrastructuur in het licht van de noodzakelijke uitbreidingen en vervangingen van het stelsel in te schatten. Dit financieringsmodel geeft inzichten voor Vlaanderen en zal binnenkort ook gemeenten toelaten om individuele simulaties te maken. Door de uitbreiding van de gemeentelijke rapportering zorgde ik voor meer inzicht in de kasstromen bij de gemeentelijke rioolbeheerders. Ik vroeg de economische toezichthouder de evoluties van eventuele kasoverschotten nauw op te volgen.

Via het vergoedingsmodel voor de werkmiddelen van Aquafin legt de Vlaamse Regering het bedrijf jaarlijkse efficiëntiewinsten op. Zeker vanuit de monopoliepositie die Aquafin bezit, is het belangrijk dat de Vlaamse Regering een uitdagende maar haalbare doelstelling voorop stelt en via vergelijkend onderzoek met de buurlanden de nodige kennis verzamelt. Het toezicht op Aquafin wordt uitgebouwd door het bedrijf jaarlijks te auditen op procesniveau. Een nieuw kader voor de vergoeding van nagekomen kosten (die niet gekend zijn bij oplevering van investeringsprojecten) is geïmplementeerd.

Ik hecht bijzonder belang aan het efficiënt beheer van de saneringsinfrastructuur. Intussen implementeert Aquafin de gebruikte indicatoren in haar supervisiesysteem. Deze verdere opschaling zal naar alle verwachting aanleiding geven tot een sterke toename van optimalisatie-initiatieven. In dit kader is het ook belangrijk dat het AWIS (afvalwater informatie systeem) Rioolinventaris project werd opgestart. In het nieuwe protocol voor Asset Management en Auditonderzoek met Aquafin lag de focus in 2018 op het uitwerken van een resultaatsverbintenis om toezicht te houden op het eindresultaat. Dit gaat samen met de toegenomen managementvrijheid die Aquafin inzake asset management heeft en het opzetten van de nodige informaticavoorzieningen voor de implementatie van het protocol.

In het kader van het verhogen van de efficiëntiewinsten voor de saneringsinfrastructuur werd verder gewerkt aan de opmaak van een multi-criteria-analyse voor de saneringsprojecten. Zo werd de milieu-impacttoetskaart geactualiseerd. Elk project zal beoordeeld worden op zijn doelstelling. Projecten die aan meerdere doelstellingen voldoen, krijgen een hoger belang. Vervolgens wordt ingezet op de prioritaire uitvoering van projecten met een meervoudige doelstelling.

Het leertraject Rio-Leren vormt een platform waar de gemeentelijke rioolbeheerders van elkaar kunnen leren. Via werkgroepen worden goede praktijken in kaart gebracht, onder meer over werftoezicht en het beperken van vertragingen van rioleringsprojecten. Eind dit jaar is er een beleidsondersteunend instrument voor het opzetten van Riothermie-projecten.

OD27. Garanderen van voldoende, gezond en betaalbaar drinkwater

Zoals bekend wijzigde ik de tariefstructuur in 2016. De Waterregulator voert momenteel een evaluatie uit waarbij verschillende aspecten van de tariefstructuur onderzocht worden. Ik ondersteunde de beslissing van de WaterRegulator met betrekking tot de budgetneutraliteit na de invoering van de nieuwe tariefstructuur. Waterbedrijven die hogere inkomsten genereerden zullen deze ten aanzien van hun klanten compenseren.

Via de nieuwe tariefregulering is er meer transparantie over de drinkwatersector. Nu de regelgeving toegepast werd voor de eerste tarifaire periode laat ik deze procedure evalueren door de Regulator en stuur ik de regelgeving bij zodat voldaan wordt aan het doel van de opgezette tariefregulering. We zetten verder in op efficiëntieverbeteringen bij de watermaatschappijen door de prestaties en de maturiteit van de drinkwatersector te vergelijken en te analyseren via benchmarks. De resultaten worden gepubliceerd.

Het principe van het risicogebaseerd opvolgen van de drinkwaterkwaliteit wordt verder uitgerold waarbij ook richtwaarden worden vastgesteld voor nieuwe opkomende stoffen. Daarnaast startte Europees de onderhandeling over een nieuwe drinkwaterrichtlijn waarbij de aspecten toegang tot water, communicatie en een verhoogde transparantie centraal staan. De Europese Commissie werkte ook een voorstel van verordening uit voor het hergebruik van gezuiverd afvalwater van rioolwaterzuiveringsinstallaties voor irrigatie. Het kader voor een uitrol in Vlaanderen wordt parallel uitgewerkt.

In overleg met de watermaatschappijen, liet ik een escalatieschema opmaken om de beschikbaarheid van leidingwater op te volgen. Via dit schema wordt de toestand in de verschillende bevoorradingsgebieden beoordeeld en kunnen maatregelen tot het veiligstellen van de leidingwatervoorziening geharmoniseerd worden uitgerold. De lange termijn voorzieningsplannen die de watermaatschappijen opmaakten, worden verder geëvalueerd met focus op de impact van droogte en klimaatverandering.

Het leidingwater geleverd door de watermaatschappijen heeft een goede kwaliteit. Ik raad dan ook aan dat woningen die aansluitbaar zijn op het openbaar waterleidingnetwerk dit ook doen. Voor de niet aansluitbare putwatergebruikers wordt verder onderzocht hoe de overheid deze beperkte groep kan ondersteunen. Het actieplan 'Loodpreventie in drinkwater' loopt verder.

De evaluatie van het Algemeen Waterverkoopreglement resulteert in een aantal concrete voorstellen voor aanpassing die ik zal voorleggen aan de Vlaamse Regering. Aanvullend wordt een reeks optimalisaties voorgesteld, onder meer over de haalbaarheid van afbetalingsplannen. De communicatie naar de belanghebbenden verzeker ik via het LAC-portaal en de gebruikelijke kanalen. Er gebeurt een kwalitatieve en kwantitatieve evaluatie van de inzet en modaliteiten van de waterscan.

OD28. Opmaak tweede generatie stroomgebiedbeheerplannen met focus op gebiedsgerichte investeringen

Het wateruitvoeringsprogramma (WUP) rapporteert jaarlijks over de uitvoering van de stroomgebiedbeheerplannen en blikt vooruit op de uitvoering van de volgende jaren. Op 20 juni 2018 keurde de CIW het WUP 2017 goed.

Voor het versneld bereiken van de goede toestand van onze waterlichamen, in uitvoering van Europese kaderrichtlijn Water en het Vlaamse decreet Integraal Waterbeleid, stelde ik ook in 2018 en 2019 extra financiële middelen ter beschikking. Hiermee kunnen meerdere vismigratieknelpunten worden aangepakt, zoals op de Dommel, de Bosbeek en de Abeek en op de Grote Nete. Hermeandering en hydromorfologische aanpassingen worden doorgevoerd op onder meer de Warmbeek, de Kalkenvaart en de Marke. Uiteraard geniet ook het Zwinproject mijn volledige aandacht en steun.

De Europese projecten Belini (Dijle, Zenne, Zuunbeek) en IMPAKT! (Dommel en Warmbeek) zijn in uitvoering en dragen bij tot een beter begrip en samenwerking over onze grenzen heen en uitvoering van extra projecten die de goede toestand van deze valleien verzekeren. Voor de gecontroleerde overstromingsgebieden Schulensmeer en Webbekom in het Demerbekken worden ecologische herstelmaatregelen in uitvoering van een LIFE-project voorbereid. De openlegging van de Jeker in Tongeren realiseert de uitbouw van groenblauwe linten waaraan ook onze steden een grote behoefte hebben. Ook via lopende ruilverkavelingen, natuur- en landinrichtingsprojecten werk ik gebiedsgericht aan maatregelen uit de stroomgebiedbeheerplannen (OD19).

Het verbeteren van de waterkwaliteit behoeft echter niet alleen inrichtingswerken. Voor de beheersing van de overlast door de Chinese wolhandkrab werkte ik een handleiding uit met mitigerende maatregelen die lokale besturen en waterbeheerders kunnen nemen.

Ik start het onderzoek naar de verspreiding en de mogelijke effecten en risico's van microplastics in het Vlaamse oppervlaktewater. Voor de onderbouwing van de volgende stroomgebiedbeheerplannen ontwikkel ik een modelketen waterkwaliteit om de impact van mogelijke maatregelen op de waterkwaliteit van de rivieren vooraf te simuleren. In 2019 en 2020 wordt deze modelketen gebruikt voor de onderbouwing van de nieuwe plannen.

Inmiddels worden met de nieuwe waterbeleidsnota de volgende stroomgebiedbeheerplannen voorbereid. De CIW keurde de blauwdruk voor de volgende waterbeleidsnota goed. Deze is mede het resultaat van suggesties uit het participatietraject met de sectoren en lokale besturen. De nieuwe waterbeleidsnota gaat eind dit jaar in openbaar onderzoek.

OD29. Verbetering van de grondwaterkwantiteit en -kwaliteit

De aanpassing van de grondwaterheffing om de gebiedsgerichte aanpak van het grondwaterbeheer optimaal te sturen en de bescherming van het grondwater te garanderen is van kracht. De grondwaterheffing wordt in 2018 voor de eerste maal berekend met de nieuwe factoren. Ik werk verder aan de beleidsvisie en het wetgevend kader rond de bescherming van de grondwatervoorraden voor drinkwater.

De kwantitatieve grondwatermodellen zijn verfijnd en laten toe de trends beter te begrijpen en de verdere evolutie onder het huidige of aangepaste beleid in te schatten. Ik maak een tussentijdse evaluatie van de evolutie en de toestand waarin de grondwaterlichamen zich bevinden en welke bijsturingen van het grondwaterbeleid (herstelprogramma's in actie- en waakgebieden) eventueel nodig zijn. De tussentijdse evaluatie zal, wat de grondwaterkwaliteit betreft, een toetsing omvatten aan de oude en de nieuwe achtergrondniveaus en aangeven welke parameters specifiek onderzoek vereisen. Het model voor de kwetsbaarheidsanalyse van grondwater voor bestrijdingsmiddelen zet ik in overleg in met het oog op een betere bescherming van het grondwater. Ik start bijkomend onderzoek naar nieuwe of opkomende stoffen, die een potentiële bedreiging voor de grondwater- en

drinkwaterkwaliteit kunnen vormen en waarover in Vlaanderen momenteel minder geweten is.

De grondwaterstandsindicator wordt uitgebreid met bijkomende punten uit het grondwaterpeilmeetnet. Over de grondwatervoorraden laat ik een risicoanalyse uitvoeren om de impact van klimaatverandering op de freatische voorraden in beeld te brengen en gepaste proactieve, regio- en/of sectorspecifieke maatregelen te identificeren.

Op basis van de nieuwe verziltingskaarten wordt, naast het onderzoek naar optimalisatie van de zoetwatervoorraden in deze regio, ook een evaluatie gemaakt van de relatie tussen zilte grondwaterkwel en de oppervlaktewaterkwaliteit van de waterlopen in deze regio en de mogelijke impact en risico's op kwaliteitsverslechtering als gevolg van toenemende droogte-events door klimaatverandering.

Via het vergunningenbeleid blijf ik inzetten op een duurzaam gebruik van grondwater en de bescherming van grondwater tegen (verspreiding van) verontreiniging. Via het meldpunt boringen, dat door DOV ter beschikking gesteld wordt, kunnen de handhavers opvolgen en controle uitoefenen op de rapporteringsverplichtingen van de boorbedrijven. In 2018 wordt verder ingezet op de uitbouw van de handhaving (OD14). Ik werkte aan een code van goede praktijk voor debietmeting grondwater en startte een studieproject op om adequate richtlijnen uit te werken voor grondwaterbemalingen. Dit alles in nauw overleg met betrokken sectorfederaties en overheidsinstanties.

OD30. Initiatieven in het kader van waterschaarste en droogte

Na de extreme droogte van 2017 werden we ook in de zomer van 2018 geconfronteerd met extreme droogte en watertekorten. De kans op droogte neemt toe, waarbij dergelijke extreme droogtes zich om de paar jaar kunnen voordoen. Dit inzicht, in combinatie met het feit dat Vlaanderen een van de meest risicovolle regio's is binnen Europa qua watertekorten, maakt dat verdere inzet op droogte-risicobeheer dringend en meer dan ooit aan de orde is. Een (langere termijn)visie en structurele maatregelen voor het droogterisicobeheer worden zo veel mogelijk geïntegreerd in en afgestemd op het proces van de waterbeleidsnota en de volgende stroomgebiedbeheerplannen.

Qua kennisonderbouwing loopt tot begin 2019 een studie die de kwantificering en kartering van droogte verder onderzoekt. In een zestal testgebieden brengt men met behulp van innovatieve modelleringstechnieken ook de agro-ecologische droogte (via onder andere bodemvocht) en de hydrologische droogte (via onder andere laagwaterdebieten) gedetailleerder in beeld. De opmaak van gebiedsdekkende kanskaarten (zoals deze uit het hoogwaterbeheer) is één van de doelstellingen. Indien de evaluatie in de testgebieden positief is, breid ik de opdracht uit naar het volledige Vlaamse grondgebied.

Om tijdens een droogteperiode overleg tussen waterbeheerders en andere overheden en de afstemming tussen maatregelen beter te garanderen stelde ik in juni 2017 de CIW aan als droogtecoördinator en werd een algemene aanpak voor de verdere uitwerking van het droogterisicobeheer uitgetekend. Naar analogie met de aanpak inzake overstromingen wordt ook hier een meerlaagse aanpak met een gedeelde verantwoordelijkheid vooropgesteld. In juni 2018 is de Vlaamse droogtecommissie officieel geïnstalleerd. Deze commissie is ingebed in de CIW-werking en bestaat uit vertegenwoordigers van de CIW-leden, de kabinetten van de ministers van Omgeving en Mobiliteit en het Vlaams Crisiscentrum CCVO. Binnen de CIW werd een draaiboek voor het crisisbeheer bij droogte uitgewerkt. Het draaiboek beschrijft het kader waarbinnen de informatie-uitwisseling en de afstemming van crisismaatregelen en communicatie bij droogte gebeurt, met het oog op een meer gecoördineerd operationeel handelen tijdens droogtesituaties. Aan de hand van dit draaiboek volgde de droogtecommissie de droogte in de zomer van 2018 nauwlettend op. Door het evalueren van verschillende

indicatoren werd bepaald of er al dan niet extra maatregelen noodzakelijk waren. Via de website www.opdehoogtevandroogte.be werd gecommuniceerd over de droogte. Op basis van de ervaringen met de droogte van 2018 optimaliseer ik de crisiscoördinatie en -communicatie. Ik werk aan een uitvoeringsbesluit om de onttrekking van water uit onbevaarbare waterlopen te regelen. Ik evalueer de mogelijkheden tot hergebruik van water afkomstig van bemalingen, waterzuivering of bedrijven, rekening houdend met de verordening voor waterhergebruik die door de Europese Commissie wordt voorbereid. Ik voorzie extra budget in 2019 om projecten rond waterhergebruik te financieren.

Omdat we weten dat er nog droogteperiodes komen, zal ik het waterbeleid versterken en daarbij putten uit de leerpunten van de evaluatie van de droogteperiode. In de begroting 2019 is 4 miljoen euro extra opgenomen om ons beter voor te bereiden op droogte, maar ook op overstromingen, en om de waterkwaliteit te vrijwaren. Nog voor het einde van de regeerperiode maak ik een structureel plan tegen droogte en wateroverlast. Ik stel dit op in overleg met de maatschappelijke actoren (inclusief de doelgroepen industrie en landbouw) en leg het voor aan de Vlaamse Regering.

OD31. Sluitende financiering van het waterbeleid op lange termijn

Het maatschappelijk debat over de performantie van de bestaande instrumenten en de financiering van het Vlaamse waterbeleid op lange termijn werd in de loop van 2017 en 2018 verdergezet. Een twintigtal aanbevelingen worden uitgewerkt. Momenteel wordt de impact van deze aanbevelingen verder in kaart gebracht, zowel wat betreft het behalen van de doelstelling van de kaderrichtlijn Water als de financiering ervan. De uitwerking gebeurt zo gedetailleerd mogelijk. Ik verwacht tegen eind 2018 beleidsvoorstellen van het overlegplatform om de financiële instrumenten van het waterbeleid te optimaliseren en voor de financiering van acties in uitvoering van de kaderrichtlijn Water in deze en volgende planperiodes.

Binnen het kader van de regulerende heffing liet ik onderzoeken hoe de forfaitaire coëfficiënten voor deze heffing kunnen gedifferentieerd worden in functie van de zuiveringstechnieken. Verder gaf ik opdracht om, in toepassing van de financierende heffing, coëfficiënten voor vergistingsactiviteiten uit te werken die in 2019 beschikbaar zullen zijn.

OD32. Kiezen voor een gebiedsgerichte aanpak van de mestproblematiek in het nieuwe mestactieplan

Omdat de verbetering van de waterkwaliteit stagneert, voerde ik in 2018 twee bijkomende maatregelen in. Zo is een nieuwe aanpak voor de bepaling van de mestsamenstelling geïmplementeerd die een betere kennis van de samenstelling van dierlijke mest garandeert en de mogelijkheden om fraude te plegen vermindert. Daarnaast zet ik gericht in op meer adequate handhaving van de teeltvrije zone langs de waterlopen.

In de Commissie Leefmilieu werd in 2018 een uitgebreide bespreking en evaluatie van het vijfde mestactieplan (MAP) gevoerd. De resultaten van deze bespreking heb ik mee genomen bij de opmaak van het zesde MAP, waarmee ik de nutriëntenverliezen uit land- en tuinbouw verder wil reduceren om de kwaliteit van het grond- en oppervlaktewater opnieuw in lijn te brengen met de Europese waterkwaliteitsdoelstellingen.

Bij de opmaak van het zesde MAP hou ik rekening met de bevindingen van de tussentijdse evaluatie van het mestbeleid en met de inzichten vanuit recent wetenschappelijk onderzoek.. Het zesde MAP zal de maatregelen en instrumenten bevatten die nodig zijn voor een effectieve aanpak van diffuse en directe verliezen uit land- en tuinbouw. Bemesting volgens het '4J' principe, met de juiste dosis, de juiste mestsoort, op het juiste tijdstip en volgens de juiste bemestingstechniek heeft hierin een centrale plaats. Naast het verhogen van de effectiviteit van bestaande maatregelen via een versterkte implementatie en strikte handhaving, wordt

een doorgedreven gebiedsgerichte aanpak uitgerold waarbij de maatregelen die bijkomend opgelegd worden in bepaalde gebieden, afgestemd zijn op de afstand tot de waterkwaliteitsdoelen. Daarnaast werk ik in 2018 een verzoek tot verlenging van de derogatie uit voor de periode 2019-2022

Via duidelijke communicatie over het nut van de maatregelen, gerichte handhaving en doorlichting van land- en tuinbouwbedrijven op basis van een risicoanalyse en een proportioneel sanctioneringsbeleid, zet ik verder in op gedragsverandering. Het Coördinatiecentrum Voorlichting en Begeleiding duurzame Bemesting (CVBB) blijft de partner in het begeleiden van land- en tuinbouwers naar een duurzame bemestingsstrategie. In het kader van het zesde MAP wordt de werking van het CVBB tegen het licht gehouden.

OD33. Duurzaam bodembeheer faciliteert ruimtelijke ontwikkeling

De aanpak van bodemverontreiniging is een hefboom voor herontwikkeling op het vlak van ruimte, economie, leefomgeving en gezondheid. De onderzoeksinspanningen drijf ik op zodat voor alle historische bodemverontreinigingen tegen 2036 minstens de sanering is gestart. Het Bodemdecreet werd gewijzigd zodat voor alle historische risicogronden ten laatste 2027 een bodemonderzoek is uitgevoerd.

Ik stem ambtshalve bodemsanering systematisch af op maatschappelijke of lokale noden door geïntegreerd te werken en op basis van een ruimtelijke prioritering. Er lopen modelprojecten als *best practice* rond geïntegreerde ambtshalve sanering bij niet-saneringsplichtige eigenaars.

Binnen verschillende gebiedsontwikkelingstrajecten zoals het stedelijk systeem kust en de Brusselse Rand, stimuleren we de praktische doorwerking van de principes van CE en duurzaam materialen- en bodembeheer (OD19). Zo zorg ik er ook voor dat bodeminformatie geraadpleegd wordt en de nodige advisering plaats vindt bij belangrijke stedenbouwkundige trajecten om zo eventuele knelpunten en opportuniteiten zo vroeg mogelijk te detecteren.

Voor een goed beheer van restverontreiniging wordt gewerkt met gebruiksadviezen, die begin 2019 worden opgenomen in het bodemattest en een helder beeld geven van welke gebruiksvormen op een terrein mogelijk zijn.

OD34. Investeren in brown- en blackfieldontwikkeling

Mijn collega, bevoegd voor economie, lanceerde een nieuwe oproep tot het indienen van projecten in het kader van het brownfieldconvenantendecreet met de vraag in brownfieldprojecten extra inspanningen te leveren op het vlak van duurzaamheid. Om de bodemsanering bij brownfields te stimuleren, zetten we waar nodig in op ambtshalve sanering en op instrumenten als cofinanciering en financiële zekerheden. Saneringen stemmen we af op de herontwikkeling en we geven voorrang aan duurzame en groene technieken. Samen met de betrokken actoren en bevoegde collega's zetten we bijkomende voorbeeldprojecten op met het oog op een geïntegreerd duurzaam ruimtelijk, materialen- en bodembeleid. We stimuleren de ontwikkeling van brownfields door ook in te zetten op innovatieve proefprojecten. In het kader van de projectoproep 'Terug in omloop' van het team Vlaams Bouwmeester lopen er vijf pilootprojecten waarbij de koppeling wordt gemaakt tussen stedelijke transformaties, economische transitie en geïntegreerde bodemsanering.

Ter ondersteuning van overheden bij het valoriseren van hun vastgoed, kan de OVAM optreden als 'huissaneerder' voor overheidseigendommen waar bodemverontreiniging of omgevingsschade de optimale benutting ervan verhindert. Via een entiteitsgerichte aanpak stimuleer ik zo samenwerkingsverbanden, zoals deze met Defensie. Specifiek voor gasfabrieksterreinen waren er eind mei 2017 samenwerkingsakkoorden gesloten met 9 lokale besturen en ik streef dit na voor alle 13 dossiers tegen eind 2018. Ik lanceer een nieuwe call voor voorbeeldprojecten bij overheidseigendommen.

OD35. Voorkomen van nieuwe bodemverontreiniging en de verspreiding ervan

Bij KMO's, een prioritaire doelgroep, stimuleer ik gedragsverandering en verhoging van de kennis rond preventie van bodemverontreiniging. Hierbij besteed ik extra aandacht aan preventie van bodemverontreiniging op maat. Ik integreer preventie ook in andere instrumenten zoals bedrijfsspecifieke overeenkomsten en sectorfondsen.

Via de gewijzigde standaardprocedure voor oriënterend bodemonderzoek kunnen risico-inrichtingen gestart na 1 juni 2015 die beschikken over een opgevolgd preventieplan, zich beperken tot een administratief onderzoek bij de uitvoering van het oriënterend bodemonderzoek. Ik voorzie deze vereenvoudiging voor iedere actualisatie van het bodemonderzoek bij risico-inrichtingen.

Voor het gebruik van alle bodemmaterialen op of in de bodem wordt een normenkader gehanteerd dat in overeenstemming is met het kader voor de bodemsanering. Voor een zorgvuldig beheer en gebruik van deze materialen is een aanpassing van de grondverzetsregeling in het VLAREBO doorgevoerd.

Bij schadegevallen voorzien we in een snelle aanpak om (verdere) bodemverontreiniging te voorkomen en zoeken we klantgerichte oplossingen. We informeren steden en gemeenten over hun plichten in het kader van schadegevallen en meldingen.

OD36. Duurzaam bodembeheer faciliteert de economische ontwikkeling

Met de betrokken federaties van de sector van de garage- en koetswerkbedrijven is er een akkoord rond de principes van op te richten sectorfondsen. Parallel aan de goedgekeurde wijzigingen aan het Bodemdecreet en het VLAREBO werd de vzw Tersana opgericht. Minstens 3% van de middelen die beschikbaar zijn voor ambtshalve sanering, wordt jaarlijks besteed aan innovatieve onderzoeks- en saneringsopdrachten met de focus op zachte technieken (inzet van planten en bacteriën, nieuwe in situ-technieken,...). Aandacht gaat hierbij naar waterbodemonderzoek en vernieuwende scheidings- en valorisatietechnieken.

OD37. Duurzaam bodembeheer is essentieel voor een gezonde en kwaliteitsvolle leefomgeving

Vooraf particulieren krijgen te maken met bodemverontreiniging door lekkende stookolietanks. Samen met de federale regering en de andere gewesten finaliseer ik de oprichting van een stookoliefonds, dat vanuit het solidariteitsprincipe instaat voor de sanering en de eraan verbonden kosten. De Vlaamse Regering gaf een principiële goedkeuring aan het instemmingsdecreet voor de goedkeuring van het ontwerp van samenwerkingsakkoord.

De protocollen die ik afsloot met respectievelijk GO! en Agion voor de 300 scholen die deelnamen aan de inventarisatiestudie asbest, breidde ik uit naar alle scholen in Vlaanderen. Deze protocollen asbest omvatten een praktisch en financieel afsprakenkader om versneld asbest uit alle Vlaamse scholen te verwijderen. In juni 2018 startte voor 90 (van de 261) scholen het bodemonderzoek.

De stad en de gemeente staan centraal in de aanpak van woonzones. In 20 gemeenten met een voltooide gemeentelijke inventaris worden alle gronden in eigendom van particulieren gezamenlijk aangepakt in een gemeentelijke site. Ook de uitvoering van bodemonderzoeken bij particulieren die een vrijstelling van onderzoeksplicht hebben bekomen, wordt hierbij meegenomen.

Tegen midden 2019 zijn alle noodzakelijke bodemonderzoeken en -saneringen van reeds gekende risicogronden in de beschermingszones voor grondwaterwinning gestart.

Ik intensifieer het onderzoek en de sanering van verontreinigde waterbodems. De locaties met de zwaarst verontreinigde waterbodems (hotspots) breng ik verder in kaart in

samenwerking met de CIW. Een prototype van een risicomodel wordt opgemaakt en afgetoetst met de stakeholders tegen eind 2018. Mede op basis van dit model worden de locaties waar de waterbodemonverontreiniging het bereiken van de goede toestand verhindert, in kaart gebracht. Ik ga na hoe het hergebruik van bagger- en ruimingsspecie kan gestimuleerd worden, waarvoor ik een pilootproject start.

OD38. Ontsluiten en aanbieden van kwalitatieve informatie met betrekking tot bodemonverontreiniging

Ik werk mee aan de verdere stappen voor de ontwikkeling van de Woningpas die nog dit jaar online gaat. Deze zal op een gebruiksvriendelijke wijze een overzicht bieden van de bij de overheid beschikbare attesten en keuringen. In eerste instantie brengt de Woningpas de energieprestatie, de bodeminformatie en de overige gebouw- of perceeleigenschappen in beeld. Ik ondernam het nodige in overleg met de federale overheid om efficiënter informatie van het kadaster uit te wisselen.

Ik ontsluit het grondeninformatieregister (GIR) maximaal. Het nieuwe geoloket, een platform om algemene bodeminformatie te verspreiden, is gelanceerd.

Begin 2018 bevestigden al 306 gemeenten dat de gemeentelijke inventaris van risicogronden volledig uitgewisseld is. De actualisatie van de gemeentelijke inventarissen wordt geautomatiseerd.

Ik bouw verder aan een goede begeleiding van activiteiten van de bodemsaneringsdeskundigen met het oog op kwaliteitsverbetering.

Voor de handhaving van het Bodemdecreet en het VLAREBO voorzie ik in het kader van de doelstelling 2036 een gerichte opvolging van de periodieke onderzoeksplicht en de saneringsverplichting. Met een doelgroepgerichte benadering zet ik de partijen aan tot het naleven van de verplichtingen.

OD39. Actief de bodem beschermen tegen verlies van organische stof, erosie, verdichting en afdichting

In 2017 keurde ik de subsidie goed van 16 dossiers erosiebestrijdingswerken en 14 dossiers erosiecoördinator voor in totaal 1.315.620,14 euro. Een evaluatie van de werking van het Erosiebesluit voor de financiële ondersteuning van de gemeentelijke erosiebestrijdingsmaatregelen is opgestart. Verder werd onderzoek uitgevoerd naar de sedimentaangroei in erosiepoelen en buffergrachten en werden de modellen voor het simuleren van sedimenttransport verbeterd. Ook de jaarlijkse erosiekaart werd geoptimaliseerd, door gebruik te maken van het meest recente digitale hoogtemodel. Het aantal bezwaren van landbouwers tegen de indeling in erosieklasse nam verder af. Ik investeerde ook in vrijwillige beheerovereenkomsten met beheerdoelstelling erosie. Landbouwers hebben in 2018 op 2.729 ha erosiegevoelige grond 331 ha grasstroken en 266 meter strodammen aangelegd. Ik voorzie voor de uitvoering 1.706.908 euro. Ook startte ik onderzoek op naar de invloed van bodemverdichting op watertransport door de bodem en dus de invloed op overstromingen en droogte.

Ik blijf investeren in een stimulerend en sensibiliserend bodembeschermingsbeleid. De subsidies via het erosiebesluit blijven een belangrijke hefboom voor de aanpak van bodemerosie en modderoverlast. Zoals afgesproken evalueer ik de huidige maatregelen op hun efficiëntie en hun effectiviteit en pas ik ze aan, waar nodig. Ik neem stappen om tijdig de land- en bodemgerelateerde VN-duurzaamheidsdoelstellingen (SDG's) te realiseren, in het bijzonder het streven naar een landdegradatie-neutrale wereld (SDG 15.3) en het progressief verbeteren van de kwaliteit van het land en de bodem (SDG 2.4). Gezien het grote belang van organische koolstofopslag in de bodem voor klimaatmitigatie en -adaptatie, wordt in Vlaanderen een bodemkoolstofmonitoring gestart, in lijn met de internationale rapporteringsvragen. In 2019 worden de eerste metingen uitgevoerd. Het ontwikkelen en implementeren van koolstofarme strategieën om de uitstoot van broeikasgassen te reduceren

verdient de nodige aandacht. Door duurzame landbeheerpraktijken uit verschillende lidstaten te vergelijken en te consolideren, kunnen werken gericht op het vernatten van veengebieden en het verhogen van organische koolstof in Vlaamse bodems uitgevoerd worden. Verder bestudeer ik scenario's om bodemerosie en sedimenttoevoer naar waterlopen te reduceren en volg ik de evolutie van bodemverharding op. De nieuwe bodemdatabank van DOV wordt operationeel. Zo centraliseer ik bodemdata en stel ik die efficiënt ter beschikking.

OD40. Een kader scheppen voor duurzaam beheer van de ondergrond met het oog op een milieuveilige en efficiënte valorisatie van natuurlijke rijkdommen

Via de aansturing van het Vlaams Kenniscentrum Ondergrond (VLAKO) is er eind 2018 een verfijnder 3D geologisch model dat ook leden binnen geologische formaties in rekening brengt. Dit model wordt voor de (on)diepe ondergrond beleidsondersteunend ingezet, namelijk voor een efficiënte valorisatie van oppervlaktedelfstoffen, voor ondergronds ruimtegebruik in verstedelijkte gebieden en voor de Structuurvisie Diepe Ondergrond. De referentietask VLAKO wordt in 2019 verdergezet in functie van verder toegepast geologisch onderzoek. De resultaten ontsluit ik via de DOV.

DOV wordt informatica-technisch en inhoudelijk verder uitgebouwd opdat de geologie van Vlaanderen voor alle stakeholders, inclusief elke burger, via deze databank blijvend en accuraat beschikbaar gesteld wordt.

Na de inventarisatie van de mogelijkheden en het huidige gebruik van de diepe ondergrond en een protocolakkoord met de relevante federale overheidsdiensten omtrent informatie-uitwisseling met betrekking tot de federaal vergunde toepassingen in de Vlaamse ondergrond, werk ik een ontwerp van Structuurvisie Diepe Ondergrond uit, in overleg met de terzake belanghebbende beleidsdomeinen. Ik geef verder uitvoering aan het Decreet Diepe Ondergrond, vooral wat betreft het opsporen en het winnen van diepe aardwarmte en de garantieregeling hieromtrent.

Het belang van Vlaamse primaire oppervlaktedelfstoffen en hun alternatieve materialen ten opzichte van import van minerale grondstoffen komt tot uiting via het Monitoringsysteem Duurzaam Oppervlaktedelfstoffenbeleid (MDO). In 2019 organiseer ik een nieuwe MDO-bevraging voor gegevens van 2018. In uitvoering van het Oppervlaktedelfstoffendecreet zet ik de vijfjaarlijkse evaluatie van het tweede Algemeen Oppervlaktedelfstoffenplan (AOD2) in met het oog op een AOD3. Begin 2019 wordt de Geotheek in gebruik genomen. Boormonsters en -kernen uit de ondiepe en diepe ondergrond kunnen daar voor lange termijn bewaard worden met het oog op raadpleging en onderzoek in het kader van de valorisatie van de Vlaamse ondergrond.

Als volwaardig partner binnen het ERA-NET on Applied Geosciences (GeoERA) wordt samen met de geologische diensten van België en van andere Europese lidstaten vanaf midden 2018 een grensoverschrijdend geologisch onderzoeksproject uitgevoerd in een complex geologisch gebied waarin ook thema-overschrijdend gewerkt wordt op geo-energie, primaire grondstoffen en grondwater en met een focus op breuken. De methodologie van het project is belangrijk in een ruimere Europese context en de resultaten zijn beleidsondersteunend.

OD41. Verdere vermindering van luchtverontreinigende emissies

Ik werkte een nieuw luchtplan uit met maatregelen voor alle sectoren en legde dit voor aan de Vlaamse Regering. Na verwerking van de adviezen en reacties uit het openbaar onderzoek en na integratie met de plannen van Brussel en Wallonië bezorg ik het definitief goedgekeurde plan aan de Europese Commissie. Ik start met de uitvoering van dit plan. Zo focus ik mij op de Europese doelstellingen en zet ik een belangrijke stap in mijn streven naar een luchtkwaliteit die voldoet aan de richtwaarden van de Wereldgezondheidsorganisatie en geen significante negatieve invloed heeft op de gezondheid van de bewoners en er voor zorgt dat de draagkracht van ecosystemen niet meer overschreden wordt.

Ik start de goedkeuringsprocedure op rond het samenwerkingsakkoord met de andere gewesten en de federale overheid inzake de uitvoering van de nieuwe NEC-richtlijn die elke lidstaat nationale emissieplafonds oplegt. Ik zet stappen in de aanpak van luchtverontreiniging door houtverbranding. Zo teken ik de green deal rond houtverbranding (OD1) en start ik de uitvoering.

OD42. Lokale luchtkwaliteit verbeteren in hotspotzones zoals stedelijke gebieden, industriegebieden en landbouwzones

Ik voerde de plannen voor Antwerpen en Gent verder uit en verzeker ook de komende maanden de uitvoering er van. In samenwerking met de lokale actoren werk ik voor beiden een voortgangsrapport uit waarin ik de voortgang van maatregelen en de impact hiervan in kaart breng.

Specifiek voor de zones agglomeratie Antwerpen (inclusief stad en haven) en Hoboken bezorgde ik de Europese Commissie de saneringsplannen met maatregelen om de geldende luchtkwaliteitsnormen zo snel mogelijk te bereiken. Deze actieplannen voer ik de komende maanden verder uit en ik verzeker ook de monitoring er van.

Ik stond lokale besturen en burgers bij met hun vragen over LEZ. Om de lokale toepassing te vergemakkelijken voorzie ik een actualisatie van het LEZ-decreet en -besluit. Ik werk aan de verdere uitbouw van de databank met buitenlandse voertuiggegevens en blijf lokale overheden steunen die een LEZ willen inrichten.

In het kader van de actualisatie van het MER-richtlijnenboek lucht ga ik na hoe flankerende (niet-)ruimtelijke maatregelen met betrekking tot lokale luchtkwaliteit kunnen opgenomen worden.

OD43. Verhogen van de lokale leefkwaliteit

Ik verbeter onze leefkwaliteit door ons groenblauwe netwerk te versterken en de potenties om dit uit te breiden in een stedelijke en rurale context in beeld te brengen. Ik werk daarbij nauw samen met partners binnen en buiten de Vlaamse overheid.

Via het Europese 2B Connect project werk ik verder aan de biodiverse inrichting van vijf bedrijventerreinen die zo een rolmodel worden voor anderen. De inrichting van de terreinen in Bosland is grotendeels uitgevoerd. Een verlengingsaanvraag is ingediend, zodat dit project nog tot eind 2019 kan uitgevoerd worden. Ik ondertekende een green deal over bedrijven en biodiversiteit, waaraan heel wat bedrijven en instellingen deelnemen.

In 2019 rond ik na 5 jaar het LIFE+ project Green4Grey af. In dit project transformeerden we via het instrument landinrichting zes "grijze" verstedelijkte gebieden tot "groene" veelzijdige natuurlijke zones in de Vlaamse Rand en het verstedelijkt gebied tussen Hasselt en Genk (De Wijers). Ik heb groene infrastructuur gecreëerd en voorbeeldprojecten gefinancierd, die burgers, bedrijven en gemeenten moeten stimuleren om te blijven investeren in de open ruimte. Begin 2019 stel ik de resultaten van het project voor op een Europese Conferentie en toon ik hoe Vlaanderen bijdraagt aan de verduurzaming van de open ruimte in de stadsrand.

Ik verbeter onze leefkwaliteit door een aangenamere, gezondere en veiligere omgeving voor mensen te creëren. Zo ontwikkelde ik de dataviewer 'Lokale leefkwaliteit in beeld' die als een gebruiksvriendelijke website beschikbaar werd gesteld. Via recent en continu geactualiseerd kaartmateriaal krijgen burgers en lokale overheden meer inzicht in de leefkwaliteit in hun buurt. De applicatie wordt uitgebreid met analysefunctionaliteiten waardoor goed onderbouwde beleidskeuzes kunnen worden gemaakt om de lokale leefkwaliteit te verhogen.

Ter ondersteuning van grootschalige ruimtelijke projecten is het meetinstrument regionale omgevingskwaliteit (miROK) ontwikkeld als een open source GIS-toepassing voor

professionals. Het miROK stelt de gebruiker in staat om de omgevingskwaliteit van een bepaalde projectregio grondig te analyseren aan de hand van 12 thematische indicatoren. Bij gebiedsontwikkeling kunnen zo eerst de knelpunten en kansen in kaart gebracht worden en vanaf het begin meegenomen worden in het ontwerpproces. Een communicatiecampagne brengt het miROK verder onder de aandacht van potentiële gebruikers, zoals ruimtelijke planners, projectontwikkelaars en studiebureaus.

Verder informeerde ik lokale overheden, landschapsarchitecten en ontwikkelaars over de GIS-tool om Groene Functionele Belevingstrajecten (GFB-trajecten) voor fietsers en voetgangers uit te tekenen. Een praktijkboek en een online databank inspireren lokale actoren om functionele verbindingen tussen woon- en werklocaties voor voetgangers en fietsers uit te bouwen, die tegelijk inzetten op een hoge belevingswaarde en groenblauwe dooradering.

OD44. Blootstelling aan overmatig geluid, geur of licht verminderen

In uitvoering van de richtlijn omgevingslawaaï zijn nieuwe strategische geluidsbelastingsskaarten voor belangrijke wegen, belangrijke spoorwegen, de luchthaven Brussel-Nationaal en de agglomeraties Antwerpen, Gent en Brugge vastgesteld. De belangrijke zones die op deze geactualiseerde kaarten worden vastgesteld, vormen nu de basis voor een herziening van de lopende geluidsactieplannen. Ik leg de ontwerp actieplannen ter raadpleging aan het publiek voor. De definitieve versies leg ik ter goedkeuring voor aan de Vlaamse Regering. De nieuwe geluidsactieplannen zullen het kader vormen voor de aanpak van omgevingslawaaï in Vlaanderen in de periode 2019-2023.

Om de uitvoering van de richtlijn omgevingslawaaï efficiënter en effectiever te laten verlopen, bezie ik de verantwoordelijkheden en pas ze aan waar nodig. Samen met de omzetting van richtlijn 2015/996 die een nieuwe gemeenschappelijke rekenmethode voor geluidskartering inhoudt, zal ik hiervoor een voorstel van VLAREM-wijziging voorleggen.

Voor MER-plichtige nieuwe woonontwikkelingen in geluidbelaste gebieden werkte ik een voorstel van afwegingskader uit. Dit voorstel test ik, samen met nieuwe ontwerpvaardigheden voor de beoordeling van weg- en spoorverkeersgeluid, in 2019 uit. Ik laat het waar nodig bijsturen en finaal na opname in een nieuw MER richtlijnenboek discipline geluid en trillingen toepassen.

Aansluitend liet ik de mogelijkheden verkennen om akoestische gevelisolatie in rekening te brengen als milderende maatregel bij nieuwe woonontwikkelingen. Ik werk het beleid hierrond verder uit, zoals voorzien in de geluidsactieplannen.

Het stiltebeleid in Vlaanderen moedigde ik verder aan via de uitreiking van een kwaliteitslabel Stiltegebied voor twee nieuwe gebieden in Wortel-Kolonie en Gestel.

De beleving van de leefomgevingskwaliteit, en in het bijzonder van de aspecten geluid-, geur- en lichthinder, liet ik in 2018 opmeten via een gestandaardiseerde vijfjaarlijkse enquête. De resultaten kunnen vergeleken worden met eerdere peilingen. Enkele opvallende eerste vaststellingen zijn opnieuw een toename van het wegverkeerslawaaï (na jaren van afname), een blijvende stijgende trend in geluidshinder veroorzaakt door bouw- en sloopactiviteiten, een opmerkelijke toename van de geluidsoverlast van laad- en losactiviteiten en ook een stijgende trend inzake de hinder van de schoorsteen van de bureaus. Verlichting langs gemeente- en gewestwegen zorgt voor opvallend meer gehinderden dan bij eerdere peilingen. Anderzijds bestendigt de dalende trend in geurhinder zich voor heel wat bedrijvigheids- en landbouwactiviteiten. Een meer grondige analyse waarbij de resultaten gebiedsgericht worden geanalyseerd, laat ik uitvoeren in eerste helft van 2019, en kan mee in overweging genomen worden in het toekomstige beleid rond leefomgevingskwaliteit.

OD45. Kwantificeren en verminderen van de impact van milieuverstoring op de gezondheid met specifieke aandacht voor de kwetsbare groepen in onze maatschappij

Ik besteedde specifieke aandacht aan een gezond binnenklimaat met de start van het projectplan 'binnenmilieu op school'. Hiermee ondersteun ik scholen heel concreet in de thematiek rond een gezond binnenklimaat in relatie tot omgevingskwaliteit en energieprestatie. Ik investeer verder in dit thema in 2019. Ook informeerde ik de bouwprofessionelen rond een gezond binnenklimaat via gerichte communicatie in de gespecialiseerde vakpers, informatiesessies en technisch advies.

Als belangrijke onderbouwing en evaluatie van het omgevingsbeleid investeerde ik ook in de uitvoering van het Vlaams Humaan Biomonitoring Programma (VHBP) met onder andere de start van het onderzoekspoor naar de positieve invloed van groene ruimte op onze gezondheid.

Ik stuurde actief de uitwerking en de uitvoering van een Europees Humaan Biomonitoring programma in het kader van HBM4EU mee aan. Hiertoe optimaliseerde ik de indicatoren voor toegevoegde waarde van HBM op het vlak van innovatie, beleid en maatschappij, in lijn met de Vlaamse indicatoren. Complementair hieraan startte ik met de actualisatie en de optimalisatie van beleidsindicatoren om de impact van omgevingsaspecten op de gezondheid te kwantificeren, waarbij onder andere de MIRA-indicatoren worden geoptimaliseerd op basis van de best beschikbare wetenschappelijke kennis.

In 2019 investeer ik verder in kennisopbouw en beleidsdoorwerking binnen het thema milieu en gezondheid. Hierbij blijft het VHBP een centrale rol innemen en investeer ik in de monitoring van bijkomende pollutanten in lijn met het Europese project HBM4EU. Op basis van de meer dan 15-jaar lange Vlaamse ervaring inzake HBM werk ik op Europees niveau mee aan de voorbereiding van een duurzaam Europees HBM-programma.

Daarnaast zet ik in op verdere kennisopbouw- en verspreiding rond het thema lokale luchtvervuiling en gezondheid. Zo draag ik samen met mijn bevoegde collega's bij aan de Taskforce luchtvervuiling en de campagne "Paraat voor de schoolstraat" en zorg ik voor concrete ondersteuning van scholen met betrekking tot een gezond binnenklimaat.

We nemen nog tot eind 2018 het voorzitterschap van het National Environment and Health Action Plan (NEHAP) op en bereiden de agenda van NEHAP III voor. Projecten rond de surveillance van exotische muggen, hitte en ozon volgen we verder op.

In het licht van de recente parlementaire initiatieven en het toenemend maatschappelijke en wetenschappelijke belang van hormoonverstoring investeer ik in 2019 bijkomend in deze thematiek. Hierbij zal ik de Vlaamse strategie hormoonverstoring stroomlijnen met het 'state of the art' niveau wat betreft wetenschappelijke inzichten (onder andere wat betreft lage dosis- en mengseltoxiciteit) en (internationale) beleidskaders. Specifieke aandacht gaat hierbij naar het integreren van nieuwe acties en nieuwe kennis en het spiegelen van de bestaande strategie aan andere initiatieven zoals de Franse strategie hormoonverstoring en gelijkaardige Deense en Zweedse initiatieven.

De komst van het 5G netwerk stimuleert innovatie en maakt het mogelijk om nieuwe toepassingen en technologieën te gebruiken binnen Vlaanderen. Op basis van een wetenschappelijk onderbouwde en proactieve benadering van de invloed van nieuwe technologie op de blootstelling zorg ik voor een gezond en coherent beleid in deze.

OD46. Verankering en vrijwaring van natuur- en bosgebieden

Ik werk aan de planologische verankering van natuur (OD21). Ik start nieuwe GRUP's om binnen de strategische lijnen van het ruimtelijk beleid (OD18) verder invulling te geven aan

de AGNAS-taakstelling. Ik blijf prioritair aandacht geven aan het robuust maken van natuurkernen in functie van het versterken van het Natura 2000-netwerk, het VEN/IVON, de soortenbeschermingsprogramma's, het leveren van ecosysteemdiensten, de realisatie van erfgoedlandschappen en klimaatadaptatie.

Op 20 juli 2018 keurde de Vlaamse Regering een voorontwerp van decreet tot wijziging van het Bosdecreet goed met het oog op het behoud van de meest kwetsbare waardevolle bossen, rekening houdend met het voorstel in het instrumentendecreet om een billijke vergoeding voor de betrokken eigenaars te voorzien. Op basis van de ervaring met de eerste pilotcases optimaliseer ik het instrument hervorkaveling met planologische ruil via het instrumentendecreet (OD12).

In het kader van duurzaam ruimtegebruik en het behalen van de klimaatdoelstellingen streef ik maximaal het behoud na van het bestaande bosareaal. Door een aanpassing aan het bosdecreet zorg ik voor een betere bescherming van ruimtelijk kwetsbare waardevolle bossen

OD47. Het behoud en de ontwikkeling van meer en betere natuur in de nabije buurt van alle Vlamingen stimuleren

Ik bied alle Vlamingen kwalitatief groen aan in hun omgeving, groen dat aansluit bij hun behoeften en dat de leefbaarheid vergroot. Ik ondersteun verder groenprojecten in steden en gemeenten, scholen en op bedrijventerreinen. Dit zorgt voor de vergroening van de nabije leefomgeving van de Vlaming. Daarnaast zijn er nog vele andere plekken in die leefomgeving die vergroend kunnen worden of waar de kwaliteit van het groen verhoogd kan worden. Hiervoor zet ik nieuwe instrumenten in, zoals groendaken, onthardingssubsidies, 'Natuur in de buurt' en 'Pimp je speelplaats', zodat ook andere plekken en andere instanties kunnen meewerken aan natuur in de nabije buurt. Bijna elke gemeente waar het mogelijk en nuttig is, heeft nu een speelzone. De teller staat op 995 speelzones goed voor 4.335 ha speelnatuur.

Ik maximaliseer de natuurbeleving door mensen, door meer toegang te geven en antwoorden te bieden op maatschappelijke vragen voor activiteiten in de natuur, uiteraard met respect voor de ecologische waarde. Daarbij wens ik mensen in 'alle levensfasen' dichter bij de natuur te brengen. Naast geboortebossen, recreatiebossen, speelzones, bivakzones ... werden natuurbegraafplekken aan dit rijtje toegevoegd. In diezelfde logica wil ik ook actief inzetten op de preventieve en curatieve gezondheidseffecten van natuur.

Door het initiatief van de omgekeerde toegankelijkheid stel ik veel meer vrij toegankelijke zones beschikbaar voor extensief spel en om in te struinen. Dit principe geldt voor alle domeinbossen, maar ik tracht ook de andere terreinbeheerders te overtuigen dit principe toe te passen waar mogelijk.

Ik zet prioritair in op de uitbreiding en de versterking van toegankelijk groen in de Vlaamse rand rond Brussel. De toegankelijkheid van de Vlaamse domeinen wordt verbeterd door investeringen in inrichting, aanduiding van speelzones en samenwerking met partners en vrijwilligers. Ik startte verschillende projecten ter uitbreiding van toegankelijk groen op in 2018. De openstelling van de Museumtuin in Gaasbeek werd uitgebreid en het onthaal tijdens de Hyacintenbloei in Halle verbeterd. Ook in 2019 investeer ik verder in de uitbreiding en een belevingsvolle toegankelijke inrichting van de domeinen in de rand. Daarnaast stimuleer ik initiatieven van de gemeenten om nieuw publiek toegankelijk groen in de rand te realiseren. In Zaventem, Machelen, Vilvoorde, Drogenbos, Halle, Ternat en Affligem zijn projectsubsidies toegekend. Ook in 2018 en 2019 ondersteun ik gemeenten en publiekrechtelijke rechtspersonen financieel bij de aankoop en de inrichting van nieuw toegankelijk groen.

OD48. Werken aan het behoud, het herstel en de versterking van biodiversiteit en ecosystemen

In 2017 keurde ik de soortenbeschermingsprogramma's (SBP's) goed voor drie vissoorten (beekprik, rivierdonderpad, kleine modderkruiper), vroedmeesterpad, grauwe klauwier en

hazelmuis. Voor 2018 is de goedkeuring gepland van de SBP's voor 19 soorten vleermuizen, boomkikker, bruine kiekendief en porseleinhoen. De opmaak van de SBP's voor de heikikker, poelkikker, rugstreeppad en kamsalamander loopt. De goedkeuring ervan is gepland in 2019. Samenwerkingsverbanden met onder meer landbouwers, bedrijfsplanners, natuurbeheerders, jagers, landeigenaars, energiesector en lokale besturen worden hierbij (v)erkend. De 13 vastgestelde SBP's worden uitgevoerd.

Ik pak de verspreiding van invasieve uitheemse soorten aan volgens een drietrapsaanpak: 1) nieuwe invasies worden vermeden door acties op te zetten rond onopzettelijk veroorzaakte introducties en door een gedegen handhaving ten aanzien van opzettelijke introducties, 2) een snelle eliminatie van nieuw waargenomen soorten sluit verdere verspreiding uit en 3) voor wijdverspreide soorten worden specifieke en proportionele beheersmaatregelen uitgewerkt.

Schade die veroorzaakt wordt door (inheemse) diersoorten moet op een uniforme, efficiënte en gedragen wijze worden behandeld. Ik zet daarbij verder in op een digitale en administratief vereenvoudigde afhandeling. Vooral de toenemende schade aan tuinen door everzwijnen en de dreiging met Afrikaanse varkenspest zijn daarbij aandachtspunten.

In overleg met de betrokken sectoren maakte ik een wolvenplan op en startte de uitvoering van de erin opgenomen acties op. Omdat draagvlak en betrokkenheid van alle actoren cruciaal is om opnieuw te leren samenleven met dit dier, start ik een overlegplatform op dat mee zal instaan voor de opvolging van het wolvenplan en de ontwikkelingen met betrekking tot de wolf in Vlaanderen.

De oppervlakte onder effectief natuurbeheer (goedgekeurd beheerplan) blijft stijgen en eind 2017 werd de oppervlakte van 84.564 ha bereikt.

De historische reserve van het bossencompensatiefonds samen met de nieuw geïnde bedragen heb ik eind 2016 besteed, meer bepaald via 9,5 mio euro aankopen van eigen terreinen voor een oppervlakte van 192 ha en 684.000 euro via de jaarlijkse projectoproep voor een oppervlakte van 30,9 ha. Het budget wordt nauwgezet opgevolgd, waardoor geen nieuwe reserve is ontstaan. Via de samenwerkingsovereenkomst met de regionale landschappen en bosgroepen is eind 2017 34,85 ha bos gerealiseerd, waarvan 7,84 ha via het bossencompensatiefonds

Vanuit het natuur- en bosbeleid zal in kader van het Vlaams klimaatbeleidsplan 2021-2030 de nadruk gelegd worden op onder andere het dichten van de koolstoflekken en het beschermen van de koolstof-hotspots in de domeinen en het klimaat-proof maken van het instrumentarium van het ANB. Wat het Vlaams aptatieplan betreft, wordt gefocust op het opzetten van een klimaatbufferprogramma voor verstedelijkt gebied, het maximaliseren van klimaatbuffering in valleigebieden en bijkomend het opnemen van klimaatadaptatie in het 'Natuur in je Buurt'-programma.

Ik zet verder in op beheerovereenkomsten met landbouwers. In totaal ontvingen 3.051 landbouwers met een lopende beheerovereenkomst in 2018 samen 10.485.882 euro, goed voor een oppervlakte van meer dan 10.000ha aan maatregelen voor milieu, natuur, biodiversiteit en landschap in Vlaanderen. Landbouwers namen beheermaatregelen voor soortenbescherming op 3600 ha zodat het leefgebied van akkervogels, weidevogels, hamsters en grauwe kiekendieven kwaliteitsvoller ingericht wordt. Daarnaast worden op 3.200 ha maatregelen genomen om de waterkwaliteit te verbeteren, is 638 ha ingezaaid met gras om de effecten van erosie te milderen en is een oppervlakte van 1.720 ha perceelsranden ingericht als beschermingsstrook langs waterlopen, bossen en andere landschapselementen. Verder beheren landbouwers 460 ha soortenrijk grasland en onderhouden ze ook zo'n 4.600 houtige landschapselementen (hagen, heggen, houtkanten, knotbomen). Via de continue inzet van bedrijfsplanners blijf ik verder investeren in een stimulerend en sensibiliserend

beleid, zodat de landbouwers hun bedrijfsvoering duurzaam kunnen ontwikkelen en meewerken aan het behoud en het verbeteren van het leefmilieu.

OD49. Voor de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen wordt tegen 2020 70% van de benodigde oppervlakte onder correct beheer gebracht en 16 habitats worden in een gunstige of verbeterde staat van instandhouding gebracht

Het Vlaams Natura 2000-programma beschrijft de taakstelling en de maatregelen van het instandhoudingsbeleid op Vlaams niveau voor de periode 2016-2020 en bevat een raming van de uitgaven voor de realisatie ervan. De 36 acties zijn in uitvoering. Een belangrijke actie betreft het aanduiden van zones voor de realisatie van IHD en instandhoudingsmaatregelen buiten de SBZ. Die aanduiding heeft vertraging opgelopen doordat een plan-MER moest worden opgemaakt en een openbaar onderzoek moest worden georganiseerd. Ik maak zo snel mogelijk werk van de afbakening van de definitieve zoekzones.

Wat betreft de passieve implementatie van de Europese natuurdoelen via de passende beoordeling gekoppeld aan de vergunningverlening, breid ik de voortoets verder uit. De voortoetsmodules "Grondwater" en "Verzuring en vermesting" (ook depositiescan genoemd) worden opgevolgd en waar nodig bijgestuurd in overleg met de betrokken actoren. De praktische wegwijzers "Direct ruimtebeslag" en "Verdroging en vernatting" worden in 2018 afgewerkt en worden vanaf 2019 in praktijk gebracht. Voor de praktische wegwijzer "Soorten" werk ik met de betrokken actoren verder aan de afstemming over de leefgebiedenbenadering. Ik start de voorbereiding van de praktische Wegwijzers verontreiniging van oppervlaktewater en eutrofiering van oppervlaktewater.

In de advisering van vergunningen en beheerplannen en van ruimtelijke plannen, de natuurinrichting, het aankoopbeleid en het inzetten van investeringssubsidies voor natuur is het IHD-beleid sturend. Door actieve promotie kende de projectoproep voor investeringssubsidies Natuur in 2018 de grootste respons ooit: 71 projectaanvragen; 65 weerhouden projecten voor een gezamenlijk subsidiebedrag van 6.708.000 euro.

Ik zet het programma natuurinrichting verder volledig in voor het realiseren van Europese natuurdoelen. Ik realiseer de Europese Natuurdoelen volop via onder meer de bosuitbreiding in de Vlaamse Ardennen, het heideherstel in Drongengoed, de investeringsprojecten IHD 2018 en 2019. Ook bij het regulier beheer van gebieden in beheer van mijn administratie wordt gefocust op Europese natuurdoelen en streef ik naar een goede staat van instandhouding (schapenbegrazing op Kalmthoutse heide, exotenbestrijding in kustduinen).

OD50. Voor verzurende en vermestende stikstofdeposities wordt een programmatische aanpak ontwikkeld

In uitvoering van de beslissing van de Vlaamse Regering van 30 november 2016 werd het ontwerp Programmadocument voor de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) verder uitgewerkt. Het PAS-programma heeft als doel bij te dragen aan de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen (IHD) door planmatig en zonder de continuïteit van de vergunningsverlening in het gedrang te brengen, de uitstoot van stikstof terug te dringen zodanig dat het niveau van de stikstofdepositie op SBZ stelselmatig daalt. De programmatische aanpak moet garanderen dat vergunningen kunnen verleend worden (cf. afwegingskaders NH₃ en NO_x) zonder dat in de SBZ een betekenisvolle aantasting van habitats plaatsgrijpt.

Een evenwichtige combinatie van brongericht beleid (generiek en vergunningenbeleid), herstelbeleid en flankerend beleid, werd hiervoor uitgewerkt, in de praktijk gebracht en wordt het komend jaar verdergezet. In 2018 werden de gebiedsanalyses voor de 38 SBZ gefinaliseerd. Ze vormen de wetenschappelijke basis voor een gericht en effectief herstelbeleid. Vanuit het principe dat inspanningen evenwichtig over de verschillende sectoren (landbouw, transport, industrie, handel en diensten) worden verdeeld, onderzoek ik in 2018 samen met mijn collega's bevoegd voor mobiliteit en economie, of een

afwegingskader van NO_x voor respectievelijk de sector mobiliteit, handel en diensten voldoende doeltreffend en haalbaar is.

Een goede borging en monitoring van de PAS-maatregelen, samen met efficiënte en effectieve bijsturingsmechanismen, zijn cruciaal. Daarom volg ik de realisatie van de gestelde emissiedoelen in het PAS-programma en de voortgang van het herstel- en het flankerend beleid op aan de hand van het monitoringsplan PAS. Ik voorzie de nodige middelen voor kwaliteitsborging, monitoring en onderzoek: naast het verbeteren of verdiepen van de monitoringinspanningen betreffende de respons van flora, fauna en habitats op de emissiebeperkende maatregelen, voorzie ik middelen voor onderzoek gericht op het verwerven van nieuwe inzichten of technieken bruikbaar in de context van emissiereductie. Zo zet ik het onderzoek naar technieken voor ammoniakemissiereductie in de landbouw verder met het oog op de uitbreiding van de toegelaten technieken voor ammoniakemissiereductie (PAS-lijst).

In 2018-2019 onderwerp ik het ontwerp PAS-programma aan een strategische plan-MER met passende beoordeling.

SD7. Vlaanderen op weg zetten naar een kringlooeconomie

OD51. Vlaanderen Circulair realiseert de transitie Circulaire Economie

Voor de transitieprioriteit CE zet ik samen met mijn collega, bevoegd voor economie, verder in op een doorgroei van Vlaanderen Circulair. Het legt slimme linken tussen diverse relevante beleidsthema's en geeft invulling aan de Visie 2050 (OD8) en het pakket CE van de Europese Commissie. Daarin is het sluiten van materiaalkringlopen de basis. We zoeken daarbij antwoorden op de uitdaging van (toekomstige) schaarste aan materialen, voeding, water, ruimte en energie en dragen bij aan het Vlaams klimaatbeleid (OD53). Vanuit de transitieprioriteit CE blijf ik inzetten op intensieve samenwerking met de transitie Industrie 4.0, de energietransitie en de transitie slim wonen en leven. Daarnaast zet ik, in afstemming met de transitie Industrie 4.0 en de transitie rond werk en onderwijs, verder in op competentie-ontwikkeling die nodig zal zijn in een CE.

Vlaanderen Circulair vertaalt het langetermijnbeleid via gedragen visievorming, het begeleiden van innovatieve projecten en het verbinden van pionierende ondernemers en organisaties. Dit wordt ondersteund met een competitiviteitsversterkend en innovatiegeoriënteerd beleid (zoals het speerpunt-clusterbeleid) en onderzoeksopdrachten. Het lopende operationeel plan (OP2017-2018) legt de focus op 'Circulaire Stad', 'Circulair Aankopen' (in afstemming met het programma innovatieve overheidsopdrachten) en 'Circulair Ondernemen'. Hierin zijn ook de engagementen van de partners van Vlaanderen Circulair vastgelegd. Een actualisering van het OP is voorzien (OP2019-2020).

Voor Circulair Aankopen werd een Green Deal gestart met 86 aankopende en 47 ondersteunende organisaties (OD1). In 2019 volgt een nieuwe call voor innovatie- en demonstratieprojecten met lokale overheden, bedrijven en kennisinstellingen. Ik voorzie de start van een Green Deal en de proeftuin Circulair bouwen (OD55) en de voorbereiding van een gelijkaardig initiatief voor kunststoffen (OD 53).

Om nieuwe ruimtelijke praktijken te ontwikkelen voor gedeelde prioritaire transitie zoals CE, zoek ik samenwerking met internationale innovatieplatformen en -netwerken, zoals de dubbelbiënnale IABR-2018+2020, waarbij onderzocht wordt wat een circulaire aanpak bij de (her)ontwikkeling van gebieden concreet kan inhouden.

In februari 2019 organiseren mijn administratie en de Stad Antwerpen de volgende editie van het World Resources Forum dat in het teken staat van CE. Mijn administratie is in 2019 co-organisator van AquaConSoil.

Voor het steunpunt rond CE (SUMMA) loopt een onderzoeksprogramma 2017–2021, in essentie gericht op de ontwikkeling van CE-indicatoren, kennisopbouw over economische hefboomen en beleidsinstrumenten en onderzoek naar mogelijke bijsturing van maatschappelijke ontwikkelingen in de richting van CE.

OD52. De hoeveelheid restafval van burgers en bedrijven vermindert verder

In het kader van het beleidsplan voor huishoudelijk afval en gelijkaardig bedrijfsafval (UP HAGBA) is de Belfius-clusterindeling geactualiseerd, wat zal leiden tot de aanpassing van een aantal doelstellingen. Ik voorzie begeleiding op maat van (clusters van) lokale besturen onder de vorm van lerende netwerken, benchmarking en actieve begeleiding. Ik moedig lokale besturen aan om nieuwe selectieve inzamelingen en innovatieve projecten op te zetten rond materialengebruik en -verbruik die de milieudruk kunnen verlagen. Ook optimaliseer ik de selectieve inzameling en de sorteerboodschap van diverse afvalstromen. Voor de gft-inzameling verruim ik de sorteerregels met keukenafval.

De Vlaamse Regering keurde het versterkte verpakkingen- en zwerfvuilbeleid goed. Uitgangspunten zijn het vermijden van onnodige verpakkingen, verpakkingen zo milieuvriendelijk mogelijk maken, recycleren waar mogelijk, zwerfvuil vermijden, de kosten verdelen zodat de juiste stimulansen worden gegeven en beleidsinstrumenten eenvoudig en slagvaardig organiseren. De basis voor de verdere uitwerking wordt een nulmeting, die in overleg met alle actoren wordt vastgelegd en de basis zal vormen voor het opvolgen van de realisatie van de doelstellingen. Om de selectieve inzameling en recyclage van verpakkingen verder te stimuleren, worden in de nieuwe erkenning van Fost Plus aangescherpte inzameldoelstellingen opgenomen.

Ik werk mee aan de ontwikkeling van een duurzaamheidskader voor bioplastics, rekening houdend met de Europese evolutie op dit vlak. Ik onderzoek de mogelijkheden voor het beter sluiten van materiaalketens voor textiel, meubelen en matrassen. Om de kwaliteit van de afvalinzameling bij bedrijven te verbeteren en meer recycleerbare stromen uit restafval te halen, zet ik in op sectoroverleg om samen de verantwoordelijkheden van elke actor in de keten te verduidelijken. Ik ga ook de haalbaarheid na om collectieve inzamelsystemen op bedrijventerreinen te organiseren.

Bij de opmaak van een langetermijnvisie voor de restafvalverwerking in Vlaanderen streef ik naar een consensus met de doelgroepen. Het uitgangspunt van de visie is het streven naar een evenwicht tussen het aanbod van restafval en de operationele capaciteit waarvoor ik een gepast instrument ontwikkel.

Er wordt nagegaan hoe heffingen of andere financiële en gedragssturende instrumenten kunnen worden ingezet om CE te faciliteren.

Er is verder uitvoering gegeven aan de aanpak inzake *Enhanced Landfill Mining* met onder meer de ontwikkeling van een beslissingsondersteunend model, de verdere verfijning van het beleidsinstrumentarium, de lopende proefprojecten en de samenwerking binnen de Europese projecten COCOON en Rawfill.

Inzake zwerfvuil blijf ik de verhoogde inspanningen aanhouden bij lokale besturen, via de aanpak van specifieke doelplaatsen, het sensibiliseren en ondersteunen van bedrijven, de opmaak van een actieplan sluikestorten en het sensibiliseren van burgers, scholen en verenigingen en faciliteer ik de handhaving. Verder gaf ik mijn goedkeuring aan het integraal Vlaams actieplan marien zwerfvuil 2018-2025.

OD53. Via samenwerking materiaalkringlopen sluiten en kringlooeconomie stimuleren

Ik onderzoek hoe de uitgebreide producentenverantwoordelijkheid breder inzetbaar is via de aanpassing van instrumenten en procedures. Ik voorzie de nodige aanpassingen van de

regelgeving om te voldoen aan de nieuwe Europese kaderrichtlijn Afvalstoffen en bijbehorende richtlijnen (storten van afvalstoffen, verpakkingen en verpakkingsafval, autowrakken, afgedankte batterijen en accu's).

Om meer producten op de markt te krijgen die recycleerbaar zijn en/of gerecycleerd materiaal bevatten, voorzie ik in overleg met de betrokken overheden en andere maatschappelijke actoren over voorstellen van regelgevende, financiële en gedragssturende instrumenten, die ingrijpen aan het begin van de keten.

Ik blijf inzetten op het verhogen van het bewustzijn rond *ecodesign* met specifieke aandacht voor het onderwijs en het opzetten van trajecten met bedrijven. Het nieuw instrument 'Cirkeltips' werd ontwikkeld en is operationeel: bedrijven kunnen zo advies krijgen om hun afvalbeheer te optimaliseren en de bedrijfsvoering meer circulair te maken. Het symbioseplatform moet bedrijven beter in staat stellen nieuwe afzetmarkten te vinden voor recycleerbare afvalstoffen door een betere afstemming van vraag en aanbod. Het platform wordt verder op punt gesteld via een verfijning van het datamodel en het testen door bedrijven.

Een toekomstvisie en een actieplan voor het sluiten van de kringloop van de kunststoffen leg ik in 2019 voor aan de Vlaamse Regering.

Ik zorg er ook voor dat in het Vlaams Klimaatbeleidsplan 2021–2030 maximaal gebruik wordt gemaakt van de mogelijke bijdrage die een CE kan leveren aan het halen van de klimaatdoelstellingen, rekening houdend met de economische haalbaarheid. Nieuwe cases zijn uitgewerkt om de globale klimaatvoordelen van duurzaam materialenbeleid meer in detail in te schatten.

De inspanningen inzake controles op grondverzet en illegale afvalactiviteiten en -stromen zijn verhoogd. Extra aandacht blijft hierbij uitgaan naar de asbestproblematiek en de aanpak van zwerfvuil. In 2018 startte ik met het prioritair inzetten op het thema asbest binnen milieuhandhaving. Zo werden verhoogde controles uitgevoerd op sloopwerven om de correcte ontmanteling, selectieve inzameling en verwerking te bewaken. In nauw overleg met de betrokken handhavers en stakeholders wordt verder gezocht naar synergieën in functie van efficiëntiewinsten in de werking zoals een betere gegevensuitwisseling en het stimuleren van het ontwikkelen van zelfcontrolesystemen binnen sectoren.

In het kader van administratieve vereenvoudiging wordt onder meer de nieuwe toepassing voor het proces voor de behandeling van aanvragen van grensoverschrijdend transport van afvalstoffen en het innen van milieuheffingen verder op punt gesteld.

OD54. Op een duurzame en geïntegreerde manier omgaan met biomassa(rest)stromen

Ik voorzie een eerste voortgangsrapport van het 'Actieplan biomassa(rest)stromen 2015-2020' en stuur bij waar nodig.

Ik onderzoek de mogelijkheden om op recyclageparken een bijkomende sortering van recycleerbaar en niet-recycleerbaar houtafval te organiseren.

Ik zet in op het voorkomen van voedselverliezen en geef uitvoering aan de roadmap 'Voedselverlies 2015-2020'(OD2). In uitvoering van het HAGBA (OD52) is het lerend netwerk van lokale besturen uitgebouwd en een praktijkhandboek opgesteld. Met het oog op het verhogen van de efficiëntie van de transporten van de voedseloverschotten wordt in eerste instantie de logistiek geoptimaliseerd. Ik ondersteun de bestaande voedseldistributieplatformen en nieuwe worden opgericht.

Het VLAREMA wordt aangepast in functie van een verplichte selectieve inzameling van organisch-biologisch afval (OBA) vanaf 2021 voor grote en middelgrote producenten. Ook wordt een stand van zaken met de betrokken stakeholders (onder andere zorgsector en onderwijs) opgemaakt en een stappenplan voorbereid. Via goede voorbeelden en proefprojecten moedig ik sectoren aan. Zo ook via de opname van voorbeeldbepalingen rond gescheiden inzameling van keukenafval, in modelbestekken van overheden. Binnen het Europese project REPAIR wordt meegewerkt aan een model om de inzameling en de verwerking van organisch afval binnen een stedelijke omgeving te verbeteren.

Ik blijf samenwerking stimuleren in bestaande en nieuw op te richten waardeketens met biomassa(rest)stromen via onder andere het platform oogstbare landschappen. De oprichting van dit platform vormde één van de aanbevelingen uit het IPO advies 'Oogstbare landschappen' en wil samenwerking stimuleren met partners die (rest)stromen verwerken uit de open ruimte en bruggen bouwen tussen beleid en praktijk.

OD55. We bouwen en verbouwen materiaalbewust in Vlaanderen

Het beleidsplan 'Materiaalbewust bouwen in kringlopen' is in uitvoering. Een living lab in het kader van het Europees project FISSAC is in ontwikkeling en zal op kruissnelheid komen in 2019. Het living lab sluit aan bij de proeftuinen en het onderzoek naar circulair bouwen (OD51). Via een aanpassing van het VLAREMA zorgde ik voor een actualisatie van het sloopopvolgingsplan. Een sloopbeheersorganisme is operationeel om de sloopopvolging uit te voeren op vrijwillige basis.

Ik heb extra aandacht voor het milieuveilig verwijderen van asbest. De Vlaamse Regering keurde het asbestafbouwplan goed en gaf een principiële goedkeuring aan de wijziging van de regelgeving onder meer voor het invoeren van een gradueel ingevoerde inventarisplicht met inbegrip van een attest, een verwijderingsplicht en een beheerplicht voor gebouweigenaars van gebouwen of infrastructuur die asbest kunnen bevatten. In functie van de realisatie van dit afbouwplan zijn extra middelen vastgelegd. Ik maximaliseer de afstemming tussen het traceerbaarheidssysteem bouw- en sloopafval en de doelstellingen van het asbestafbouwbeleid. Ook is een nieuwe subsidieregeling uitgewerkt en gelanceerd voor lokale besturen om asbestafbouwprojecten te organiseren waaraan burgers kunnen deelnemen voor een voordelige asbestinzameling- of verwijdering. In 2018 is 9 miljoen euro aan alle lokale besturen toebedeeld om extra inzameling van asbestcementafval via recyclageparken te stimuleren.

De tool voor Milieuverantwoord Materiaalgebruik in de Bouw (MMG) werd onder de naam 'TOTEM' gelanceerd en verspreid onder architecten en geïntegreerd in een breder beoordelingskader voor duurzaam bouwen. Deze tool wordt op basis van gebruikerservaringen verbeterd en op ruimere schaal verspreid. Ik toon de meerwaarde van veranderingsgericht en materiaalbewust bouwen aan de hand van de doorlichting en de advisering van praktijkvoorbeelden, zoals de site 'de Potterij' te Mechelen.

SD8. Naar een klimaatvriendelijke samenleving

OD56. Uitvoeren en versterken korte termijn klimaatbeleid

Ik stelde een uitgebreid voortgangsrapport op met de stand van zaken van de uitvoering van het Vlaams Klimaatbeleidsplan 2013-2020 voor zowel het mitigatie- als het adaptatieluw en met aandacht voor de besteding van de middelen van het Vlaams Klimaatfonds en de uitvoering van het Vlaamse Klimaat- en Energiepact. Naast deze Vlaamse rapportering leverde ik tijdig de Vlaamse bijdrage aan de Europese prognosesrapportering aan en droeg ik bij aan de vierjaarlijkse nationale mededeling aan UNFCCC. Ik zorg voor de verdere uitvoering van het plan en de goedgekeurde resolutie, alsook van de klimaatengagements aangenomen op de Vlaamse Klimaatop in 2016.

Ik coördineerde de besteding van de middelen van het Vlaams Klimaatfonds voor interne mitigatiemaatregelen en voor internationale klimaatfinanciering. De klimaatfondsmatregelen voorzien voor mijn bevoegdheden (klimaatmaatregelen in de landbouwsector en voor de ondersteuning van het klimaatbeleid van lokale besturen) werden uitgewerkt.

Ik werkte verder aan de uitvoering en de opvolging van de acties van het Vlaams Actieplan Reductie Uitstoot F-gassen 2015-2020. Extra aandacht besteedde ik aan de afvalproblematiek van F-gassen. Een onderzoeksoopdracht naar de uitstoot van deze gassen uit afgedankte koeltoepassingen moet mogelijke maatregelen identificeren die tot een verbeterde recuperatie van F-gassen uit deze toepassingen kan leiden, zodat deze op een correcte manier worden afgevoerd.

Ik maakte verder werk van de implementatie van het Vlaams Adaptatieplan 2013 – 2020. De maatregelen uit dit plan werden verder uitgevoerd door de betreffende sectoren. Het luik adaptatie van het voortgangsrapport beschrijft de stand van zaken van de uitvoering. In 2018-2019 zorg ik voor de verdere implementatie. En tegen eind dit jaar maak ik een ontwerp Vlaams adaptatieplan 2021-2030 op, dat in zijn definitieve vorm deel zal uitmaken van het definitieve Vlaams Klimaatbeleidsplan 2021-2030 en ook opgenomen zal worden in het definitieve Belgisch Energie- en Klimaatplan.

Het Vlaamse Klimaatportaal is gelanceerd. De op GIS-gebaseerde webtoepassing maakt op een gebruiksvriendelijke manier heel wat klimaatinformatie (geo)grafisch beschikbaar en bundelt deze informatie op één weblocatie (OD64). Ik ondersteun zo lokale besturen om klimaatadaptatie maximaal te integreren in hun nieuwe Beleids- en Beheerscyclus (BBC).

Door toepassing van nature based solutions kan natuur een belangrijke rol spelen in het opvangen van de gevolgen van de klimaatverandering. Ik spits de acties hierrond toe op steden en hun directe omgeving en op riviervalleien. Het thema klimaatadaptatie is geïntegreerd in het programma Natuur in je buurt (OD47).

Bij het beheer van de Vlaamse natuurdomeinen is er aandacht voor het dichten van koolstoflekken, voor het beschermen van koolstof-hotspots en voor brandpreventie. Op het terrein wordt het beheer van de Vlaamse bossen aangepast door meer in te zetten op kleinschalig beheer waardoor niet alleen de bossen veerkrachtiger worden ten aanzien van klimaatverandering maar ook de biodiversiteit toeneemt. Door deelname aan het LIFE-project SPARC draagt natuurontwikkeling in Vlaanderen bij aan klimaatadaptatie.

Ik zette de inhoudelijke ondersteuning van het lokaal klimaatbeleid verder. In het kader van de klimaatop werd voor de komende jaren uit het Klimaatfonds een budget van 12 miljoen euro voorzien voor lokale overheden en lokale verenigingen. De projectoproep liep tot midden september 2018. Lokale overheden worden verder ondersteund bij het uitvoeren van impactvolle projecten.

Ik maakte verder werk van de implementatie van het EU-ETS in Vlaanderen voor de handelsperiode 2013-2020. De koolstofprijs in het EU-ETS steeg in 2018 tot boven de 20 €/ton CO₂-equivalent. Deze toename van de gemiddelde prijs van de EU ETS-rechten zorgt voor bijkomende ontvangsten in het Klimaatfonds. De Vlaamse Regering heeft in haar begrotingsbespreking beslist om bovenop de reeds bestede middelen van 324,2 miljoen euro nog eens 114 miljoen euro uit het Vlaams Klimaatfonds bijkomend te investeren in klimaatbeleid in 2019. In 2018 startte ik met de opmaak van de wetgeving voor de handelsperiode 2021-2030. Deze wetgeving zal in 2019 afgerond worden.

Het samenwerkingsakkoord over de verdeling van de Belgische klimaat- en energiedoelstellingen voor de periode 2013-2020 werd goedgekeurd door het Vlaamse Parlement en is gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 12 juli 2018. Ook werden er afspraken gemaakt over de automatische doorstorting naar de gewesten van de aan België toegewezen veilingopbrengsten.

OD57. Evolueren naar een koolstofarme Vlaanderen tegen 2050

De Vlaamse Regering ondersteunt een weloordachte en planmatige aanpak om de omslag naar een koolstofarme samenleving te realiseren. In lijn met de Europese verplichtingen en Belgische afspraken bereidde ik het ontwerp Vlaams Klimaatbeleidsplan 2021-2030 voor. Dit legt de klijntlijnen vast voor het klimaatbeleid in de periode 2021-2030. Het Vlaams Klimaatbeleidsplan gaat uit van een niet-ETS broeikasgasreductiedoelstelling van -35% in 2030 ten opzichte van 2005. Per sector worden prognoses gemaakt. Het plan omvat ook de voornaamste maatregelen die nodig zijn om de broeikasgasreductiedoelstelling te behalen en Vlaanderen op weg te zetten naar een koolstofarme toekomst. Het plan beoogt op strategisch niveau een stabiel langetermijnkader. Meer gedetailleerde implementatietrajecten en maatregelen moeten worden uitgewerkt en opgevolgd in overleg met alle betrokken administraties. Het plan vormt dus een strategisch kader voor beleidsmakers voor de komende tien jaar. Dit ontwerp Vlaams Klimaatbeleidsplan werd op 20 juli 2018 goedgekeurd door de Vlaamse Regering en vormt de Vlaamse input voor de klimaatdimensie van het ontwerp Belgisch Energie- en Klimaatplan. Dit moet tegen eind 2018 genotificeerd worden aan de Europese Commissie, die in het tweede kwartaal van 2019 aanbevelingen formuleert. De verdere uitwerking van het Vlaams Klimaatbeleidsplan wordt geënt op de voorziene Europese en Belgische procedure. Concreet wordt, parallel aan de Europese procedure, het Vlaamse plan verder uitgewerkt, waarbij de impact op de begroting en de maatregelen verfijnd worden. Daarnaast wordt ook advies ingewonnen bij het maatschappelijke middenveld. Tenslotte wordt ook een impactanalyse voorbereid. Hiervoor werd een onderzoeksoopdracht gepubliceerd en wordt samengewerkt met het Federaal Planbureau. Zo zijn volgende bouwblokken beschikbaar om een definitief Vlaams Klimaatbeleidsplan 2021-2030 vast te stellen:

- het ontwerp Vlaams Klimaatbeleidsplan 2021-2030;
- kosteninschattingen van de belangrijkste maatregelen, die per beleidsdomein worden ingeschat;
- een impactanalyse met de impact van het voorgestelde beleidsscenario op het energiesysteem en op de belangrijkste macro-economische indicatoren;
- adviezen van het maatschappelijk middenveld op het Vlaams Klimaatbeleidsplan.;
- aanbevelingen van de Europese Commissie.

Op basis hiervan werk ik een voorstel van definitief Vlaams Klimaatbeleidsplan uit. Dit vormt de input voor het definitief Belgisch Energie- en Klimaatplan, tegen eind 2019 in te leveren bij de Europese Commissie.

Het ontwerp van Vlaamse Klimaatvisie 2050 is in voorbereiding. Deze visie beschrijft waar Vlaanderen tegen 2050 wil staan op het vlak van klimaat en hoe dit kan bereikt worden. Er wordt bekeken welke maatregelen elke sector kan nemen om deze ambitie te verwezenlijken, welke bouwstenen en pistes hierbij een rol kunnen of moeten spelen en welke randvoorwaarden vervuld moeten worden om van de transitie een succes te maken. De afwerking van deze Visie zal onder andere voortbouwen op twee beleidsdocumenten: het *IPCC Special Rapport Global Warming of 1,5°* en de *Strategy for long-term EU greenhouse gas reductions* (in voorbereiding) van de Europese Commissie. De Europese Commissie verwacht tegen 1 januari 2020 van alle lidstaten een langetermijnstrategie over klimaat en energie.

In 2018 is in nauw overleg met relevante stakeholders een "Verkenkende studie ter voorbereiding van de ontwikkeling van low carbon roadmaps in Vlaanderen" afgerond. Zoals voorzien in het ontwerp Vlaams Klimaatbeleidsplan 2021-2030 zal samen met het beleidsdomein EWI gewerkt worden aan het opstellen van een Vlaams industrieel transitiekader inzake koolstofarme technologieën.

SD9. Het omgevingsbeleid wordt wetenschappelijk onderbouwd. We stimuleren de doorwerking van het omgevingsbeleid in relevante beleidsvelden en sectoren

OD58. We stemmen de Vlaamse beleidsplannen, rapporten en programma's op elkaar af en integreren waar mogelijk

De beleidsplannen voor klimaat, lucht, integraal waterbeleid en ruimte werden op elkaar afgestemd. Daarnaast werk ik samen met de bevoegde collega's aan een verdere afstemming van deze plannen, in het bijzonder rond mobiliteit en wonen.

OD59. Proactieve sector- en grensoverschrijdende ruimtelijke samenwerking

Ik zet me in om de relaties met de omringende regio's en landen en met de sectoren te versterken.

In het kader van LABO RUIMTE (OD71) verkende ik samen met de Nederlandse partners via de toekomstverkenning 'De Lage Landen 2020-2100' de grote transitie en de daarmee verbonden ruimtelijke opgaven en kansen binnen het deltagebied van Rijn, Maas en Schelde: 'de Eurodelta Metropool'. Deze boeiende verkenning werd in het voorjaar van 2018 opgeleverd. Een LABO RUIMTE rond de Brusselse Noordrand laat ik onderzoeken.

Het territoriaal Ontwikkelingsprogramma (T.OP) voor de Noordrand zet ik verder (OD19), in samenwerking met onder andere de provincie en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

OD60. Verminderen van de milieu-impact van de transportsector

Ik werkte samen met de bevoegde collega's een coherent maatregelenpakket uit om de transportsector te vergroenen. De focus ligt hierbij op een beheersing van de groei van het wegverkeer, een verdere ontdieselijking en versterking van alternatieve brandstoffen (clean power) en binnenstedelijke mobiliteit. Ik verzekerde hierbij de afstemming tussen het klimaat- en het energie-, het lucht- en het ontwerp-mobiliteitsplan en het BRV. Bij de uitvoering van dit pakket zet ik in op het onderzoek naar een budgetneutrale slimme kilometerheffing, samen met mijn collega's bevoegd voor Financiën en Begroting en voor Mobiliteit in Openbare Werken, waarbij we de vaste belastingen (Belasting in Verkeersstelling en Jaarlijkse Verkeersbelasting) afschaffen, om volgende doelstellingen te bereiken: het verminderen van de voertuigkilometers, het reduceren van de congestie op de wegen, de toepassing van het principe 'de gebruiker betaalt' en het internaliseren van externe kosten. Daarnaast zet ik in op het uitwerken van voorstellen die een antwoord moeten bieden op de aanbevelingen van het Europees Parlement naar aanleiding van dieselgate.

OD61. De waarde van de natuur meenemen in beleidsbeslissingen

De nieuwe, nu ruimtelijk expliciete versie van de natuurwaardeverkenner met geautomatiseerde dataverzameling werd gelanceerd. Deze versie maakt het mogelijk om snel een kwalitatieve, kwantitatieve en/of monetaire inschatting van de verandering in ecosysteemdiensten te maken.

OD62. Extra kansen creëren voor natuur bij infrastructuur- en bouwwerken

Bij de realisatie van grote infrastructuurprojecten en complexe strategische projecten is aandacht voor bestaande natuurwaarden en de creatie van bijkomende natuur een meerwaarde, zowel op het vlak van de intrinsieke kwaliteit van de projecten als voor het verkrijgen van het nodige draagvlak voor deze projecten (OD19).

Ik werk samen met de collega bevoegd voor Mobiliteit en Openbare Werken aan het project 'Werken aan de Ring' en streef naar een gebiedsgerichte aanpak voor de regio waarbij naast de elementen mobiliteit onder andere ook aandacht gaat naar ruimtelijke ontwikkeling,

natuur, landschap, leefbaarheid en landbouw. In het project Vilvoorde-Machelen reconversiegebied wordt de groenblauwe dooradering bij de heraanleg van de CAT-site opgewaardeerd. In het project Mechelen Raghen-Arsenaal komt er een park van 4 ha als drager van het gebied. In het gebied Kontich Extensa streef ik naar het behoud van 15 ha groen in woonuitbreidingsgebied en in het gebied Herentals Wuytsbergen naar het behoud van 10 ha bos in woongebied.

Samen met mijn collega bevoegd voor openbare werken, maak ik werk van de systematische uitvoer van geplande ontsnipperingsprojecten, zoals het tweede ecoduct over de N25 (Meerdaalwoud) en de opstart van nieuwe projecten. De studie voor het ecorecreaduct over de N75 is gestart als voorbereiding voor de bouw daarvan.

Ik zet de realisatie van de natuurcompensatie met 45,7ha rietmoeras en ongeveer 15ha poldergrasland in Achterhaven Zeebrugge bij de inrichting van het gebied Kwetshage - Meetkerkse Moeren verder.

Het landinrichtingsproject Moervaartvallei is ingesteld.

Via monitoring van ontsnipperingsinitiatieven volg ik de effectiviteit ervan op. De monitoring van het ecoduct Kempengrens is afgerond. Deze van een selectie van herpeto-faunavoorzieningen in Vlaanderen en het ecoduct De Munt zijn opgestart. Ik startte een nieuw project rond registratie van faunaslachtoffers als opvolger van 'Dieren onder wielen'.

Het kenniscentrum 'Groen in de bouw' zorgde verder voor kennisopbouw en -deling via de website, bedrijfsbezoeken, toelichtingen en de jaarlijkse studiedag. Het NTMB-zorgsysteem werd verder kenbaar gemaakt en een reeks bedrijven startte de certificatieprocedure. Ik zet in op informatieverspreiding, een verfijning van bestekeisen en deelname aan onderzoek.

OD63. Een nieuw milieubeleidsplan (2016-2020) opstellen en de uitvoering initiëren

Het nieuwe milieubeleid zit vervat in de beleidsplannen voor klimaat, lucht en ruimte. Ik zoek, zoals is aangekondigd in mijn beleidsnota, vanuit het BRV de synergie om op termijn werk te kunnen maken van een geïntegreerde omgevingsbeleidsplanning.

OD64. Versterken van de kennisbasis voor het milieubeleid

Voortbouwend op de MIRA Systeembalans 2017 bereidde ik de volgende MIRA Milieuverkenning 2018 voor. Er is actief beroep gedaan op verschillende doelgroepen die in onderling overleg expertise samen brachten. De Milieuverkenning 2018 stel ik eind 2018 voor.

Met het nieuwe Klimaatportaal Vlaanderen bied ik gemeenten informatie over de huidige en te verwachten klimaattoestand en de mogelijke gevolgen van klimaatverandering (zoals overstromingen, hitte en droogte, en de impact op gezondheid, natuur en economie) voor de onderbouwing van het lokale adaptatiebeleid. De komende jaren wordt de informatie verder uitgebreid en geactualiseerd.

OD65. Versterken van de kennisbasis voor het natuurbeleid

Voor de wetenschappelijke onderbouwing van het natuurbeleid blijven de speerpunten: continue actualisering van de habitatkaart, de meetnetten in het kader van de Natura2000-rapportage, technieken voor het opvolgen van de instandhoudingsdoelstellingen, onderzoek in het kader van het beheer van waterlopen, het jachtbeleid, de riviervisserij, het soortenbesluit en de wetenschappelijke ondersteuning van bos- en natuurbeheer.

Verder zijn er een blikvangers zoals de verfijning van de eDNA techniek in aquatische milieus. Hiermee worden invasieve of zeldzame soorten sneller en nauwkeuriger opgespoord via de DNA-sporen die ze achterlaten. Deze kennis wordt op Europees niveau geïntegreerd in de

uitwerking van een protocol. Ook belangrijk is het betrekken van de burger bij het wetenschappelijk onderzoek. Zo wordt voor de monitoring van de invasieve soort Aziatische hoornaar een *citizen science* project opgestart waarbij wetenschappers, imkers en het publiek samenwerken aan monitoring en informatieverspreiding.

Ik verhoog de onderzoeksinspanningen naar hoe mitigatie- en adaptatiemechanismen de effecten van klimaat op natuur en bos kunnen milderen. Dit gebeurt onder andere via onderzoek naar koolstofvoorraden in de bodem, adaptatievermogen van bomen en struiken, adaptief beheer van natuur en bos onder klimaatverandering en het verder uitbouwen van de Vlaamse LTER-netwerkinfrastructuur. In alle onderzoeksactiviteiten ondersteun ik een open data beleid met het oog op transparantie en reproduceerbaarheid van het onderzoek.

Een terugkerend item is het Natuurrapport. Het NARA-S 2018 verkent mogelijke toekomstscenario's voor groene infrastructuur vanuit verschillende visies op natuur en wat de impact daarvan is op biodiversiteit en ecosysteemdiensten. Zo biedt het inspiratie voor een post-2020 biodiversiteitsbeleid.

Met op maat gemaakte monitoringprogramma's voor gebieden zoals het Drongengoedbos laat ik het beheer onderbouwen, met de duurzame instandhouding van vegetaties en soorten die hen uniek maken als doel.

Ecohydrologie en verdroging in het bijzonder blijven aandachtspunten: er komt een 'early warning meetnet' specifiek voor het evalueren van neerslagtekorten voor Europees te beschermen habitats, met aandacht voor de deelgebieden die op Vlaams niveau essentieel zijn voor het bereiken van een gunstige staat van instandhouding van grondwaterafhankelijke habitats. Ik voorzie een evaluatie en een optimalisatie van het huidige beoordelingskader voor de effecten van overstromingen.

Versterken van de kennisbasis is ook het verbreden ervan: via de jaarlijkse studiedag 'Starters in natuur- en bosonderzoek' bied ik jonge onderzoekers een forum om de resultaten van hun master- of doctoraatsonderzoek voor te stellen aan een ruim publiek.

OD66. Verdere onderbouwing van het luchtbeleid

Ik bracht de impact van het nieuw luchtbeleidsplan (OD41) op emissies, luchtkwaliteit, gezondheid en ecosystemen in kaart. Om het effect van microverkeerssimulaties op de emissies in kaart te brengen bouw ik de module ENVIVER verder uit. Om de luchtkwaliteit in te schatten op straatniveau (*street canyons*) voegde ik het *Operational Street Pollution Model* (OSPM) toe aan de bestaande RIO-IFDM-modelketen. Het model wordt doorlopend gevalideerd met de meetcampagnes van de VMM in Gent en Antwerpen en verder op punt gezet met de resultaten van het CurieuzeNeuzen-project. Dit model geeft lokale besturen een instrument om knelpuntlocaties op het vlak van luchtkwaliteit tot op straatniveau te bepalen. Ik gaf opdracht om de bestaande milieudata in Vlaanderen en gegevens uit recente innovaties, zoals sensoren, *smart cities* en burgerwetenschap, te verzamelen. Zo zal ik de best beschikbare milieu-informatie breed, toegankelijk en op maat kunnen delen en lokale besturen steunen in hun ontwikkeling naar slimme steden. Momenteel onderzoekt mijn administratie als trekker van het LIFE VAQUUMS project hoe sensoren inzetbaar zijn om de luchtkwaliteit te bepalen. Met het DenCity-project onderzoek ik de rol die Smart Cities kunnen spelen bij het genereren van milieudata. Ik werk aan een digitale gereedschapskoffer luchtkwaliteit om lokale besturen en burgerwetenschappers te ondersteunen bij het opzetten van zinvolle en kwalitatieve metingen.

SD10. Interbestuurlijk samenspel in vertrouwen tussen bestuurskrachtige, verantwoordelijke partners

OD67. Consequente subsidiariteit

Ik zette in op het vormgeven van een omgevingsbeleid via interactie met lokale beleidsbepalers en via structureel overleg met sleutelpartners zoals VVSG, VVP, Vlinter, VRP, FEDNOT, ... Ik paste de regelgeving verder aan, zodat nog meer beslissingen subsidiair kunnen worden genomen: een meer lokale beleidsruimte bij beslissingen op basis van verouderde voorschriften, een zachte en bestuurlijke handhaving en een beleidsplanningssysteem.

Ik organiseerde beleidsfora voor doorwerking van nieuw beleid rond de codextrein, de gewijzigde handhavingsregelgeving, de beleidsplanning en het instrumentendecreet bij lokale besturen, notarissen, landmeters, ... De ontwikkeling van beleidstools als FAQ en leidraden ondersteunt de lokale beleidsbepalers bij beleidsimplementatie.

Het Atrium lerend netwerk werd sterker in functie van samenwerking, sensibilisering en kennisuitwisseling rond beleidsthema's uitgebouwd en meer gericht op omgevingsthema's en -medewerkers. Lokale beleidsmakers werden betrokken in functie van de rol die zij in de procedure of het beslissingsproces spelen en de bijkomende beleidsruimte die daarbij ontstond. Een ronde van provinciale atria handelde over restruimtes, kwalitatief verdichten, hoe lokaal beleid maken en digitale stedenbouwkundige informatie.

De Yammer-community rond het Atrium Lerend Netwerk blijft groeien. Het platform ontwikkelt zich steeds meer in dubbele richting: het bevragen van de beschikbare kennis, praktijk en ervaring bij lokale collega's enerzijds en het afwegen van mogelijkheden die bestaande en nieuwe regelgeving kan bieden in de lokale praktijk.

Op het vlak van de milieu- en klimaatuitdagingen continueerde ik samen met de VVSG, Vlaco en KOMOSIE het Vlaams Netwerk van Lokale Besturen tegen Voedselverlies, zette ik verder interbestuurlijk partneroverleg op rond de burgemeestersconvenant en organiseerde ik lerende netwerken rond de uitbouw van blauwgroene netwerken.

In lokale omgevingsinitiatieven wil ik de lokale autonomie sterker erkennen en wordt mijn administratie een nog meer proactieve gesprekspartner. Dat kan doorwerken in specifieke gevallen tot een VIP-aanpak en een T.OP-werking. Aansluitend daarbij bouw ik de formele advisering af.

Ik bouw de kennispartnerschappen die het omgevingsbeleid bij lokale partners verankeren verder uit. Het Atrium lerend netwerk zet zich verder in om actuele opgaven vanuit het omgevingsbeleid in praktijktoepassingen te verankeren, onder meer via samenwerking en kennisuitwisseling over voorbeeldprojecten in de lokale atria. Provinciale atria zullen meer ruimte geven aan wat de lokale besturen willen aanpakken in een onderling afgestemde beleidspraktijk. Ik zet de beleidsfora verder in ten behoeve van de doorwerking van nieuwe regelgeving en beleidskaders inzake onder meer milieu, de beleidsplanning en het instrumentendecreet. Door pilootgemeenten bij de toepassing van nieuw beleid en regelgeving te ondersteunen, wil ik detecteren hoe beleid te optimaliseren en een brede beleidsdoorwerking faciliteren. Ik ontwikkel een webtool ruimtelijk rendement.

Om de coherentie van het Vlaamse beleid te volgen zet ik in op monitoring. Daardoor kan ik trends, goede praktijken en voorbeelden detecteren en zo de aanwezige kennis delen met belanghebbenden en borgen voor de toekomst.

Ik blijf inzetten op het overleg met koepelorganisaties om samen te bekijken hoe ik lokale besturen als partner verder kan ondersteunen in hun ruimtelijk, milieu- en klimaatbeleid en -praktijk. Ik blijf samenwerken met middenveldorganisaties om samen te komen tot een efficiënte sensibilisering rond nieuwe beleidspraktijken inzake ruimte, milieu en klimaat.

OD68. Bouwen aan bestuurskracht

In een subsidiair systeem is de Vlaamse overheid gebaat bij bestuurskrachtige lokale besturen en geresponsabiliseerde maatschappelijke actoren.

Ook de beleidsfora presteerden reeds in hun opdracht de nieuwe punten van regelgeving en beleid te duiden. De terugkoppeling resulteerde in talrijke wijzigingen in het Omgevingsdecreet en –besluit, in de Vlaamse codex ruimtelijke ordening en dergelijke. Dat heeft ook reeds effect op het terrein: sterkere besturen, zowel lokaal, regionaal als gewestelijk, kunnen een krachtadiger beleid voeren. Dat verhoogt de capaciteit voor een resultaatgerichte lokale regie.

Ik ben overtuigd van de belangrijke lokale regierol. Ik ga dan ook na hoe subsidiariteit verder kan doorwerken in gebiedsontwikkeling, ruimtelijke planning en vergunning-verlening. Ik stimuleer een integrale benadering waarbij iedere partner zijn rol opneemt.

Leer- en participatietrajecten zijn belangrijk in het versterken van bestuurskracht. Ik startte een eerste reeks van provinciale leertrajecten op rond verevening in de provincies Antwerpen, West-Vlaanderen en Vlaams-Brabant. De twee andere provincies werken hun project momenteel verder uit. In elke provincie startte ik met een kleine groep gemeenten participatietrajecten op. De eerste zijn nu bijna afgerond, zodat de evaluatie binnenkort kan starten. Ik blijf samenwerken met partners om verder kennis op te bouwen en terug te koppelen naar de regelgeving.

Ik laat onderzoeken hoe bouwen aan bestuurskracht een sterke toetssteen kan worden binnen het subsidie- en projectbeleid, naast de inhoudelijke beleidslijnen van het ruimte- en milieubeleid. Pioniers van het beleid wil ik belonen door hen te ondersteunen en te leren uit hun ervaringen. Daarbij wil ik lokale besturen die nieuwe instrumenten willen aanpakken, stimuleren en hun ervaringen delen. Intergemeentelijke samenwerking blijft een goede stimulator van lokale bestuurskracht, vooral voor de kleinere gemeenten waar het aan mankracht, beschikbare expertise en middelen kan ontbreken. Verdere aanpassing van regelgeving kan samenwerkingsverbanden faciliteren en een wisselwerking helpen tussen de verschillende bestuursniveaus.

Via middenveldorganisaties wil ik komen tot samenwerkingsverbanden en kennispartnerschappen met andere actoren dan louter overheden om de nieuwe beleidslijnen in te zetten en een nieuwe beleidspraktijk op te bouwen. De eerste stappen zijn gezet rond Bedrijven en biodiversiteit, Groen in de bouw, tuinbouwbedrijven en groenblauwe dooradering.

De Vlaamse overheid is gebaat bij bestuurskrachtige lokale besturen, ook op het platteland. Ik investeer daarom verder in kennispartnerschappen om de daadkracht van sterke en geresponsabiliseerde lokale besturen te vergroten. De resultaten bestuurskrachtmeting voor landelijke gemeenten zijn aan het Agentschap Binnenlands Bestuur overgedragen. Ik zet verder in op kennisuitwisseling voor een actief dorpenbeleid door te leren van goede praktijken en deze kennis te delen en uit te dragen. Waar mogelijk zoek ik synergie met gelijkaardige initiatieven van de Vlaamse Bouwmeester en Stedenbeleid. Zo zullen conform het regeerakkoord steden met meer dan 200.000 inwoners zelf instaan voor het initiëren en faciliteren van hun gebiedsgerichte initiatieven.

Vanuit de Vlaamse gezondheidsdoelstelling 'De Vlaming leeft gezonder in 2025' maak ik werk van een gezonde publieke ruimte en draag hiermee bij aan het health in all policies principe. Een gezonde publieke ruimte is het voorwerp van meerdere beleidsdomeinen. Daartoe werd het platform gezonde publieke ruimte opgericht waarin verschillende Vlaamse administraties participeren.

Om de coherentie van het Vlaamse beleid te bewaken zet ik in op monitoring en auditing (OD71). Met de uitkomst hiervan detecteer ik trends, goede praktijken en voorbeelden. Zo kan ik de aanwezige kennis delen met mijn belanghebbenden en borgen voor de toekomst.

OD69. Naar een geïntegreerde omgevingsadministratie

Ter ondersteuning van mijn ambities zijn het beleidsdomein Omgeving en het departement Omgeving opgericht op 1 april 2017. Het departement Omgeving betreft een samengaan van de voormalige departementen Ruimte Vlaanderen en Leefmilieu, Natuur en Energie. Het departement bestaat uit 8 afdelingen ondergebracht in 3 organisatiepijlers: 1) Omgevingsstrategie, 2) Omgevingsbeleid voor Ruimte & Milieu en 3) Omgevingsbeleid voor Energie, Klimaat en Groene Economie. Het departement rondde haar transitietraject af in het voorjaar van 2018, na het scherp stellen en versterken van haar processen voor de toekomst en het definiëren van verdere efficiëntiewinsten. Efficiëntiewinsten en procesverbeteringen worden verder uitgewerkt en gerealiseerd en situeren zich onder andere op het vlak van de focus op kernopdrachten, de doorwerking van het subsidiariteitsbeginsel en proactieve draagvlakcreatie.

Mijn administratie ontwikkelt zich verder als een effectieve, efficiënte, realisatiegerichte en warme netwerkorganisatie waar kennis en expertise ter beschikking staan van het beleid en de maatschappij (OD14, OD71). Diversiteit en gelijke kansen zijn ingebed binnen mijn administratie en doorheen mijn beleid. Mijn administratie wil garant staan voor een kwaliteitsvolle leefomgeving, antwoorden geven op maatschappelijke noden en meerwaarde creëren. Ze hanteert hiertoe een kringloopbenadering en staat voor een proactieve, integrerende, afgestemde, gebiedsgerichte werking en projectbenadering.

In lijn met het Bestuursdecreet zal ik de Omgevingsraad optimaal vorm geven. Deze raad verbindt de complementaire omgevingsthema's vanuit een transitie- en langetermijndenken.

OD70. Installatie van een Bouwmeestercollege

Mijn administratie werkt samen met de Vlaams Bouwmeester en zijn team, onder andere met betrekking tot pilootprojecten en het door mijn administratie gecoördineerde LABO RUIMTE (OD71).

Via een samenwerkingsprotocol zal ik samen met de Bouwmeester werken aan innovatieve projecten waarbij natuur en open ruimte als cruciaal element voor de stedelijke leefkwaliteit worden erkend en opgenomen.

OD71. Omgevingsadministratie als kennis- en expertisecentrum

Mijn omgevingsadministratie wordt verder uitgebouwd als kennis- en expertisecentrum.

De departementale onderzoeksagenda realiseerde de integratie van de programmering van het onderzoek zoals eerder afzonderlijk voorzien in de OMEGA (Onderzoek, Monitoring en Evaluatie) en TWOL (Toegepast Wetenschappelijk Onderzoek Leefmilieu) (OD69). Het is een evenwichtig programma van onderzoeksopdrachten waarbij belangrijke inhoudelijke en maatschappelijke facetten van het departementaal omgevingsbeleid aan bod komen ('omgevingsdenken', klimaat, energie, economie en ruimte, omgeving en gezondheid, instrumentarium...). Bij de opmaak van deze agenda werd ook afstemming gerealiseerd met de agentschappen van het beleidsdomein.

Begin 2018 zijn tal van studies opgeleverd die ik gebruik ter onderbouwing van het BRV. Ik verwijs naar de budgettaire impactanalyse vanuit een ruimere maatschappelijke kosten baten analyse, de analyse en de evaluatie van het vergunningenbeleid in Vlaanderen en de evaluatie van ruimtelijke ontwikkelingen in de omgeving van Vlaamse hoofdstations. In het kader van LABO RUIMTE werd de toekomstverkenning 'De Lage Landen 2020-2100' opgeleverd. Deze studie kwam tot stand samen met de Nederlandse partners en verkent de grote transities en

de daarmee verbonden ruimtelijke opgaven en kansen binnen het deltagebied van Rijn, Maas en Schelde. Verder lopen volgende ontwerpde onderzoeken in het kader van LABO RUIMTE: stedelijk systeem kust, klimaatwijken, Antwerpen (circulaire stad van morgen) en transitie in mobiliteit en ruimte (Gentse stadsregio). Een LABO RUIMTE rond de Brusselse Noordrand laat ik onderzoeken.

Proactief deed ik ook een evaluatie van de gebiedswerking in Vlaanderen waarmee nieuwe inzichten verleend worden omtrent een efficiëntere aanpak en een evenwichtige rolverdeling tussen de verschillende actoren op het terrein.

Ik kom eind 2018 naar buiten met het Ruimterapport (RURA). Met dit rapport leg ik de missing link tussen andere rapporteringsinitiatieven zoals het MIRA, NARA en landbouw-rapport. Het rapport geeft aanleiding tot verdere samenwerkingsverbanden.

Op Europees niveau ben ik betrokken bij internationale onderzoeksactiviteiten zoals HBM4EU, ESPON, GeoERA en GSP/INSII.

Ik zet versterkt in op de uitbouw en ontwikkeling van indicatoren. Hiervoor werk ik, samen met de Vlaamse statistische autoriteit, een samenwerkingsmodel uit waarbij afspraken gemaakt worden omtrent ontwikkeling, productie en verspreiding van voldoende, kwaliteitsvolle en onafhankelijke openbare indicatoren en statistieken. Ook wordt werk gemaakt van een datastrategie voor het statistieknetwerk, in lijn met bestaande richtlijnen inzake informatiebeheer en het Vlaamse open databeleid.

Wat betreft kennisvergaring van structurele data bouw ik verder aan digitale informatieplatformen: "zonder degelijke gegevensbasis is immers geen kennis mogelijk".

De databank ondergrond Vlaanderen (DOV) bouw ik verder uit vertrekkend vanuit een update van de langetermijnvisie, met de uitbreiding van het netwerk van entiteiten en de responsabilisering van de betrokkenen in functie van een betere kwaliteitsborging.

Het uitwisselplatform voor ruimtelijke verordenende plannen en verordeningen (DSI) is operationeel voor alle Vlaamse besturen met planningsbevoegdheid. Ook de bijbehorende publieke viewer (geoportaal) is uitgebreid, zodat gegevens van lokale besturen die al op het platform staan, raadpleegbaar zijn. De afstemming en de integratie met andere samenhangende systemen wordt verder uitgewerkt (RUP-adviestool, omgevingsloket, ...). In het kader van de omgevingsvergunning investeer ik in het digitale vergunningenregister, een grote bron van informatie voor burger, bedrijven en overheden. Samen met mijn collega bevoegd voor energie zette ik een monitoringssysteem op voor grote windturbines in Vlaanderen. Milieu-, ruimtelijke en energieaspecten zijn in kaart gebracht en worden desgevallend nog geactualiseerd.

OD72. Klantvriendelijk, evenwichtig en oplossingsgericht

Ik trek volop de kaart van digitalisering doorheen mijn beleid. Ik lanceerde een e-loket voor de registratie van schade door fauna en een e-loket voor het opmaken van verkenningsnota's voor natuurbeheerplannen. Ik beoog via verdere digitalisering ook het proces van opmaak en opvolging van natuurbeheerplannen toegankelijker te maken. Voor dit laatste bekijk ik, samen met mijn collega bevoegd voor het programma Vlaanderen Radicaal Digitaal, de mogelijkheden van de blockchain-technologie. Beoogd wordt de administratieve processen die gepaard gaan met natuurbeheerplannen transparanter en efficiënter te maken.

Daarnaast wordt ingezet op de ontwikkeling van app's die ter beschikking worden gesteld aan alle natuurbeheerders voor de uitvoering en opvolging van hun natuurbeheer.

Ook de inspanningen die ik lever om de advies- en vergunningverlening meer leesbaar te maken zijn gericht op de verder uitbouw van een meer klantvriendelijke en oplossingsgerichte overheid.

Sensibilisering rond beleid blijft belangrijk. Het geeft een breder draagvlak aan de pioniers waarmee we de beleidspraktijk willen heroriënteren (OD68). Ik zet de campagnes 'Week van de bij' en 'Dikketruiendag' verder en vraag aandacht voor de verschillende thema's op specifieke sleutelmomenten. Ik zet daarbij maximaal in op sociale media en digitale communicatie.

Bijlagen

Bijlage 1: Budgettaire context

BO2019: OMGEVING - beleidsveld leefmilieu en natuur en beleidsveld ruimtelijke ordening				
Thema's	Doelstellingen	Begrotingsartikel	VAK BO 2019	VEK BO 2019
WATER	SD6. De milieukwaliteit van de leefomgeving verhogen	QB0-1QCH2DA-WT	384.255	350.539
	OD25. Ruimte voor water	QBX-3QCH2DA-WT		
	OD26. Een doelmatige afvalwatersanering tegen een betaalbare prijs	QBX-3QCH2DB-WT		
	OD27. Garanderen van voldoende, gezond en betaalbaar drinkwater	QBX-3QCH2DC-WT		
	OD28. Opmaak tweede generatie stroomgebiedbeheerplannen met focus op gebiedsgerichte investeringen	QB0-1QCH2DW-IS		
	OD 29. Verbetering van de grondwaterkwantiteit en -kwaliteit	QB0-1QCH5DW-IS		
	OD30. Initiatieven in het kader van waterschaarste en droogte	QBX-3QCH2DW-IS		
	OD31. Sluitende financiering van het waterbeleid op lange termijn	QBX-3QCH2DQ-IS		
	OD32. Kiezen voor een gebiedsgerichte aanpak van de mestproblematiek in het nieuwe mestactieplan	QBX-3QCH2DY-IS		
BODEM EN ONDER-GROND	SD6. De milieukwaliteit van de leefomgeving verhogen	QB0-1QCH2EA-WT	42.055	38.870
	OD33. Duurzaam bodembeheer faciliteert ruimtelijke ontwikkeling	QB0-1QCH2EA-WT		
	OD34. Investeren in brown- en blackfieldontwikkeling	QBX-3QCH2EA-WT		
	OD35. Voorkomen van nieuwe bodemverontreiniging en de verspreiding ervan	QBX-3QCH2EV-IS		
	OD36. Duurzaam bodembeheer faciliteert de economische ontwikkeling			
	OD37. Duurzaam bodembeheer is essentieel voor een gezonde en kwaliteitsvolle leefomgeving			
	OD38. Ontsluiten en aanbieden van kwalitatieve informatie met betrekking tot bodemverontreiniging			

	OD39. Actief de bodem beschermen tegen verlies van organische stof, erosie, verdichting en afdichting			
	OD40. Een kader scheppen voor duurzaam beheer van de ondergrond met het oog op een milieuveilige en efficiënte valorisatie van natuurlijke rijkdommen			
NATUUR EN BIODIVERSITEIT	SD6. De milieukwaliteit van de leefomgeving verhogen	QD0-1QCH2FA-WT	117.347	110.697
	OD46. Verankering en vrijwaring van natuur- en bosgebieden	QDX-3QCH2FA-WT		
	OD47. Het behoud en de ontwikkeling van meer en betere natuur in de nabije buurt van alle Vlamingen stimuleren	QD0-1QCH4FB-WT		
	OD48. Werken aan het behoud, het herstel en de versterking van biodiversiteit en ecosystemen	QD0-1QCH4FC-WT		
	OD49. Voor de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen wordt tegen 2020 70% van de benodigde oppervlakte onder correct beheer gebracht en 16 habitats worden in een gunstige of verbeterde staat van instandhouding gebracht	QD0-1QCH4FD-WT		
	OD50. Voor verzurende en vermestende stikstofdeposities wordt een programmatische aanpak ontwikkeld	QD0-1QCH4FE-WT		
		QC0-1QCH2FF-WT		
		QC0-1QCH4FG-WT		
		QD0-1QCH4FY-IS		
		QD0-1QCH5FY-IS		
		QBX-3QCH2FY-IS		
LUCHT	SD6. De milieukwaliteit van de leefomgeving verhogen	QBX-3QCH2HA-WT	548	812
	OD41. Verdere vermindering van luchtverontreinigende emissies	QBX-3QCH2HP-IS		
KLIMAAT	SD8. Naar een klimaatvriendelijke samenleving	QB0-1QCH4IB-WT	220.574	193.535
	OD56. Uitvoeren en versterken korte termijn klimaatbeleid	QB0-1QCH4IX->II-IS		
	OD57. Evolueren naar een koolstofarm Vlaanderen tegen 2050			

AFVAL EN MATERIALEN	SD7. Vlaanderen op weg zetten naar een kringlooeconomie	QB0-1QCH2JV-IS	52.117	46.695
	OD51. Vlaanderen Circulair realiseert de transitie Circulaire Economie	QB0-1QCH5JV-IS		
	OD52. De hoeveelheid restafval van burgers en bedrijven vermindert verder	QBX-3QCH2JA-WT		
	OD53. Via samenwerking materiaalkringlopen sluiten en kringlooeconomie stimuleren			
	OD54. Op een duurzame en geïntegreerde manier omgaan met biomassa(rest)stromen			
	OD55. We bouwen en verbouwen materiaalbewust in Vlaanderen			
OMGEVINGS-BELEID VOOR RUIMTE EN MILIEU	SD3. Eenvoudige en doeltreffende instrumenten	QB0-1QCH2NA-WT	103.212	96.882
	OD9. Operationalisering decreet omgevingsvergunning	QB0-1QCH2NB-WT		
	OD10. Operationalisering decreet complexe projecten – verruiming proceswinsten	QB0-1QCH2NC-WT		
	OD11. Geïntegreerde planning verzekert versnelde, vereenvoudigde en sluitende procedure	QB0-1QCH2ND-WT		
	OD12. Verdere modernisering voor bruikbare en sluitende instrumenten	QB0-1QCH4NE-WT		
	OD13. Inzet op vooroverleg en bemiddeling: iedereen VIP	QB0-1QCH4NI-WT		
	OD14. Verdere uitbouw gericht handhavingsbeleid	QB0-1QCH4NI-PA		
	OD15. Optimaliseren milieuhygiëneregelgeving	QB0-1QCH4NJ-PA		
	OD16. Verder optimaliseren van de doeltreffendheid en de integratie van de erkenningen leefmilieu	QB0-1QCH4NJ-WT		
	OD17. Werken aan een vernieuwd wettelijk kader en vereenvoudigd instrumentarium voor bos, natuur en water	QB0-1QCH2NY-IS		
	SD4. Dynamisch, gebiedsgericht en realisatiegericht ruimtelijk ontwikkelingsbeleid	QB0-1QCH4NY-IS		
	OD18. Goedkeuring BRV dat verder bouwt op krachtlijnen RSV	QB0-1QCH5NY-IS		
	SD5. Geïntegreerde gebiedsontwikkeling voor een kwaliteitsvolle	QBX-3QCH2NY-IS		

	leefomgeving met een evenwichtige mix van functies			
	OD19. Geïntegreerd regisseren en afstemmen van ruimte-vragen op maat van het gebied	QBX-3QCH2NA-WT		
	OD20. Verdere gebiedsgerichte ruimtelijke ontwikkeling via ruimtelijke uitvoeringsplannen	QBX-3QCH2NJ-WT		
	OD21. Landbouw en natuur: partners in een multifunctioneel landelijk gebied	QBX-3QCH2NR-IS		
	OD22. Bijkomende woongelegenheid	QBZ-3QCH2NF-WT		
	OD23. Ruimte om te ondernemen en logistiek	QBZ-3QCH2NG-WT		
	OD24. Opvolging ruimte voor sport en recreatie			
	SD6. De milieukwaliteit van de leefomgeving verhogen			
	OD42. Lokale luchtkwaliteit verbeteren in hotspotzones zoals stedelijke gebieden, industriegebieden en landbouwzones			
	OD43. Verhogen van de lokale leefkwaliteit			
	OD44. Blootstelling aan overmatig geluid, geur of licht verminderen			
	OD45. Kwantificeren en verminderen van de impact van milieuverstoring op de gezondheid met specifieke aandacht voor de kwetsbare groepen in onze maatschappij			
THEMAOVER-SCHRIJDEND INSTRUMENTARIUM OMGEVING	SD1. Vergroening van de economie	QB0-1QCH2OA-WT	37.662	38.640
	OD1. Economische actoren stimuleren om hun milieu-impact te verminderen	QB0-1QCH2OA-LO		
	OD2. Verlagen van de milieu-impact van consumentengedrag	QBX-3QCH2OA-WT		
	OD3. Externe milieukosten internaliseren in de prijzen van producten en diensten	QB0-1QCH2OB-WT		
	OD4. Inzetten op de ontwikkeling van kennis, vaardigheden en attitudes voor een meer milieuvriendelijke en duurzame maatschappij	QBX-3QCH2OB-WT		
	OD5. Interne milieuzorg versterken en verankeren in de werking van de Vlaamse overheid	QBX-3QCH2OC-WT		

OD6. Hervorming financiering milieu- en natuurverenigingen	QB0-1QCH20C-WT		
SD2. Omgevingsbeleid georiënteerd op Europese beleidskaders	QB0-1QCH40D-WT		
OD7. Bepalen van langetermijndoelen en bijhorende trajecten	QB0-1QCH40D-LE		
OD8. Een doelgerichte deelname aan het internationaal beleid	QB0-1QCH40D-PA		
SD9. Het omgevingsbeleid wordt wetenschappelijk onderbouwd. We stimuleren de doorwerking van het omgevingsbeleid in relevante beleidsvelden en sectoren	QB0-1QCH40E-WT		
OD58. We stemmen de Vlaamse beleidsplannen, rapporten en programma's op elkaar af en integreren waar mogelijk	QB0-1QCH40F-WT		
OD59. Proactieve sector- en grensoverschrijdende ruimtelijke samenwerking	QB0-1QCH20T-IS		
OD60. Verminderen van de milieu-impact van de transportsector	QB0-1QCH20U-IS		
OD61. De waarde van de natuur meenemen in beleidsbeslissingen			
OD62. Extra kansen creëren voor natuur bij infrastructuur- en bouwwerken			
OD63. Een nieuw milieubeleidsplan (2016-2020) opstellen en de uitvoering initiëren			
OD64. Versterken van de kennisbasis voor het milieubeleid			
OD65. Versterken van de kennisbasis voor het natuurbeleid			
OD66. Verdere onderbouwing van het luchtbeleid			
SD10. Interbestuurlijk samenspel in vertrouwen tussen bestuurskrachtige, verantwoordelijke partners			
OD67. Consequente subsidiariteit			
OD68. Bouwen aan bestuurskracht			

	OD69. Naar een geïntegreerde omgevingsadministratie			
	OD70. Installatie van een Bouwmeestercollege			
	OD71. Omgevingsadministratie als kennis- en expertisecentrum			
	OD72. Klantvriendelijk, evenwichtig en oplossingsgericht			
APPARAAT			127.005	126.425

Bijlage 2: Uittreksel uit regelgevingsagenda

SD2 - Omgevingsbeleid geïntegreerd op Europese beleidskaders

REGELGEVINGSPROJECTEN

Instemmingsdecreet samenwerkingsakkoord tussen de Federale Staat, het Vlaamse Gewest, het Waalse Gewest en het Brussels Hoofdstedelijke Gewest betreffende de uitvoering van de verordening (EG) NR. 1221/2009 van het Europees Parlement en de Raad van 25/11/2009 inzake de vrijwillige deelneming van organisaties aan een communautair milieubeheer- en milieuauditsysteem (EMAS), en tot intrekking van verordening (EG) NR. 761/2001 en van de beschikkingen 2001/681/EG en 2006/193/EG van de Commissie

Omschrijving:

SWA heeft tot doel een coherente uitvoering van de EMAS-Verordening binnen België.

Meest recente status:

• 2018 - Q3

Gerealiseerd

Duiding bij status:

De publicatie in het Belgisch Staatsblad vond plaats op 06/06/2018.

Instemming met Protocol betreffende strategische milieueffectrapportage bij het VN/ECE-Verdrag van Espoo inzake milieueffectrapportage in grensoverschrijdend verband (Kiev, 2003)

Omschrijving:

Instemming met het Protocol

Meest recente status:

• 2017 - Q4

Nog niet gestart

Duiding bij status:

Er is geen vooruitgang in het kader van dit regelgevingsinitiatief.

Instemmingsdecreet m.b.t. wijzigingen aan de tekst en de bijlagen I en II tot IX en de toevoeging van nieuwe bijlagen X en XI, van het protocol bij het verdrag betreffende grensoverschrijdende luchtverontreiniging over lange afstand, ter bestrijding van verzuring, eutrofiëring en ozon op leefniveau, ondertekend te Göteborg in 1999 ("protocol van Göteborg"), aangenomen in Genève op 4 mei 2012

Omschrijving:

Instemming met verdragswijzigingen en bevestiging keuze inzake aanvaarding van verdragswijzigingen

Meest recente status:

• 2017 - Q4

Uitgesteld

Duiding bij status:

Voorlopig on hold om samen te kunnen voegen met Intra-federaal samenwerkingsakkoord.

Regelgeving inzake implementatie Nagoya-verordeningen (ABS)

Omschrijving:

Tenuitvoering, bij decreet en bijhorend uitvoeringsbesluit, van het Nagoya-protocol inzake bescherming van natuurlijke rijkdommen (ABS - 'Access & Benefit Sharing'), op Europees niveau nader uitgevoerd door twee verordeningen (verordening 511/2014/EU verordening 2015/1866/EU)

Meest recente status:

- 2018 - Q3

Op schema

Duiding bij status:

De Vlaamse Regering heeft op 20/07/2018 haar principiële goedkeuring gehecht aan het voorontwerp van decreet betreffende de toegang tot genetische rijkdommen en de eerlijke en billijke verdeling van voordelen die voortvloeien uit hun gebruik en gelast de Vlaamse minister, bevoegd voor de landinrichting en het natuurbehoud, het advies in te winnen van de Minaraad, de SALV en de SERV.

Samenwerkingsakkoord tussen de Federale Staat, het Vlaamse Gewest, het Waalse Gewest en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest betreffende de verdeling van reductie-doelstellingen uit het geamendeerde protocol van Göteborg

Omschrijving:

Dit samenwerkingsakkoord bekrachtigt de verdeling van de inspanningen tussen de federale overheid en de drie gewesten van de Belgische reductiedoelstellingen die zijn opgenomen in het geamendeerde protocol van Göteborg. Het betreft reductiedoelstellingen voor SO₂, NO_x, PM_{2,5}, NH₃ en NMVOS.

Meest recente status:

- 2018 - Q3

Gerealiseerd

Duiding bij status:

Het akkoord is klaar voor ondertekening door de ministers in functie van adviesvraag Raad van State.

Samenwerkingsakkoord tussen de Federale Staat, het Vlaamse Gewest, het Waalse Gewest en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest betreffende de verdeling van de Belgische klimaat- en energiedoelstellingen voor de periode 2013-2020

Omschrijving:

Verdeling van de inspanningen voor de periode 2013-2020 tussen de gewesten en de federale overheid

Meest recente status:

- 2018 - Q3

Gerealiseerd

Duiding bij status:

De publicatie in het Belgisch Staatsblad vond plaats op 12/07/2018.

Samenwerkingsakkoord tussen de Federale Staat, het Vlaamse Gewest, het Waalse Gewest en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest betreffende de uitvoering van een aantal bepalingen van Richtlijn 2016/2284 (Nationale emissieplafonds)

Omschrijving:

Dit samenwerkingsakkoord bekrachtigt de verdeling van de inspanningen tussen de federale overheid en de drie gewesten van de Belgische reductiedoelstellingen die zijn opgenomen in het geamendeerde protocol van Göteborg. Het betreft reductiedoelstellingen voor SO₂, NO_x, PM_{2,5}, NH₃ en NMVOS. Daarnaast legt het ook afspraken vast inzake emissierapportering, de monitoring van effecten en het opstellen van een emissiereductieprogramma.

Meest recente status:

- 2018 - Q3

Op schema

Duiding bij status:

Het regelgevingsinitiatief is in bespreking op administratief niveau.

SD3 - Eenvoudige en doeltreffende instrumenten

REGELGEVINGSPROJECTEN

Schaderegeling wolf: wijziging soortenschadebesluit

Omschrijving:

In Vlaanderen deden de eerste gevallen van door wolven gedode schapen zich voor, waarbij duidelijk werd dat de schaderegeling zoals geregeld in het Soortenschadebesluit ontoereikend is om het door dit besluit beoogde draagvlak van deze strikt beschermde soort te garanderen. Het Soortenschadebesluit wordt gewijzigd op twee punten: de voorwaarde tot het hebben van een landbouwnummer (dat wordt geschrapt voor wat schade aan vee betreft, ongeacht de schadeveroorzakende soort), en het eigen risico (dat wordt geschrapt voor schade veroorzaakt door wolf of lynx).

Meest recente status:

- 2018 - Q3

Gerealiseerd

Duiding bij status:

De publicatie in het Belgisch Staatsblad vond plaats op 02/08/2018. Het wijzigingsbesluit trad in werking op 12/08/2018.

Instemmingsdecreet inzake het samenwerkingsakkoord tussen de Federale Staat, het Vlaamse Gewest, het Waalse Gewest en het Brussels Hoofdstedelijke Gewest betreffende de coördinatie van het beleid inzake invoer, uitvoer en doorvoer van afvalstoffen (EVOA)

Omschrijving:

Het SWA vormt een actualisering van een eerder SWA; heeft een coherente uitvoering van de Europese regelgeving rond grensoverschrijdende afvaltransporten, rekening houdend met de nieuwe bevoegdheidsverdeling sinds de zesde Staatshervorming tot doel.

Meest recente status:

- 2018 - Q3

Op schema

Duiding bij status:

In de periode mei - augustus 2017 is opnieuw onderhandeld over de dossierkosten. De tekst is getekend door alle bevoegde ministers en het advies van de Raad van State is uitgebracht op 27/07/2018.

Actualisering wet onbevaarbare waterlopen

Omschrijving:

Modernisering

Meest recente status:

- 2018 - Q3

Kleine afwijking

Duiding bij status:

Een groot stuk van het initiële project is meegenomen in het voorontwerp decreet diverse bepalingen omgeving, natuur en landbouw. De eerste principiële goedkeuring vond plaats op 06/07/2018. Het project wordt voor het overige stopgezet.

Voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van diverse besluiten inzake leefmilieu en landbouw (VLAREM-trein 2017)

Omschrijving:

Er worden voornamelijk wijzigingen aangebracht aan: titel II van het besluit van de Vlaamse Regering van 1 juni 1995 houdende algemene en sectorale bepalingen inzake milieuhygiëne (VLAREM), titel III van het VLAREM, het besluit van de Vlaamse Regering van 19 november 2010 tot vaststelling van het Vlaams reglement inzake erkenningen met betrekking tot het leefmilieu (VLAREL), het besluit van de Vlaamse Regering van 8 december 2006 betreffende het onderhoud en het nazicht van centrale stooktoestellen voor de verwarming van gebouwen of voor de aanmaak van warm verbruikswater (Stooktoestellenbesluit), het besluit van de Vlaamse Regering van 12 december 2008 tot uitvoering van titel XVI van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid (Milieuhandhavingsbesluit), het besluit van de Vlaamse Regering van 24 oktober 2014 tot vaststelling van de voorschriften voor de rechtstreekse betalingen aan landbouwers in het kader van de steunregelingen van het gemeenschappelijk landbouwbeleid.

De voorgestelde aanpassingen betreffen vooral actualiseringen van reglementaire voorschriften die exploitanten van de geviseerde inrichtingen moeten naleven.

Meest recente status:

- 2018 - Q3

Op schema

Duiding bij status:

De eerste principiële goedkeuring door de Vlaamse Regering vond plaats op 20/07/2018.

Decreet fiscale gunstmaatregelen natuurbeheer

Omschrijving:

Decreet voorziet, door wijzigingen aan natuurdecreet en Vlaamse Codex Fiscaliteit, in vrijstellingen inzake erfbelasting, schenkbelasting, verkooprechten en onroerende voorheffing, voor terreinbeheerders die een natuurbeheerplan laten vaststellen.

Meest recente status:

- 2018 - Q3

Gerealiseerd

Duiding bij status:

Het decreet fiscale gunstmaatregelen natuurbeheer is op 09/06/2018 in werking getreden.

Verzameldecreet inzake natuur en bos

Omschrijving:

Aanpassing van de regels inzake toegankelijkheid van natuurterreinen in het natuurdecreet. Aanpassing van enkele artikelen uit het Bosdecreet met het oog op verhoogde stimulering van het bebossen van gronden.

Meest recente status:

- 2018 - Q3

Op schema

Duiding bij status:

Het verzameldecreet is een eerste keer principiële goedgekeurd op 06/07/2018 en nu wordt advies gevraagd aan de SERV, de Minaraad, de SARO en de SALV.

Aanpassing toegankelijkheidsbesluit 05/12/2008

Omschrijving:

Aanpassen van het besluit in functie van aanpassing natuurdecreet m.b.t. toegankelijkheid

Meest recente status:

- 2018 - Q3

Gerealiseerd

Duiding bij status:

Het decreet is op 02/08/2018 in werking getreden.

Besluit Vlaamse Regering tot coördinatie en codificatie waterwetgeving leefmilieu**Omschrijving:**

Nadat op 7 juli 2017 via decreet machtiging werd gegeven om de wet oppervlaktewateren, het grondwaterdecreet, de wet onbevaarbare waterlopen en het drinkwaterdecreet te integreren in het decreet integraal waterbeleid (DIWB) wordt via dit besluit Vlaamse Regering het nodige gedaan om de heffingsregeling uit het grondwaterdecreet, de wet oppervlaktewateren en het drinkwaterdecreet in het DIWB toe te voegen

Meest recente status:

- 2018 - Q3

Op schema

Duiding bij status:

Het besluit is definitief goedgekeurd op 15/06/2018. In overleg met het kabinet wordt met publicatie gewacht tot bij de decretale bekrachtiging in het Vlaams Parlement

Voorontwerp van decreet houdende instemming met het Amendement op het Protocol van Montreal inzake substanties die de ozonlaag aantasten, aangenomen te Kigali op 15 oktober 2016**Omschrijving:**

Door in te stemmen met het Amendement van Kigali, wil België mee de strijd aanbinden tegen stoffen die de ozonlaag aantasten, en aldus bijdragen in de wereldwijde inspanningen tegen de verdere klimaatopwarming. Het Amendement van Kigali valt zowel onder federale, als gewestelijke bevoegdheid, waardoor ook de instemming van het Vlaamse Gewest vereist is.

Meest recente status:

- 2018 - Q3

Gerealiseerd

Duiding bij status:

De publicatie in het Belgisch Staatsblad vond plaats op 27/03/2018.

BVR tot wijziging van diverse bepalingen van het besluit van 12 december 2008 tot uitvoering van titel XVI van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid**Omschrijving:**

Aanpassingen die voortvloeien uit het DABM en de wijziging van de VCRO, en anderzijds een aantal wijzigingen die verband houden met de transitie naar het Departement Omgeving en de ermee gepaard gaande veranderingen in organisatie en taakverdeling. Daarnaast zijn er enkele aanpassingen voor de lokale toezichthouders, wordt de informatiedoorstroming verbeterd en worden verschillende bijlagen met milieu-inbreuken aangepast.

Meest recente status:

- 2018 - Q3

Op schema

Duiding bij status:

De eerste principiële goedkeuring vond plaats op 15/06/2018. Het advies van de Raad van State is ontvangen op 18/07/2018.

Opmaak ruimtelijke instrumentendecreet / Codex Grond-en Pandenbeleid**Omschrijving:**

Opmaak van één ruimtelijke instrumentendecreet, dat wordt samengesteld uit het gamma van ruimtelijk instrumentarium, maar ook andere types van instrumenten die deze realisatiegerichtheid kunnen versterken zoals financiële instrumenten, instrumenten uit het burgerlijk recht (contractbenadering, overeenkomsten, ...), het landinrichtingsdecreet, de grond- en pandenbeleidsinstrumenten, evenals de harmonisering van de compenserende vergoedingen (aangepaste planschade en planbaten vergoeding).

Meest recente status:

- 2018 - Q3

Op schema

Duiding bij status:

De tweede principiële goedkeuring door de Vlaamse Regering vond plaats op 20/07/2018.

BVR tot bepaling van de nadere regelen inzake de aankoopplicht, vermeld in artikel 2.4.10 van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening**Omschrijving:**

Uitwerking van de nadere regelen inzake de aankoopplicht, vermeld in artikel 2.4.10 VCRO

Meest recente status:

- 2018 - Q3

Uitgesteld

Duiding bij status:

Artikel 2.4.10 VCRO, waarin de betrokken koopplicht vervat zit, wordt gewijzigd door het Instrumentendecreet (tweede principiële goedkeuring 20/07/2018). De verdere uitwerking van het in de toekomst gewijzigd artikel zal gebeuren via het uitvoeringsbesluit/de uitvoeringsbesluiten bij het instrumentendecreet. Eerst dient echter het decretaal initiatief afgerond te zijn, vooraleer dit uitvoeringsbesluit vorm kan krijgen.

Herwerking van het besluit inzake de vorm en inhoud van RUPs - aanpassing typevoorschriften - Wijziging van de bijlage bij het Besluit van de Vlaamse Regering van 11 april 2008 tot vaststelling van de nadere regels met betrekking tot de vorm en de inhoud van de ruimtelijke uitvoeringsplannen**Omschrijving:**

Herwerking van het uitvoeringsbesluit om aangepaste typevoorschriften mogelijk te maken en onderzoek naar bestemmingsvoorschriften inzake bedrijvigheid (zoals het gedateerd onderscheid tussen KMO/industriële klasse I en II, regionale/lokale bedrijventerreinen en kantorenzones)

Meest recente status:

- 2018 - Q2

Op schema

Duiding bij status:

Dit regelgevingsinitiatief wordt besproken tussen de verschillende administraties.

Besluit(en) van de Vlaamse Regering betreffende de uitvoering van het decreet betreffende de handhaving van de omgevingsvergunning van 25 april 2014**Omschrijving:**

Uitvoering van het decreet betreffende de handhaving van de omgevingsvergunning van 25 april 2014, ondermeer i.v.m. meerwaarde

Meest recente status:

- 2018 - Q2

Gerealiseerd

Duiding bij status:

De publicatie in het Belgisch Staatsblad vond plaats op 28/02/2018.

Wijziging titel XVI DABM - milieuhandhaving

Omschrijving:

Verbeteringen en aanpassingen onder meer als gevolg van decretale evaluatie bestuurlijke dwangsom, alsook meer afstemming met decreet handhaving omgevingsvergunning.

Meest recente status:

• 2018 - Q3

Gerealiseerd

Duiding bij status:

De publicatie in het Belgisch Staatsblad vond plaats op 02/07/2018.

Besluit van de Vlaamse Regering houdende de werkwijze en de voorwaarden inzake de verkopen van hout en andere bosproducten afkomstig uit openbare bossen

Omschrijving:

Het huidige Besluit van de Vlaamse Regering houdende de werkwijze en de voorwaarden inzake de openbare verkopen van hout en andere bosproducten afkomstig uit openbare bossen vergt aanpassing zodra de wijziging van het Bosdecreet ten gevolge van het verzameldecreet van kracht wordt. Ook is het de bedoeling zoveel mogelijk te laten opnemen in verkoopsvoorwaarden. Aangezien de aanpassingen dermate groot zijn werd beslist meteen een nieuw besluit op te maken dat niet alleen voor openbare verkopen geldt maar ook voor onderhandse verkopen.

Meest recente status:

• 2018 - Q3

Nog niet gestart

Duiding bij status:

Het dossier wordt klaargemaakt voor het kabinet.

SD4 - Dynamisch, gebiedsgericht en realisatiegericht ruimtelijk ontwikkelingsbeleid

REGELGEVINGSPROJECTEN

Voorontwerp van decreet over de bestemmingsneutraliteit voor de winning van hernieuwbare energie

Omschrijving:

Bijkomende mogelijkheden voorzien voor zowel productie-installaties voor hernieuwbare energie als voor installaties voor opslag en distributie die lokale productie met zich mee brengt. Via de bestemmingsneutraliteit vormt de bestemming op zich geen weigeringsgrond bij vergunning verlening en locatiekeuze.

Meest recente status:

• 2018 - Q3

Op schema

Duiding bij status:

De eerste principiële goedkeuring door de Vlaamse Regering vond plaats op 20/07/2018.

SD5 - Geïntegreerde gebiedsontwikkeling voor een kwaliteitsvolle leefomgeving met een evenwichtige mix van functies

REGELGEVINGSPROJECTEN

BVR betreffende de aard, de omvang en de organisatorische randvoorwaarden van ruimtelijke impulsprojecten en de toekenning van hun subsidies

Omschrijving:

Bepaling van de aard, omvang en randvoorwaarden voor ruimtelijke impulsprojecten en de subsidiëring ervan (zie artikel 1.1.4/1 VCRO)

Meest recente status:

- 2018 - Q3

Nog niet gestart

Duiding bij status:

Het BVR is nog niet geagendeerd op de Vlaamse Regering. Het voorbereidende traject is in uitvoering.

Ontwikkelingsmogelijkheden voor woonreservegebieden – VCRO-wijziging

Omschrijving:

Wijziging van de VCRO wat betreft de ontwikkelingsmogelijkheden voor woonreservegebieden. Zo wordt het mogelijk om op korte of middellange termijn duidelijkheid te scheppen in verband met het perspectief voor de woonreservegebieden. Gemeentebesturen maar ook particulieren kunnen een beslissing agenderen.

Meest recente status:

- 2018 - Q3

Op schema

Duiding bij status:

De eerste principiële goedkeuring door de Vlaamse Regering vond plaats op 20/07/2018.

SD6 - De milieukwaliteit van de leefomgeving verhogen

REGELGEVINGSPROJECTEN

BVR tot wijziging van diverse bepalingen van het besluit van de Vlaamse Regering van 1 juni 1995 houdende algemene en sectorale bepalingen inzake milieuhygiëne, wat betreft de beleidstaken betreffende de evaluatie en de beheersing van omgevingslawaai en de sectorale voorwaarden voor luchthavens, en tot opheffing van de beslissingen van de Vlaamse Regering van 7 september en 7 december 2007 betreffende de aanduiding van de bevoegde instanties in uitvoering van de richtlijn 2002/49/EG inzake de evaluatie en de beheersing van omgevingslawaai

Omschrijving:

Omzetting richtlijn 2015/996, actualisatie verantwoordelijkheden in uitvoering richtlijn 2002/49/EG en aanpassingen aan hoofdstuk 5.57 VLAREM II

Meest recente status:

- 2018 - Q3

Nog niet gestart

Duiding bij status:

De voorbereidende stappen worden ondernomen met onder andere een consultatievraag aan de stakeholders, wetgevingstechnisch en taalkundig advies.

MAP 6: aanpassing Mestdecreet**Omschrijving:**

Aanpassing van het bestaande Mestdecreet van 22 december 2006, m.o.o. de implementatie van het zesde mestactieprogramma, dat loopt van 1 januari 2019 tot 31 december 2022.

Meest recente status:

- 2018 - Q3

Op schema

Duiding bij status:

Publieke inspraak over het plan-MER van het zesde Mestactieplan (MAP 6) loopt van 06/08/2018 tot 06/09/2018.

Voorontwerp van decreet houdende instemming met het samenwerkingsakkoord betreffende de uitvoering en financiering van de bodemsanering van tankstations en gasolietanks voor verwarmingsdoeleinden en tot wijziging van diverse bepalingen van het decreet van 27 oktober 2006 betreffende de bodemsanering en de bodembescherming (SWA BOFAS)

Omschrijving:

Het SWA voorziet de oprichting, het financieringsmechanisme en de werking van een fonds voor de financiering en bodemsanering van bodemverontreiniging veroorzaakt door gasolietanks voor verwarmingsdoeleinden. De wijziging van het Bodemdecreet omvat de invoeging van een nieuwe afdeling in het Bodemdecreet, die een aparte vereenvoudigde procedure beschrijft voor bodemonderzoek en -sanering van gronden die zijn aangemeld bij het zogenaamde 'stookoliefonds'

Meest recente status:

- 2018 - Q3

Op schema

Duiding bij status:

Het samenwerkingsakkoord is op 06/07/2018 principieel goedgekeurd door de federale Regering en op 19/07/2018 door de regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Het wordt voorgelegd aan de afdeling wetgeving van de Raad van State voor advies.

Decreet tot wijziging van diverse bepalingen van het Bodemdecreet van 27 oktober 2006 en artikel 38 van het decreet van 23 december 2011 betreffende het duurzaam beheer van materiaalkringlopen en afvalstoffen, en tot opheffing van diverse bepalingen van het VLAREBO-besluit van 14 december 2007

Omschrijving:

Optimalisatie van het bodembeleid en zijn decretaal instrumentarium

Meest recente status:

- 2018 - Q2

Gerealiseerd

Duiding bij status:

De bekrachtiging en afkondiging van het wijzigingsdecreet door de Vlaamse Regering vond plaats op 08/12/2017. De bekendmaking van het decreet in het Belgisch Staatsblad gebeurde op 02/02/2018.

Wijzigingen van diverse bepalingen van het VLAREBO-besluit van 14 december 2007, het VLAREMA-besluit van 17 februari 2012, titel II van VLAREM, het Milieuhandhavingsbesluit van 12 december 2008 en het VLAREL van 19 november 2010

Omschrijving:

Uitvoering van het (nog goed te keuren) decreet tot wijziging van diverse bepalingen van het Bodemdecreet, wat betreft de optimalisatie bodembeheer, en artikel 38 van het Materialendecreet

Meest recente status:

- 2018 - Q3

Op schema

Duiding bij status:

Het basisdecreet (Decreet van 8 december 2017 tot wijziging van diverse bepalingen van het Bodemdecreet en artikel 38 Materialendecreet) met rechtsgronden voor voorliggend wijzigingsbesluit VLAREBO is op 12 februari en 1 mei 2018 in werking getreden, zodat voorliggend wetgevingsproject kan worden opgestart. De principiële goedkeuring vond plaats op 20/07/2018.

Voorontwerp van decreet houdende instemming met het samenwerkingsakkoord van XX.XX.XXXX tussen de Federale Staat, de Gemeenschappen en de Gewesten betreffende de preventie en beheersing van de introductie en verspreiding van invasieve uitheemse soorten

Omschrijving:

Het samenwerkingsakkoord verzekert de correcte en gecoördineerde uitvoering van de Europese Verordening betreffende de preventie en beheersing van de introductie en verspreiding van invasieve uitheemse soorten. De uitvoering van deze verordening betreft zowel federale als gewestelijke en gemeenschapsbevoegdheden. De Vlaamse overheid is bij gevolg één van de partijen bij het samenwerkingsakkoord, dat parlementaire goedkeuring behoeft.

Meest recente status:

- 2018 - Q3

Nog niet gestart

Duiding bij status:

Het voorontwerp werd voor advies voorgelegd aan de Raad van State, die op 14/06/2018 haar advies verleende. Dit advies wordt momenteel in het akkoord verwerkt, waarna het voorontwerp voor definitieve goedkeuring aan de Vlaamse Regering kan voorgelegd worden.

Omzetting Richtlijn (EU) 2016/2284 van 14/12/2016 betreffende de vermindering van de nationale emissies van bepaalde luchtverontreinigende stoffen (NEC)

Omschrijving:

Omzetting Richtlijn (EU) 2016/2284 van 14/12/2016.

Meest recente status:

- 2018 - Q3

Gerealiseerd

Duiding bij status:

De publicatie in het Belgisch Staatsblad vond plaats op 11/12/2017.

Geïntegreerd luchtkwaliteitsplan, met inbegrip van NEC-reductieprogramma

Omschrijving:

Geïntegreerd luchtkwaliteitsplan.

Meest recente status:

- 2018 - Q3

Op schema

Duiding bij status:

De conceptnota 'Ontwerp van Luchtbeleidsplan 2030' is goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 20/07/2018.

Bescherming meest kwetsbare waardevolle bossen

Omschrijving:

De bescherming van de 'meest kwetsbare waardevolle bossen', als vermeld in artikel 90ter van het Bosdecreet van 13 juni 1990, wordt uitgewerkt aan de hand van drie uitvoeringsbesluiten: een BVR waarin een kaart van 'meest kwetsbare waardevolle bossen' voorlopig wordt vastgesteld, alsook nadere regels worden geïdentificeerd voor de criteria en de multicriteria-analyse om de bossen in kwestie, alsook nadere regels voor het voeren van openbaar onderzoek; een BVR waarin een kaart van 'meest kwetsbare waardevolle bossen' definitief wordt vastgesteld; een BVR met nadere regels voor het verlenen van een afwijking op het verbod tot ontbossing van de vastgesteld meest kwetsbare waardevolle bossen.

Meest recente status:

- 2018 - Q3

Op schema

Duiding bij status:

Het voorontwerp van decreet werd op 20/07/2018 voor een eerste keer principieel goedgekeurd en nu wordt advies gevraagd aan de Minaraad en de SERV.

Voorontwerp van decreet tot wijziging van diverse bepalingen van het decreet van 27 november 2015 betreffende lage-emissiezones

Omschrijving:

De bedoeling van dit ontwerp is om het toezicht op een LEZ met behulp van mobiele ANPR-camera's door of in opdracht van de gemeente mogelijk te maken en om op basis van de opgedane praktijkervaring een aantal optimalisaties door te voeren aan de bepalingen uit het LEZ-decreet. De optimalisaties moeten de slagkracht van de LEZ-inrichters verhogen en de ruimte voor interpretatie inperken.

Meest recente status:

- 2018 - Q3

Op schema

Duiding bij status:

De ontwerp teksten worden momenteel voorbereid voor agendering (eerste principiële goedkeuring).

SD7 - Vlaanderen op weg zetten naar een kringlooeconomie

REGELGEVINGSPROJECTEN

Ontwerp van decreet tot wijziging van het decreet van 23 december 2011 betreffende het duurzaam beheer van materiaalkringlopen en afvalstoffen

Omschrijving:

Wijziging van het Materialendecreet in het kader van het asbestafbouwbeleid door onder meer de invoering van een asbestinventarisatieplicht en een verwijderingsplicht voor overheidsgebouwen.

Meest recente status:

- 2018 - Q2

Op schema

Duiding bij status:

Het ontwerp van decreet werd voor de eerste maal principieel goedgekeurd op 20/07/2018.

Besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 17 februari 2012 tot vaststelling van het Vlaams reglement betreffende het duurzaam beheer van materiaalkringlopen en afvalstoffen (VLAREMA 8)

Omschrijving:

Wijziging van het VLAREMA met het oog op de omzetting van de kaderrichtlijn afvalstoffen en de anderen richtlijnen uit het EU afvalpakket.

Meest recente status:

• 2018 - Q3

Nog niet gestart

Duiding bij status:

Het regelgevingsproject werd nog niet opgestart.

Besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 21 juni 2013 betreffende dierlijke bijproducten en afgeleide producten.

Omschrijving:

Wijziging aan het besluit dierlijke bijproducten om onder meer de administratieve lasten voor de selectieve inzameling van keukenafval bij huishoudens en bedrijven te vereenvoudigen en de tracering zo goed mogelijk te garanderen.

Meest recente status:

• 2018 - Q3

Kleine afwijking

Duiding bij status:

Het wetgevingsproject ligt bij het kabinet van minister Schauvliege met het oog op goedkeuring door Vlaamse Regering voor agendering op Overlegcomité wegens raakvlakken met het federale landbouwbeleid.

Besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 17 februari 2012 tot vaststelling van het Vlaams reglement betreffende het duurzaam beheer van materiaalkringlopen en afvalstoffen (Vlarema 7)

Omschrijving:

Verscheidene wijzigingen aan het Vlarema onder meer betrekking hebbend op een aanpassing van de stort- en verbrandingsverboden, een vermindering van het aantal plastic zakjes en de digitalisering van het aanvraagproces voor grensoverschrijdend transport van afvalstoffen.

Meest recente status:

• 2018 - Q2

Op schema

Duiding bij status:

Het besluit werd voor de eerste maal principieel goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 20/07/2018.

Besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 17 februari 2012 tot vaststelling van het Vlaams reglement betreffende het duurzaam beheer van materiaalkringlopen en afvalstoffen (VLAREMA 6)

Omschrijving:

Er wordt een wijziging aan Vlarema voorzien met het oog op o.m. een betere selectieve inzameling van kunststoffen bij bedrijven

Meest recente status:

• 2018 - Q3

Gerealiseerd

Duiding bij status:

Het besluit werd definitief goedgekeurd op 22/12/2017 en gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad op 23/02/2018.

SD8 - Naar een klimaatvriendelijke samenleving**REGELGEVINGSPROJECTEN*****Vlaamse Wetgeving EU-ETS handelsperiode 2021-2030*****Omschrijving:**

De wijziging van de bestaande EU richtlijn 2003/87/EG (door middel van Richtlijn 2018/410, gepubliceerd op 19 maart 2018 in het Europese Publicatieblad) maakt aanpassingen aan de bestaande Vlaamse wetgeving inzake het Europese systeem voor verhandelbare emissierechten (het zogenaamde EU-ETS) noodzakelijk. Voor een correcte omzetting van Richtlijn 2018/410 zijn aanpassingen noodzakelijk aan:

- Besluit van de Vlaamse Regering van 20 april 2012 inzake verhandelbare emissierechten voor broeikasgassen voor vaste installaties en de inzet van flexibele mechanismen.

- Vlaem II – Besluit van de Vlaamse Regering van 1 juni 1995 houdende algemene en sectorale bepalingen inzake milieuhygiëne

De juridische basis voor beide besluiten -het decreet algemene bepalingen milieubeleid (DABM)- moet niet aangepast worden. Bovenstaande aanpassingen zullen, samen met een reeks nieuwe bepalingen specifiek voor de handelsperiode 2021-2030, opgenomen worden in een nieuw besluit van de Vlaamse Regering inzake verhandelbare emissierechten voor broeikasgassen voor vaste installaties. Naast de omzetting van Richtlijn 2018/410 zal de Vlaamse wetgeving inzake EU-ETS ook afgestemd worden op enkele nieuwe Europese gedelegeerde handelingen en uitvoeringshandelingen in verband met het EU-ETS.

Meest recente status:

- 2018 - Q3

Op schema

Duiding bij status:

De ontwerp teksten worden momenteel voorbereid voor agendering (eerste principiële goedkeuring).

Samenwerkingsakkoord tussen de Federale Staat, het Vlaamse Gewest, het Waalse Gewest en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest betreffende de verdeling van de Belgische klimaatdoelstellingen voor de periode 2021-2030**Omschrijving:**

Juridische verankering en uitwerking van afspraken over de verdeling tussen de federale overheid en de gewesten van de Belgische klimaatdoelstellingen en veilingopbrengsten voor de nalevingsperiode 21-30.

Meest recente status:

- 2018 - Q3

Nog niet gestart

Duiding bij status:

Het regelgevingstraject is nog niet gestart.

Bijlage 3: overzicht van de wijze waarop gevolg werd gegeven aan de resoluties en moties van het Vlaams Parlement tijdens de legislatuur**Resolutie betreffende de bescherming van de Noordzee tegen de verontreiniging door marien zwerfvuil - 866 (2015-2016)**

"Het Vlaams actieplan marien zwerfvuil" werd opgemaakt en voldoet aan de resolutie (1-12) van het Vlaams Parlement. Het richt zich op alle afvalstromen die een impact kunnen hebben op het marien milieu. Daarnaast werden actiepunten opgenomen op het vlak van communicatie en sensibilisering, educatie, handhaving en samenwerking (zowel in Vlaanderen/België als internationaal). Het plan bevat 20 doelstellingen (zowel op korte, middellange als lange termijn) en 35 maatregelen met het oog op het reduceren van plasticvervuiling, specifiek gericht op het vermijden van de instroom naar zee (OD51 tot en met 53). In het plan werd de input verwerkt van diverse stakeholders.

Resolutie betreffende een sterk Vlaams klimaatbeleid - 992 (2016-2017)

Ik verwijs hierbij naar het uitgebreide antwoord op deze resolutie in mijn vorige beleidsbrief en de opmaak van het ontwerp Vlaams Klimaatbeleidsplan 2021-2030.

Resolutie betreffende de aanpassing van het decreet houdende maatregelen ter bestrijding en voorkoming van leegstand en verwaarlozing van bedrijfsruimten - 1040 (2016-2017), nr.1

Ik verwijs hierbij naar het antwoord op deze resolutie in mijn vorige beleidsbrief en mijn versterking van het omgevingsinstrumentarium (OD12).

Resolutie betreffende circulaire economie - 1097 (2016-2017), nr. 5**DEEL 1: vragen aan de Vlaamse Regering**

Voor de transitieprioriteit CE zet ik samen met mijn collega, bevoegd voor economie, verder in op een doorgroei van de transitie Vlaanderen Circulair. Voor de vragen 1° tot en met 33 ° wordt verwezen naar OD51 tot en met OD55. Ter aanvulling verwijs ik naar onderstaande. De Vlaamse Regering gaf op 24 februari 2017 de goedkeuring aan de startnota van Vlaanderen Circulair (vraag 1°, 2°). De inhoudelijke coördinatie gebeurt via een publiek-privaat platform ondersteund door een transitie-manager en een multidisciplinair operationeel team.

Voor een sterke maatschappelijke integratie van de principes van CE zet het verruimde programma CE in op het verbinden van organisaties en initiatieven die van onderuit mee kunnen werken aan deze transitie. Door de initiatieven van middenveldorganisaties, lokale besturen en individuele burgers te ondersteunen, door ervaringen uit te wisselen en dit leerplatform aan te vullen met lessen uit eerdere op transitie gerichte projecten kunnen we de impact voor Vlaanderen vergroten (5°, 19°, 30°). Vlaanderen Circulair vertaalt het langetermijnbeleid verder in valorisaties op kortere termijn aan de hand van een samenhangend en geïntegreerd aanbod van activiteiten: gedragen visievorming, het begeleiden van innovatieve projecten en het verbinden van pionierende ondernemers en organisaties. Dit wordt ondersteund met een competitiviteitsversterkend en innovatie-georiënteerd beleid (zoals het speerpuntclusterbeleid) en met gerichte beleidsrelevante onderzoekopdrachten (4°, 5°, 6°, 13°, 14°). Voor de speerpuntclusters betekent dit de opname van een zo geïntegreerd mogelijke werking rond de transitieprioriteiten CE en industrie 4.0 en het formuleren van een mogelijk ambitieniveau in de clusterpacten. Daarnaast bevorder ik, in afstemming met de transitie industrie 4.0 en de transitie rond werk en onderwijs, de competentie-ontwikkeling die nodig zal zijn in een CE. Via opleidingen en

werkvloerleren kunnen we samen de kennis en de vaardigheden versterken die nodig zijn voor de omslag naar een CE (27°, 28°). Een kernopdracht van Vlaanderen Circulair bestaat erin de positie van Vlaanderen als Europese topregio op het vlak van CE te bestendigen en verder te versterken. De CE creëert nieuwe jobs en economische bedrijvigheid en versterkt de concurrentiepositie van de Vlaamse industrie. In samenwerking met het beleidsdomein internationaal Vlaanderen promoot ik Vlaanderen en de Vlaamse bedrijven als voortrekker van de CE (21°). Een voorbeeld is het Flanders Inspires International Visitors Programme over CE dat in april 2017 georganiseerd werd. De aanpak van Vlaanderen Circulair wordt regelmatig toegelicht aan buitenlandse delegaties (bijvoorbeeld Zweden en Indië) en CE vormt een topic bij verschillende koninklijke missies (bijvoorbeeld Denemarken en Portugal). Binnen het VIL-project Flanders recycling hub werd een business case uitgewerkt voor het aantrekken van nieuwe recyclage-activiteiten, gebruikmakend van de troeven van de Vlaamse havens (18°).

De Green Deal Circulair Aankopen ging in juni 2017 van start en telt een jaar later 162 deelnemers (108 aankopende en 54 ondersteunende organisaties). Elke aankoper engageert zich om minstens twee producten (of productgroepen) circulair aan te kopen (2°, 3°).

In 2017 maakte ik 4,8 miljoen euro vrij voor CE-projecten in Vlaanderen. Vlaanderen Circulair lanceerde daarom twee projectoproepen: een call voor projecten in het kader van de Green Deal Circulair Aankopen en een call voor projecten in de Circulaire Stad of rond Circulair Ondernemen. Er werden 134 projectvoorstellen ingediend, waarvan 63 projecten subsidies ontvingen. In 2018 maakte ik bijkomend 5,3 miljoen euro vrij om opnieuw innovatieve en waardevolle CE-projecten te ondersteunen (1°, 2°, 3°, 4°, 5°, 6°, 15°, 33°).

Experimenteerruimtes en regelluwe zones laten toe om te experimenteren met het sluiten van materialen- en waterkringlopen in een tijdelijk aangepast kader (29°, 30°, 33°). De doelstelling bestaat erin om uit deze experimenten te leren (en falen toe te staan), om zo versneld te kunnen innoveren. De hieruit vergaarde informatie kan relevant zijn om de randvoorwaarden op langere termijn te optimaliseren. Hiertoe wordt telkens afgestemd met de andere overheden (binnen Vlaanderen, België en de EU) die er mee voor kunnen zorgen dat de randvoorwaarden op termijn aangepast kunnen worden. Vlaanderen Circulair detecteert vanuit haar werking hardnekkige knelpunten die regelmatig voorkomen en brengt de nodige expertise samen om een duurzame oplossing te vinden (10°, 28°). Een onderzoeksopdracht met looptijd 2018 werd gegund aan UHasselt met als doel juridische knelpunten in concrete CE-projecten op te lossen.

Ik zorg ervoor dat Vlaanderen Circulair fungeert als een gespecialiseerd knooppunt CE (13°). Het geeft informatie en sensibiliseert rond CE en nieuwe business modellen zoals product-dienst combinaties en deelinitiatieven. Het richt zich daarbij op eenieder die stappen wil zetten die de CE mee kunnen realiseren (6°, 10°, 15°, 22°). Vlaanderen Circulair is ook een partner binnen het netwerk 'sterk ondernemen' van VLAIO. Het gespecialiseerd knooppunt CE ontwikkelt daarnaast, in samenwerking met partners, de nodige kennis en expertise om slimme linken en de nodige verbinding te kunnen maken met het oog op het doen doorstromen van ideeën en projecten naar de Vlaamse, federale en Europese financieringskanalen (7°, 10°).

Ik zet in op educatie en sensibilisering rond CE in het onderwijs, onder meer door educatieve onderwijspakketten te ontwikkelen en te verspreiden (bijvoorbeeld STEM-koffer voor het middelbaar onderwijs). In samenwerking met partnerorganisaties worden opleidingsmodules CE voor specifieke doelgroepen ontwikkeld (bijvoorbeeld accountants, juristen, milieucoördinatoren,...) en studierichtingen (ontwerpers, architecten, ingenieurs, economen, ...) (25°). In september 2017 organiseerde Vlaanderen Circulair samen met Generation T (The Shift), Atopia, Stadslab2050 (Stad Antwerpen) en het Postgraduaat Innoverend Ondernemen voor Ingenieurs de eerste 'Circulaire Bootcamp' voor studenten en pas afgestudeerden. Vanuit een aantal concrete gestelde uitdagingen binnen de wijk Nieuw Zuid van de stad Antwerpen werkten de deelnemers stap voor stap en actiegericht toe naar een circulair project. Een tweede editie van de circulaire bootcamp is doorgegaan in september 2018 in Leuven (25°, 26°).

Goede praktijkvoorbeelden van circulaire bedrijven en projecten zijn zichtbaar gemaakt in de vernieuwde casedatabank van Vlaanderen Circulair ('Doeners in Vlaanderen') (22°). Met Transitienetwerk Middenveld (TNM) is een samenwerking opgezet rond een workshopreeks

'Betergem 2038', dat een breed publiek kennis laat maken met pistes voor een duurzame, rechtvaardige en circulaire toekomst. Deelnemers verplaatsen zich in hun fantasie naar een volksvergadering van Betergem in het jaar 2038. Daar bespreken ze voor verschillende thema's (bv wonen, werken, consumeren) de toekomstscenario's voor de stad. Vlaanderen Circulair schaalde de workshop Betergem verder op in samenwerking met TNM (22°).

Ik zet ook in op het stimuleren van de financiering van de CE (7°, 10°, 23°, 24°). Bestaande instrumenten voor de financiering van circulaire business modellen worden in samenwerking met VLAIO in kaart gebracht en waar nodig aangepast. Daarnaast wordt ook de nood aan nieuwe financieringsinstrumenten verkend met actoren als PMV en EIB (inzet middelen Europees fonds voor strategische investeringen (EFSI)), maar ook met de Belgische banken via overleg met de werkgroep CE van Febelfin. Vlaanderen Circulair zetelt ook als expert in de Europese expert-groep 'Support to Circular Economy Financing' van de Europese Commissie.

Ik zorg ervoor dat in de Klimaatvisie 2050 en het Klimaat- en Energieplan 2021-2030 maximaal gebruik wordt gemaakt van de bijdrage die een CE kan leveren aan het halen van de klimaatdoelstellingen (8°). In 2018 worden cases (bv textiel, glas) uitgewerkt om de globale klimaatvoordelen van de CE meer in detail in te schatten met behulp van het Vlaamse milieu-input-output model. De OVAM bracht informatie over de bijdrage van de CE aan het klimaatbeleid uit eigen en externe studies samen in een achtergrondrapport en publiceerde hierover ook een brochure met beleidsboodschappen. In het Steunpunt CE is er een onderzoek lopend over de klimaatimpact van bouwmaterialen en wordt in 2018 een andere korttermijnopdracht over de impact van de CE op het halen van de klimaatdoelstellingen opgestart. Wat de aanpak van energieproductie van alle gebouwen in beheer van de Vlaamse overheid betreft, wordt verwezen naar het Actieplan Energie-efficiëntie voor de Vlaamse overheid en de nota aan de Vlaamse Regering over interne milieuzorg – klimaatimpact van de Vlaamse overheid (9°).

Binnen verschillende gebiedsontwikkelingstrajecten zoals de TOP's Limburg, stedelijk systeem kust en Noordrand, stimuleren we de praktische doorwerking van de principes van CE en duurzaam materialen- en bodembeheer naar de verschillende studies, ruimtelijke structuurplannen, actieprogramma's en/of werven (16°, 17°). Zo zorg ik er onder meer voor dat bodeminformatie geraadpleegd wordt en de nodige advisering plaats vindt bij belangrijke stedenbouwkundige trajecten relevant voor ruimtelijke ontwikkeling. Dit om zo eventuele knelpunten én opportuniteiten zo vroeg mogelijk te detecteren en vertragen in de ontwikkeling te kunnen voorkomen. Met de deelname aan de IABR-2018+2020 probeer ik de principes van de CE in de gebouwde omgeving op een hoger schaalniveau (wijk of stad) toe te passen.

Een nieuw onderzoeksteunpunt rond CE is gestart in 2017 en een onderzoeksprogramma 2017-2021 is opgesteld. De steunpuntmanager maakt deel uit van het operationeel team van Vlaanderen Circulair wat de wisselwerking tussen onderzoek en de beleidspraktijk bevordert (26°). In 2018 is gewerkt aan een nieuwe indicatorenset voor de CE en zijn aan de hand van cases sociale en economische effecten (bijvoorbeeld de impact van de transitie naar een CE op tewerkstelling) in kaart gebracht (20°). Dit onderzoekswerk zal ook worden gevaloriseerd binnen een internationaal kennisnetwerk, zoals het UNEP International Resource Panel, het Europees Milieu-agentschap en de diensten van de Europese Commissie. Ik evalueer en benut de opportuniteiten die het uitgetekende kader rond CE kan bieden ter ondersteuning van de verdere invulling van het integraal waterbeleid. Hierbij is het respecteren van randvoorwaarden op het vlak van de bescherming van het milieu en de gezondheid van de mens van belang. Ik ondersteun hierbij wel degelijk de steden en gemeenten. VLAKWA startte, na een succesvol proefproject bij een vijftal gemeenten, een nieuw traject dat alle gemeenten in Vlaanderen ondersteuning biedt bij het terugdringen van hun waterverbruik. Het uitgangspunt is om door een grondige audit op basis van een checklist en een reeks eenvoudige ingrepen tot 30% op het huidige waterverbruik te besparen. Ook in de open call 2017 van Vlaanderen Circulair werden verschillende circulaire projecten rond water gesubsidieerd. (33°)

DEEL 2: vragen aan de Vlaamse Regering om aan te dringen bij de federale overheid

(1°) De federale collega's rondten de studie "Geplande veroudering: Belgisch beleid en maatregelen ter bescherming van de consument" af. Naar ik begreep, kon deze studie niet aantonen, noch sloot ze echter uit dat geplande veroudering voorkomt. Wel werd een tiental maatregelen voorgesteld om de levensduur van producten te verlengen. Intussen werden stappen gezet om een overlegplatform op te starten dat producenten, de commerciële sector en consumentenorganisaties rond de tafel brengt, om de toepassing van die maatregelen op specifieke productgroepen te concretiseren. Naar het Europese niveau wordt onder meer gedacht aan de verplichting om een product te labelen met de gemiddelde levensduur ervan. Daarnaast denkt men aan een BTW-verlaging op EU niveau voor producten met een hogere herstelbaarheid en een lastenverlaging voor herstelactiviteiten. De samenwerking en de afstemming met de federale overheid werd geïntensiveerd voor thema's zoals het verbeteren van de markt voor recyclaten, productbeleid, financiering, monitoring en indicatoren.

(2°-3°) Op initiatief van de Federale overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu werd in 2017 een nationaal debat over een koolstofbeprijzing gestart. Op basis van wetenschappelijk onderzoek bekijk ik wat de mogelijkheden zijn om een CO₂-belasting te introduceren, inclusief elementen als socio-economische effecten, Europees toepassingsgebied, Vlaamse rechtsbasis en al bestaande belastingen, taken of heffingen. Om dubbele CO₂-taxatie te vermijden wordt zowel de impact van een federale CO₂-accijns op Vlaams niveau als de haalbaarheid van Vlaamse varianten van koolstofbeprijzing onderzocht. De vergroening van de fiscaliteit, in casu rekeningrijden, is onderzocht. Hierin zijn de sociale, economische en ecologische effecten in kaart gebracht van mogelijke scenario's voor vergroening van de fiscaliteit, met name de invoering van rekeningrijden voor personenwagens, al dan niet in combinatie met een verdere vergroening van de verkeersbelastingen en de BIV. We realiseren goede (mobiliteits)alternatieven, zodat de burger zijn gedrag kan aanpassen.

In opdracht van Vlaanderen Circulair loopt er in 2018 een studie die juridische knelpunten voor concrete circulaire projecten en business modellen (bv de projecten uit de Open Call CE) in kaart brengt en voor een aantal cases oplossingen formuleert. Deze analyse vormt het startpunt om te werken aan het oplossen van de geïdentificeerde juridische knelpunten onder meer door aanpassing van de betrokken wetgeving (afvalwetgeving, productnormering, fiscale wetgeving, boekhoudrecht enzovoort) in nauwe samenwerking met de bevoegde overheden. Voor sommige knelpunten zouden regelluwe zones of experimentwetgeving een oplossing kunnen bieden.

DEEL 3: vragen aan de Vlaamse Regering om aan te dringen bij de Europese Unie

CE staat centraal op de Europese agenda. Het feit dat ik tijdens het Belgisch EU voorzitterschap Duurzaam Materialenbeleid als hoeksteen van die CE op de EU agenda gezet heb, heeft hier zeker toe bijgedragen. Sindsdien hielden we vanuit Vlaanderen steeds actief de vinger aan de pols. En ook nu, onder meer met de herziene afvalwetgeving, het actieplan CE, de Europese plasticstrategie, communicaties rond de koppeling tussen afvalbeleid en het beleid rond chemische stoffen en het monitoren van de vooruitgang naar een CE, blijven we proactief bijdragen aan een zo duurzaam mogelijk resultaat (1°, 2°).

In het kader van administratieve vereenvoudiging zal ik het proces voor de behandeling van aanvragen van grensoverschrijdend transport van afvalstoffen met Vlaanderen (en het innen van milieuheffingen) verder optimaliseren en digitaliseren. Intussen startte de Europese Commissie het proces op om de Europese Verordening inzake het grensoverschrijdend transport van afvalstoffen te herzien, naar verwachting in 2020. In de aanloop reikten mijn diensten actief een aantal mogelijke elementen die tot een vereenvoudiging kunnen leiden, aan bij de Europese Commissie. We zullen dit blijven opvolgen naar 2020 toe (3°).

Vlaanderen speelt een zeer actieve rol in het mondiale afvalbeleid en tracht waar mogelijk steeds mee te werken aan oplossingen voor het aanhoudende probleem van dumping van afvalstoffen in derde (niet-EU-)landen. Oplossingen die gaan van het mee opstellen van beleidsteksten en richtsnoeren tot het concreet ondersteunen of participeren in projecten op het terrein (5°, 7°).

Ik zorg ervoor dat in de klimaatvisie 2050 en het klimaatplan 2021-2030 maximaal gebruik wordt gemaakt van de mogelijke bijdrage die een CE kan leveren aan het halen van de klimaatdoelstellingen. (6°); zie ook 'Deel 1' en resolutie 992.

Resolutie betreffende de kostprijs en de regeling van herinneringsbrieven die Vlaamse watermaatschappijen toepassen voor hun abonnees - 1532 (2017 – 2018).

Deze resolutie vraagt de Vlaamse Regering om een uniforme regeling voor het versturen van herinneringsbrieven uit te werken voor alle Vlaamse watermaatschappijen, waarbij:

- 1° de betaaltermijn van de waterfactuur wordt verlengd tot dertig dagen;
- 2° de eerste herinneringsbrief gratis is. Dat mag op geen enkele manier een reden zijn om een prijsverhoging op de basisfactuur door te voeren;
- 3° herinneringsbrieven niet alleen via de post maar ook digitaal kunnen worden verstuurd.

Het besluit van de Vlaamse Regering van 8 april 2011 houdende bepalingen van rechten en plichten van de exploitanten van een openbaar waterdistributienetwerk en hun klanten met betrekking tot de levering van water bestemd voor menselijke consumptie, de uitvoering van de saneringsverplichting en het algemeen waterverkoopreglement regelt de in de resolutie aangehaalde elementen uit de relatie tussen de klant en de exploitant.

De gevraagde aanpassingen werden opgenomen in het lopende traject voor de herziening van dit besluit en zullen zo voorgelegd worden aan de Vlaamse Regering.

Bijlage 4: Inhoudelijke rapportering over de opvolging van de aanbevelingen van het Rekenhof

Rekenhofrapport en nr. parl. doc.	Aanbevelingen
DAB Minafonds: uitgaven van het departement Leefmilieu, Natuur en Energie, rekeningenboek over 2011 36 (2012-2013) Nr.1	1. Het decreet en de uitvoeringsbesluiten inzake de subsidiëring aan de erkende natuur- en milieuverenigingen vergen een grondige herziening. <i>Het decreet en de uitvoeringsbesluiten inzake de subsidiëring aan de erkende natuur- en milieuverenigingen werden grondig herzien. Het decreet van 29 april 1991 tot vaststelling van de algemene regelen inzake de erkenning en de subsidiëring van de milieu- en natuurverenigingen werd gewijzigd door het decreet houdende diverse bepalingen inzake omgeving, natuur en energie van 18 december 2015. en het besluit van de Vlaamse Regering houdende de erkenning en subsidiëring van milieu- en natuurverenigingen van 18 december 2015.</i>
DAB Minafonds: uitgaven van de Openbare Vlaamse Afvalstoffen-maatschappij (OVAM), rekeningenboek over 2013 36 (2014-2015) Nr.1	1. Het reglementair kader voor de subsidies aan de lokale besturen ter bevordering van de afvalpreventie en selectieve inzameling van afvalstoffen vergt herziening, bijsturing en aanvulling. <i>Er werd prioriteit gegeven aan het vastleggen van de beslissing over ontwerpdocs in de vorm van een ministerieel besluit (MB). Deze werkwijze werd vanaf 1 januari 2015 geïmplementeerd voor alle nieuwe dossiers. In de MB's worden de modaliteiten voor verdere behandeling van de subsidiedossiers bepaald (overeenkomstig het verslag van het onderzoek).</i> <i>De andere wijzigingen (definities, begripsafbakeningen, ...) werden opgenomen via een wijziging van het besluit over de subsidiëring van bepaalde werken, leveringen en diensten die in het Vlaamse Gewest door of op initiatief van lokale besturen of ermee gelijkgestelde personen worden uitgevoerd. Deze wijziging is op 12 mei 2017 door de Vlaamse Regering goedgekeurd. Via de herziening van het MB en Algemeen Reglement van 12 oktober 2017 werden de betreffende wijzigingen in de praktijk geïmplementeerd. Deze aanbeveling werd hiermee volledig uitgevoerd.</i> <i>Er werd prioriteit gegeven aan het vastleggen van de beslissing over ontwerpdocs in de vorm van een MB, zoals aanbevolen door het Rekenhof. Deze werkwijze werd vanaf 1 januari 2015 geïmplementeerd voor alle nieuwe dossiers. In de MB's worden de modaliteiten voor verdere behandeling van de subsidiedossiers bepaald (overeenkomstig het verslag van het onderzoek).</i>

Rekenhofrapport en nr. parl. doc.	Aanbevelingen
	2. De OVAM dient de procedure van subsidietoekenning aan de lokale besturen en voor haar vroege kredietvastlegging te wijzigen voor een efficiëntere kredietaanwending. <i>Het voorstel van de OVAM om aan de aanbeveling tegemoet te komen kreeg geen groen licht van de Inspectie van Financiën. De kredietvastlegging op moment van subsidiebelofte (in plaats van gunning) wordt gezien als de meest efficiënte werkwijze om een goede planning met maximale kredietbenutting op te maken en te realiseren.</i> 3. De OVAM dient voor de subsidiëringen van kringloopcentra en ophalers van dierlijk afval te zorgen voor een strikte toepassing of een herziening van de termijnen <i>Voor de kringloopcentra zijn de termijnen voor de berekening en uitbetaling van de subsidies aangepast via het nieuwe erkennings- en subsidiebesluit van de kringloopcentra. Overeenkomstig de aanpak in het milieurecht wordt ook gewerkt met een erkenning voor onbepaalde duur in plaats van vijf jaar.</i> <i>Wat de ophaling van dierlijk afval betreft, werd de factuur voor het vierde kwartaal steeds betaald in het begin van het volgende jaar. Om de factuur van het laatste kwartaal te kunnen aanrekenen in het juiste boekjaar, is een éénmalige inhaalbeweging in 2016 doorgevoerd met hieraan gekoppeld een éénmalig bijkomend vereffeningskrediet op de basisallocatie LC012. Er is sindsdien voldaan aan de aanbeveling van het Rekenhof.</i> 4. De OVAM en de DAB Minafonds dienen de doorlooptijden van de subsidiedossiers in te korten en de documentenstroom efficiënter te organiseren. <i>In overleg met het kabinet werd eerder door de OVAM een nieuwe regeling in gebruik genomen met het oog op een vlottere doorstroming van dossiers. Hierdoor werd de totale doorlooptijd van de dossiers aanzienlijk ingekort, voor uitbetalingsdossiers zelfs met 40 % ten opzichte van de gemiddelde doorlooptijd in 2013.</i> <i>Daarnaast vraagt de OVAM de uitbetalingsdossiers nu ook actief op bij de lokale besturen zodat de uitbetaling van de subsidies veel sneller op de vastlegging kan volgen. De rapportering door de DAB Minafonds aan de OVAM over de toekenning en de uitbetaling van de subsidies gebeurt elektronisch. In het besluit van de Vlaamse Regering van 12 mei 2017 tot wijziging van het besluit over de subsidiëring van bepaalde werken, leveringen en diensten die in het Vlaamse Gewest door of op initiatief van lokale besturen of ermee gelijkgestelde personen worden uitgevoerd, is een nog verdere digitalisering van het proces voorzien. Hierbij zal de subsidieaanvraag volledig digitaal kunnen worden aangeleverd in de loop van 2018.</i>

Rekenhofrapport en nr. parl. doc.	Aanbevelingen
Bescherming en herstel van de grondwatervoor raden 37-D (2014- 2015) Nr.1	Aan de minister bevoegd voor Omgeving en aan de Vlaamse Regering beveelt het Rekenhof aan: 1. Met het oog op de tijdige realisatie van de doelstellingen van het Europees en Vlaams waterbeleid, het vergunningen- en heffingenbeleid verder te differentiëren in functie van de toestand van de grondwaterlichamen in alle grondwatersystemen. <i>De concrete aanpak voor grondwaterwinning zoals vastgesteld in de herstelprogramma's, werd in 2017 verder uitgerold via adviesverlening met betrekking tot omgevingsvergunningsaanvragen voor grondwaterwinning. De aanpassing van het heffingenbeleid voor grondwaterwinning om geheel conform met het gebiedsspecifieke grondwaterbeleid te zijn werd in 2017 gefinaliseerd en is sinds 2018 van kracht (zie verder).</i> 2. De heffingengebieden zo te bepalen dat een eenduidige consolidatie op het niveau van de grondwaterlichamen mogelijk is. Dat moet leiden tot een gerichter heffingenbeleid en een betere evaluatie van de impact van de heffing op het verbruik en de toestand van de grondwaterlichamen. <i>Het vergunningenbeleid voor grondwaterwinningen in de actiegebieden en in de waakgebieden, moet – mits eventuele tussentijdse bijsturing in 2019 wanneer de resultaten van de tussentijdse evaluatie bekend zijn – op lange termijn leiden tot een goede kwantitatieve toestand van alle grondwaterlichamen. Opdat het heffingenbeleid optimaal sturend en ondersteunend zou zijn om deze doelstelling te bereiken, zijn de heffingsgebieden (de regio's waarvoor een specifieke gebiedsfactor vastgesteld is) in overeenstemming gebracht met deze actiegebieden. Dat betekent dat de impact van de heffingen op het bereiken van de goede toestand van de grondwaterlichamen in rekening kan worden gebracht. Daarnaast blijven de heffingen ook een "beschermende" functie hebben (sturend met het oog op duurzaam gebruik), wat zich uit in het onderscheid tussen de gebieden en de corresponderende gebiedsfactoren in niet-afgesloten (minder kwetsbaar wat impact van grondwaterwinning betreft) en in afgesloten delen van de watervoerende grondwaterlagen (kwetsbaarder wat impact van grondwaterwinning betreft). In 2017 werden de kaarten die de afgesloten delen van de watervoerende lagen alsook de heffingsgebieden waarvoor specifieke gebiedsfactoren werden vastgelegd voor de bepaling van de heffing op grondwater, gepubliceerd. Sinds 2018 is het nieuwe heffingenbeleid van kracht; voor het verbruiksjaar 2017 en volgende jaren, zal de berekening van de heffing op grondwaterwinning aldus gebeuren met de nieuwe factoren in de nieuw vastgestelde gebieden.</i>

Rekenhofrapport en nr. parl. doc.	Aanbevelingen
	3. Het grondwatervergunningenbeleid beter te verankeren in regelgeving. Dat zal de afdwingbaarheid door de vergunningverleners en de rechtszekerheid voor de aanvragers bevorderen. <i>Het herstelbeleid bevat beperkingen met betrekking tot zowel het voorwerp van de vergunning - de maximaal te vergunnen debieten in een bepaalde watervoerende laag - als het opleggen van specifieke gebiedsgerichte voorwaarden. Na evaluatie is gekozen om momenteel de sectorale voorwaarden niet aan te passen. Hiermee zou het voorwerp niet kunnen ingeperkt worden. Het opnemen van de specifieke gebiedsgerichte voorwaarden die voortvloeien uit de herstelprogramma's gebeurt via de bijzondere voorwaarden.</i> <i>Sinds 23 februari 2017 kunnen omgevings- en milieuvergunningen verleend worden voor onbepaalde duur. Voor grondwaterwinningen kan hiervan afgeweken worden.</i> <i>Het door de VMM gehanteerde adviesbeleid hierrond is gebaseerd op de herstelprogramma's: in de gebieden waarvoor er herstelprogramma's opgesteld zijn, wordt een vergunning voor bepaalde duur geadviseerd zodat de vergunningen op termijn eenvoudiger kunnen bijgestuurd worden. Ook voor louter laagwaardige toepassingen uit gespannen watervoerende lagen (enkel wanneer freatische lagen kwantitatief niet toereikend zijn), wordt deze beperking in termijn geadviseerd.</i> 4. Te overwegen om bij de berekening van de heffing uit te gaan van de plaats en het volume van het verbruik in plaats van de gebruikersgroep, opdat de heffing de gebruikers gericht zou sturen naar een lager verbruik en naar minder verbruik in grondwaterlichamen in ontoereikende toestand. De vaststelling van de heffing vergt een realistische onderbouwing. <i>Zowel het huidige als het geplande (zie punt 1 en 2) heffingsbeleid komt reeds maximaal tegemoet aan deze aanbeveling.</i> Aan de VMM beveelt het Rekenhof aan: 5. De uitvoering van de maatregelen om de grondwaterlichamen in een kwantitatief goede toestand te krijgen permanent op te volgen en periodiek bij te sturen. Zij dient de toestand van de grondwaterlichamen daarbij correct te bepalen en de resultaten regelmatig te rapporteren. <i>De berekening van de grondwaterstandsindicator alsook de -voorspeller is geautomatiseerd. Er wordt verder gewerkt aan een optimalisatie van de visualisatie van DOV, alsook een uitbreiding van het meetnet op basis waarvan de indicatoren worden berekend. De grondwaterstandsindicator is ook mee ingeschoven als één van</i>

Rekenhofrapport en nr. parl. doc.	Aanbevelingen
	<i>de droogte-indicatoren voor de beoordeling van de droogtesituatie per oppervlaktewaterbekken.</i> <i>Voor de gespannen watervoerende lagen wordt verwezen naar de studie "Trendanalyse van de antropogene druk en impact op gespannen grondwaterlichamen" afgerond eind 2016. De tijdreeksanalyses van de peilmetingen die met deze methodiek uitgevoerd kunnen worden, worden gebruikt in de jaarlijkse verslaggeving via het WUP op grondwatersysteemniveau. Er wordt verder gewerkt aan de visualisatie van de trendreeksanalyse via DOV, waarbij voor 2018-2019 een studie uitgeschreven is om de geautomatiseerde methodiek aan te passen aan de nieuwe DOV-omgeving.</i> <i>Tenslotte wordt ook een vlotte toegang tot beleid- en beheerinfo op grondwaterlichaamniveau voorzien voor 2019 via webgebaseerde grondwaterlichaamfiches, waar alle informatie (kenmerken, monitoring, toestand, gebiedsspecifiek of generiek beleid) op bevattelijke manier samen te vinden zal zijn.</i> 6. Het vergunningenbeleid transparanter uit te voeren door duidelijke richtlijnen. Een aanzet hiertoe is al vervat in de ontwerp stroomgebiedbeheerplannen 2016-2021. Een systematische opvolging van meldingen, aanvragen, adviezen en vergunningen door de VMM moet verantwoording op het niveau van de grondwaterlichamen beter mogelijk maken. <i>De vernieuwde databank van de grondwatervergunningen zal in de komende beleidsperiode in productie genomen worden. Hiertoe worden momenteel verschillende gebruikerstesten uitgevoerd. Ook zullen bij de migratie optimaal datacontroles uitgevoerd worden. Daarnaast wordt verder gewerkt aan het verzamelen en digitaliseren van de vergunningen en aktenames.</i> 7. Werk te maken van een koppeling van de huidige databanken, opdat evaluaties mogelijk worden van het vergunningen- en heffingenbeleid, het verbruik van de verschillende soorten water en de impact op de grondwaterlichamen. <i>Naast de verdere uitwerking van de functionele analyse om het vergunningenluik van DOV te vernieuwen werden afspraken gemaakt tussen de Dienst Heffingen en de Dienst Grondwater en Lokaal Waterbeheer om het mogelijk te maken beide databanken op elkaar af te stemmen. De databanken van de dienst Heffingen en de dienst Grondwater en Lokaal Waterbeheer zijn voor beide diensten ontsloten en kunnen door de medewerkers geconsulteerd worden. Er wordt blijvend ingezet op het optimaal op elkaar afstemmen van de databanken. Dit zowel op het vlak van koppeling tussen de dossiers als op vlak van structurele aanpassingen bij vernieuwtrajecten.</i>

Rekenhofrapport en nr. parl. doc.	Aanbevelingen
	8. Te onderzoeken in welke mate het grijswaterbesluit een toegevoegde waarde levert tegenover andere ondersteuningsinstrumenten of vergelijkbare instrumenten in andere beleidsdomeinen (bijvoorbeeld de ecologiepremie of de steunmaatregelen voor de landbouw). Een eventuele hervorming van het grijswaterbesluit of de integratie ervan in andere instrumenten moet expliciet gekoppeld zijn aan de impact op het herstel van de grondwaterlichamen in ontoereikende toestand en moet gebruikersvriendelijk zijn. <i>In samenwerking met de betrokken overheidsinstellingen en instanties wordt een analyse gemaakt van de huidige ondersteuningsmogelijkheden en worden hiaten en gewenste uitbreidingen afgetoetst, zodat de initiatieven van de verschillende partners optimaal ondersteunend zijn om de doelstellingen gezamenlijk te bereiken. Daarnaast wordt ook bekeken of eventuele technologische innovatie kan versterkt worden via bestaande platformen, zoals de (provinciale) onderzoekinstellingen en VLAKWA.</i>
Ontbossing en compensatie 37-D (2015-2016) Nr.1	1. Rekening houdend met het principiële ontbossingsverbod, dient de minister te onderzoeken of zich geen bijkomende of verdergaande maatregelen opdringen om tot een daadwerkelijke compensatie van ontbossingen te komen. Verschillende pistes zijn mogelijk, bijvoorbeeld de verdere beperking van de ontbossingsmogelijkheden (bijvoorbeeld beperken van de decretale uitzonderingsgronden) of een aanpassing van de compensatieregeling, bijvoorbeeld bevoordelen van compensatie in natura ten opzichte van de financiële compensatie, ingrijpen op de compensatiefactor of het bedrag van de bijdrage, aanpassen van de subsidiëring van de doelgroepen, ... <i>Deze aanbeveling werd in de periode 2016-2018 volledig gerealiseerd. Voor 2017-2018 werden volgende zaken uitgevoerd: de vaststelling van de vervolgregeling voor de meest kwetsbare bossen: Een herziening van de criteria en bijpassende kaart wordt onderzocht. Betere mogelijkheden tot inspraak en billijke vergoeding voor de betrokken eigenaars worden voorzien. Er is een voorstel voor politieke besluitvorming uitgewerkt. Op basis van resultaten van de studie, is een voorstel voor verhandelbare boscompensatierechten uitgewerkt. De boswijzer en bosbalans zijn verder uitgewerkt.</i> 2. De minister moet werk maken van de knelpunten in de aankoopdossiers en toezien op de implementatie van het actieplan in uitvoering van de evaluatie door het ANB van de aankopen. <i>Deze aanbeveling werd in de periode 2016-2017 volledig uitgevoerd.</i>

Rekenhofrapport en nr. parl. doc.	Aanbevelingen
	3. De minister dient, rekening houdend met de knelpunten die uit de bevraging van de lokale besturen naar voren kwamen, een reglementair kader uit te werken voor de toekomstige projectoproepen, met ontvankelijkheidsvoorwaarden en beoordelingscriteria, die een uniforme beoordeling van ingediende projecten garanderen. <i>Het actieplan voor deze aanbeveling werd volledig uitgevoerd. Het reglementair kader maakt deel uit van besluit subsidiëring geïntegreerd natuurbeheer dat definitief werd goedgekeurd door de VR op 14 juli 2017. Dit kader werd toegepast voor de projectoproep van 2018.</i>
	4. De minister dient te onderzoeken of een afwijking mogelijk is voor de plafonnering van de te gebruiken middelen van het Bossencompensatiefonds. <i>Het actieplan werd volledig uitgevoerd in 2016-17. De afwijking is goedgekeurd en de historische bestedingsachterstand ingehaald.</i>
	5. De minister dient de omzendbrief over de toplaag zonevreemde bossen uit te vaardigen. <i>Uitvoering actieplan: openbaar onderzoek stilgelegd bij regeringsbesluit van 22 mei 2017. De vaststelling van de vervolgregeling voor de meest kwetsbare bossen.. Betere mogelijkheden tot inspraak en billijke vergoeding voor de betrokken eigenaars worden voorzien. Er is een voorstel voor politieke besluitvorming uitgewerkt.</i>
	6. Het ANB moet een uniforme advisering van de aanvragen waarborgen. Het is wenselijk een beoordelingskader op te maken voor het instellen van hoger beroep als de vergunningverlener het ANB-advies niet naleeft. 7. Het ANB dient de kwaliteitsaudits op de naleving van de interne richtlijnen te reactiveren. <i>Uitvoering actieplan werd in 2016-17 afgerond:</i> - interne richtlijn is geactualiseerd en gecommuniceerd - het beroepenkader is goedgekeurd. - jaarlijkse steekproefsgewijze kwaliteitscontrole opgestart.
	8. De dossiergegevens dienen volledig en juist geregistreerd, intern uitgewisseld, afgestemd en gecontroleerd te worden binnen het ANB, zodat er meer zekerheid is dat de compensatieplicht steeds en volledig wordt uitgevoerd. Een koppeling tussen de Ontbossingsdatabank en de boekhouding (Orafi n boekhoudsysteem) is wenselijk met het oog op een correcte gegevensuitwisseling.

Rekenhofrapport en nr. parl. doc.	Aanbevelingen
	9. Het ANB dient het administratieve proces bij de verwerking van de financiële compensatievoorstellen te uniformiseren, rekening houdend met het principe van duidelijke functiescheiding en met een vorm van eerstelijnscontrole. <i>Het actieplan is volledig uitgevoerd. Het administratief proces werd gestroomlijnd, inclusief de nodige functiescheiding. Eind 2017 werden de databanken opgeleverd.</i>
	10. Het ANB dient de uitvoering van de compensatie in natura tijdig te controleren en, met het oog op de controle na 5 jaar, te attesteren. <i>Actieplan: is volledig uitgevoerd:</i> - <i>Er is een systematiek uitgewerkt voor controle op het terrein en achterstand is ingehaald.</i> - <i>De dossiers die na een laatste controle niet in orde bleken, worden systematisch opgevolgd door Natuurinspectie.</i>
	11. Het ANB dient de databanken voor de aankoop van gronden, de registratie van het patrimonium en de opvolging van de beheerwerken zoveel mogelijk af te stemmen of te integreren, zodat het goed zicht heeft op de stand van de aankopen van gronden en van de bebossing ervan. Het ANB moet kwaliteitscontroles uitvoeren op de data-invoer in deze databanken. <i>Uitvoering actieplan: compleet. De informatie in de bestaande databanken werd gecontroleerd en geactualiseerd. Nieuwe ICT-toepassingen zijn eind 2017 opgeleverd.</i>
Rekenhofrapport en nr. parl. doc.	
Bescherming van drinkwater uit grondwaterwin-gebieden. Inventarisatie en sanering van risicogronden 37-E (2016-2017) – Nr. 1	<i>Aanbevelingen voor de Vlaamse Regering, de minister en de administratie</i> • De Vlaamse Regering, de minister en de OVAM moeten tijdig de voorwaarden creëren om de saneringsdoelstelling 2036 te halen. Dat veronderstelt afspraken met de actoren over de inzet van bijkomende middelen voor onderzoek en sanering, maatregelen die tijdig onderzoek mogelijk maken en het inzetten van instrumenten waarmee overheden daartoe worden aangemaand. • Bij de herziening van het grondwaterdecreet dienen de minister en de administratie te laten onderzoeken of de bestaande beschermingszones niet decretaal moeten worden verruimd met de intrek- en eventueel ook afstroomgebieden.

Rekenhofrapport en nr. parl. doc.	Aanbevelingen
	Aanbevelingen voor de Vlaamse Regering • De Vlaamse Regering dient te onderzoeken welke maatregelen nodig zijn om de gemeentelijke inventarisatie te finaliseren in de gemeenten die achterop blijven. • De Vlaamse Regering dient er bij de federale overheid op aan te dringen dat actuele kadastrale gegevens vlotter toegankelijk moeten zijn voor haar diensten. • De Vlaamse Regering moet erover waken dat in het geval van lokalisatieproblemen de kosten voor bodemonderzoek billijk worden gespreid.
	Aanbevelingen voor de OVAM • De OVAM dient de actualisatie van de gemeentelijke inventarissen op perceelniveau te bewaken en te faciliteren, zodat de bijbehorende last voor de gemeenten minimaal is. • Bij de verdere prioritering om de saneringsdoelstelling 2036 te realiseren, dient de OVAM rekening te houden met de prioritaire gebieden aangeduid in de stroomgebiedbeheerplannen voor een gebiedsspecifiek bronbeschermingsbeleid in de ruimste zin. • De OVAM moet zorgen voor een nog betere informatiedoorstroming naar de gemeenten over lopende en uitgevoerde bodemonderzoeken die zij op eigen initiatief uitvoert. • Het is raadzaam dat de OVAM en de DWM afspraken maken over een systematische en dynamische informatie-uitwisseling in een vroeg stadium over verontreinigingen die de beschermingszones en de intrek- en afstroomgebieden kunnen beïnvloeden. • De OVAM moet, aansluitend op een aansporingsbeleid, verder werk maken van voldoende handhaving in geval van niet-uitvoering van de POBO. • Om de verschillende stappen in het onderzoeks- en saneringstraject, bijvoorbeeld van de POBO, beter te kunnen opvolgen, dient de OVAM de bestaande databanken aan te passen. • Om de impact op de waterwinningen zoveel mogelijk te minimaliseren, dient de OVAM bij ernstige verontreiniging sneller over te gaan tot voorzorgs- of veiligheidsmaatregelen en sanering.
	<i>Antwoord:</i>

Rekenhofrapport en nr. parl. doc.	Aanbevelingen
	<i>Voor het tijdig creëren van de voorwaarden om de saneringsdoelstelling 2036 te halen, is een versnelde aanpak opgestart (OD 35 en OD 37). Dit wordt ondersteund door de wijzigingen van het Bodemdecreet die op 1 april 2018 van kracht werden. De opties voor de verruiming van de beschermingsgebieden worden door de VMM in samenwerking met de DWM in kaart gebracht in het kader van de opmaak van de voorstellen tot herziening van het Grondwaterdecreet.</i> <i>Verder zal ik de gemeenten, die met hun inventaris achterop blijven, bevragen en een oplossing uitwerken. Bij de federale overheid zal ik een verbeterde toegang tot de kadastrale gegevens bespreekbaar maken. Bij lokalisatieproblemen en de kostenverdeling voor bodemonderzoek die daarmee gepaard gaat, zal de OVAM advies geven en instrumenten inzetten zodat er adequaat duidelijkheid kan komen.</i> <i>De OVAM zal het actueel houden van de gemeentelijke inventarissen ondersteunen en faciliteren, zodat de gemeenten hiervan op termijn maximaal worden ontlast. De drinkwaterwingebieden zullen hoge prioriteit blijven krijgen, ook als ze ruimer worden afgebakend. De aanbeveling om de informatie-uitwisseling met de gemeenten te verbeteren wordt al uitgevoerd. Voor de dynamische gegevensuitwisseling met de DWM wordt een aanpak verder uitgewerkt. De opvolging en de handhaving van de POBO en de eenmalige onderzoeksplicht voor de saneringsdoelstelling 2036 zal de OVAM verderzetten. Ook lokale besturen, als eigenaar of exploitant van risicogronden, zullen op hun eigen verantwoordelijkheid inzake onderzoek worden gewezen. De OVAM zal investeren in databanken en informaticatoepassingen voor een betere opvolging. Voorzorgs- en veiligheidsmaatregelen zullen worden opgelegd en desnoods ambtshalve uitgevoerd wanneer ernstige bodemverontreinigingen in drinkwaterwingebieden worden vastgesteld.</i>

Bijlage 5: overzicht van de wijze waarop gevolg werd gegeven aan de arresten van het Grondwettelijk Hof en van het Hof van Justitie waarin Vlaamse decreten werden vernietigd of ongrondwettig of strijdig met het EU-recht werden bevonden.

A. Overzicht van arresten van het Grondwettelijk Hof

1. Arrest 125/2016 van 6 oktober 2016 – vernietiging artikel 226 Omgevingsvergunningsdecreet i.v.m. passende beoordeling

Met arrest nr. 125/2016 van 6 oktober 2016 vernietigde het Grondwettelijk Hof artikel 226 van het decreet van 25 april 2014 betreffende de omgeving (Omgevingsvergunningsdecreet). Artikel 226 voorzag in de volgende wijzigingen van artikel 36ter, §3, van het decreet Natuurbehoud:

- Voor de loutere hernieuwing van de omgevingsvergunning of omzetting krachtens artikel 390 van het Omgevingsvergunningsdecreet moet geen passende beoordeling uitgevoerd worden, tenzij de hernieuwing van de vergunning of de omzetting betrekking heeft op activiteiten die fysieke ingrepen in het leefmilieu vereisen;
- in afwijking hiervan moet wel een passende beoordeling uitgevoerd worden indien de administratie bevoegd voor natuurbehoud in het kader van een omzetting krachtens voormeld artikel 390 oordeelt dat er geen passende beoordeling werd uitgevoerd en dat het betrokken project een betekenisvolle aantasting van de natuurlijke kenmerken van een SBZ kan veroorzaken. Indien in het kader van de milieuvergunning waarvan de omzetting krachtens artikel 390 van het voormeld decreet wordt gevraagd, een passende beoordeling werd uitgevoerd of een advies van de administratie bevoegd voor natuurbehoud is verleend waaruit blijkt dat het uitvoeren van een passende beoordeling niet vereist was, is voldaan aan de verplichtingen van artikel 36ter, §3.

Voormeld artikel 390 voerde een overgangsregeling in waarbij milieuvergunningen die vanaf 10 september 2002 werden aangevraagd en verleend voor de maximumtermijn van twintig jaar, kunnen worden omgezet in een omgevingsvergunning van onbepaalde duur.

Het Grondwettelijk Hof oordeelde dat, zonder een passende beoordeling, een hernieuwing van omgevingsvergunningen van bepaalde duur en de omzetting van een milieuvergunning naar een omgevingsvergunning van onbepaalde duur in strijd is met artikel 6 van de Habitatrichtlijn.

Volgens het Grondwettelijk Hof kan uit zeer recente rechtspraak van het Hof van Justitie worden afgeleid dat de algemene beschermingsverplichting die vervat is in artikel 6, lid 2, van de Habitatrichtlijn ook geldt voor exploitaties die niet te kwalificeren zijn als een 'project' in de zin van artikel 6, lid 3, van die richtlijn, en dat een recht om een bepaalde activiteit te mogen uitoefenen zonder beperking in de tijd en zonder dat bijkomende maatregelen ten aanzien van die exploitaties zouden kunnen worden genomen, op gespannen voet kan staan met die bepaling, zelfs nadat (eerder) toepassing is gemaakt van de procedure uit artikel 6, lid 3, van de Habitatrichtlijn. In het licht van die rechtspraak van het Hof van Justitie kwam het Grondwettelijk Hof dan tot het volgende besluit:

- wat betreft de hernieuwing van een omgevingsvergunning of een gedeelte ervan. Volgens het Hof kan worden aangenomen dat de uitvoering van een passende beoordeling nodig zal zijn bij een hernieuwing van een omgevingsvergunning of een gedeelte ervan, meer bepaald "wanneer het project in kwestie, afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor een speciale

beschermingszone". De in artikel 226 van het Omgevingsvergunningsdecreet opgenomen regel dat slechts moet worden overgegaan tot een passende beoordeling indien de vergunning betrekking heeft op activiteiten die fysieke ingrepen in het leefmilieu tot gevolg hebben, komt volgens het Grondwettelijk Hof onvoldoende tegemoet aan de vereisten die in de rechtspraak van het Hof van Justitie zijn gesteld;

- Wat betreft de omzetting van een milieuvergunning in een omgevingsvergunning. Specifiek met betrekking tot deze omzetting merkt het Grondwettelijk Hof ook nog op dat het niet redelijk verantwoord is de scharnierdatum van 10 september 2002 in aanmerking te nemen als de datum vanaf wanneer een milieuvergunning wordt beschouwd als zijnde verleend voor onbepaalde duur, "zonder op enige manier in een actualisatie te voorzien".

Klaarblijkelijk is het Hof van oordeel dat op die welbepaalde ogenblikken – als het ware bijkomend en dus naast de reeds bestaande evaluatiemechanismes – moet worden beoordeeld of het project in kwestie significante gevolgen kan hebben voor een SBZ door middel van het uitvoeren van een passende beoordeling.

Ten gevolge van dit arrest werd met het decreet van 8 december 2017 houdende wijziging van diverse bepalingen inzake ruimtelijke ordening, milieu en omgeving (codextrein) de datum van 10 september 2002 geschrapt uit artikel 390 van het Omgevingsvergunningsdecreet dat de omzetting van een milieuvergunning naar een permanente vergunning regelt. Deze scharnierdatum die verwees naar de invoering van de passende beoordelingsplicht, was na de vernietiging van artikel 226 van het Omgevingsvergunningendecreet zonder betekenis geworden. Dit brengt met zich mee dat er zal akte genomen worden van de mededeling van de vraag tot omzetting van de milieuvergunningen die voor een termijn van twintig jaar werden verleend naar permanente vergunningen voor zover:

- de mededeling tussen de vier en de drie jaar voor het einde van de vergunningstermijn wordt ingediend;
- er tegen de omzetting geen bezwaar wordt geformuleerd door een adviesinstantie of het betrokken publiek;
- de stedenbouwkundige handelingen hoofdzakelijk vergund zijn;
- de vraag tot omzetting noch een MER noch een passende beoordeling vereist.

2. Arrest 140/2016 van 10 november 2016 – VCRO - planschade: 20%-aftrek is grondwettig en 50-meterregel is enkel wettig voor woongebieden

Bij arrest nr. 140/2016 van 10 november 2016 sprak het Grondwettelijk Hof zich uit over twee prejudiciële vragen, waarmee het Grondwettelijk Hof werd ondervraagd over de verenigbaarheid met het grondwettelijk gelijkheids- of niet-discriminatiebeginsel en het eigendomsrecht, zoals gewaarborgd door artikel 16 van de Grondwet en artikel 1 van het Eerste Aanvullend Protocol bij het EVRM van twee onderdelen van de planschaderegeling uit de VCRO. Het ging meer concreet over artikel 2.6.1, §3, eerste lid, 4°, waarin wordt bepaald dat planschadevergoeding (in alle gebieden) beperkt blijft tot de eerste 50 meter vanaf de rooilijn, en artikel 2.6.2, §2, eerste lid dat de planschadevergoeding beperkt tot 80 procent van de begrote waardevermindering.

De tweede vermelde norm, m.n. de zogenaamde 20%-aftrekregel, achtte het Hof niet in strijd met het grondwettelijk gelijkheids- of niet-discriminatiebeginsel of het eigendomsrecht, zoals gewaarborgd door artikel 16 van de Grondwet en artikel 1 van het Eerste Aanvullend Protocol bij het EVRM. Voor de eerst vermelde norm daarentegen, met name de beperking van planschadevergoeding tot de eerste 50 meter vanaf de rooilijn, zag het Hof wel een schending van de artikelen 10, 11 en 16 van de Grondwet, in samenhang gelezen met artikel 1 van het Eerste Aanvullend Protocol bij het EVRM, "doch uitsluitend voor wat betreft gronden gelegen in andere

gebieden dan woongebieden zoals in industriegebieden, gebieden voor ambachtelijke bedrijven, gebieden voor kleine en middelgrote ondernemingen en andere gebieden die op de dag voorafgaand aan de inwerkintreding van het definitieve plan waarbij een bouwverbod wordt opgelegd, bestemd waren om gebouwen te ontvangen met een bouwdiepte van meer dan 50 meter vanaf de rooilijn.”

Het Grondwettelijk Hof aanvaardt met andere woorden wel de 50-meter regel, wanneer het gaat om gronden gelegen in woongebied. De in artikel 2.6.1, §3, 4°, van de VCRO opgenomen beperking van de planschadevergoeding tot de eerste 50 meter vanaf de rooilijn is volgens het Grondwettelijk Hof daarentegen wel onevenredig wanneer de vordering tot planschadevergoeding betrekking heeft op gronden die op de dag voorafgaand aan de inwerkingtreding van het definitieve plan waarbij een bouwverbod wordt opgelegd, gelegen zijn in andere gebieden dan woongebieden “zoals in industriegebieden, gebieden voor ambachtelijke bedrijven, gebieden voor kleine en middelgrote ondernemingen en andere gebieden die bestemd zijn om gebouwen met een grotere bouwdiepte te ontvangen”. In dat geval is het volgens het Grondwettelijk Hof niet in redelijkheid verantwoord dat de planschadevergoeding automatisch wordt beperkt tot de eerste vijftig meter vanaf de rooilijn.

De betrokken bepaling uit de VCRO werd in overeenstemming gebracht met de uitspraak van het Grondwettelijk Hof door middel van het decreet van 8 december 2017 houdende wijziging van diverse bepalingen inzake ruimtelijke ordening, milieu en omgeving. Om de grondwettigheid van artikel 2.6.1, §3, eerste lid, 4°, van de VCRO te herstellen werd het toepassingsgebied van deze bepaling uitdrukkelijk beperkt tot die gevallen waar het perceel waarvoor een planschadevergoeding wordt gevorderd, gelegen is in woongebied.

3. Arrest 107/2018 van 19 juli 2018 – schorsing van de artikelen 68 en 69 van het decreet van 8 december 2017 houdende wijziging van diverse bepalingen inzake ruimtelijke ordening, milieu en omgeving

Het Grondwettelijk Hof heeft op 19 juli 2018 de schorsing bevolen van de artikelen 68 en 69 van het decreet van 8 december 2017 houdende wijziging van diverse bepalingen inzake ruimtelijke ordening, milieu en omgeving.

Deze bepalingen voegen een artikel 4.4.8/3 toe aan de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening waardoor in de gewestplanbestemmingen voor ontginningsgebieden en gebieden die vallen onder de subcategorie van gebiedsaanduiding ‘gebied voor de winning van oppervlakedelfstoffen’, naast de ontginning van primaire grondstoffen ook de mechanische bewerking en de verrijking van de ontgonnen delfstoffen mogelijk worden gemaakt.

Het Grondwettelijk Hof is van oordeel dat het eerste middel ernstig is. In dit middel werd de schending aangevoerd van het grondwettelijke gelijkheids- en non-discriminatiebeginsel al dan niet in samenhang met de bescherming van inspraak van burgers uit het Verdrag van Aarhus. Verzoekers voerden aan dat de decretale ingreep mogelijkheden invoert in ontginningsgebieden zonder dat daar inspraak of milieueffectrapportage aan werd gekoppeld, terwijl een wijziging van het inhoudelijke regime in andere gebieden normalerwijze gebeurt via een planprocedure met inspraak en effectbeoordeling.

De motivering van het schorsingsarrest is summier, zodat thans het arrest ten gronde wordt afgewacht. Mocht het Hof besluiten tot een vernietiging, dan zullen de overwegingen van het vernietigingsarrest grondig bestudeerd worden om te kunnen beoordelen welke aanpassingen aan de regelgeving desgevallend nodig zijn.

B. Overzicht van arresten van het Hof van Justitie

Er zijn geen arresten van het Hof van Justitie waarin binnen mijn bevoegdheden inzake milieu en omgeving een Vlaams decreet strijdig werd bevonden met het EU-recht en waaraan nog gevolgen zouden moeten worden gegeven.

Bijlage 6: Decreetsevaluatieagenda

Geplande decreetsevaluaties		
Naam	Indicatieve timing	Hoe wordt deze uitgevoerd?
Werking van het Omgevingsvergunningendecreet	3-jaarlijks -> 1/1/2021	Hoe: Nog te bepalen <u>Formeel gevolg</u> "Het evaluatierapport dat mogelijke beleidsaanbevelingen bevat, wordt ter informatie voorgelegd aan het Vlaams Parlement."
Decreet betreffende de handhaving van de omgevingsvergunning van 25 april 2014 - in werking sedert 1/3/2018	3-jaarlijks -> tegen 1/3/2021	Hoe: Nog te bepalen <u>Formeel gevolg</u> Art. 145, derde lid van voornoemd decreet : <i>De Vlaamse Regering bezorgt binnen drie jaar na de datum van inwerkingtreding, bedoeld in het eerste lid, aan het Vlaams Parlement een verslag over de wijze waarop het is toegepast en doet eventueel de nodige voorstellen tot aanpassing van het decreet.</i>
Instrumentendecreet, artikel 180 - Algemene evaluatie instrumentendecreet evaluatie - titel 4 (convenant- & contractbenadering) evaluatie - titel 5 (regionale projecten met overdracht van ontwikkelingsrechten)	5-jaarlijks > tegen begin 2012 (afh van inwerkingtreding ID)	
Lopende decreetsevaluaties		
Naam	Indicatieve timing	Hoe wordt deze uitgevoerd?
/	/	/
Uitgevoerde decreetsevaluaties in de lopende zittingsperiode		
Naam	Toelichting over gevolg dat de Vlaamse Regering gaf aan de conclusies van die evaluaties of van plan is eraan te geven	
Er is een evaluatie uitgevoerd van de bepalingen inzake de bestuurlijke dwangsom binnen het Vlaams milieuhandhavingsbeleid, in uitvoering van artikel 16.4.18ter van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid (DABM). Het betreft bepalingen van titel XVI van het DABM (het zgn. Milieuhandhavingsdecreet - zie het	Er werd een regelgevend initiatief genomen waarbij de bepalingen van de bestuurlijke dwangsom werden aangepast, als resultaat van de verplichte evaluatie hiervan. Deze wijziging van het Milieuhandhavingsdecreet bij decreet van 8 juni 2018 is in werking getreden op 12 juli 2018. Bijkomend werden op 7 september 2018 een aantal wijzigingen van het besluit van de Vlaamse Regering van 12 december 2008 tot uitvoering van titel XVI	

document VR 2017 2701 MED.0034 waarbij de evaluatie van de dwangsom werd meegedeeld aan de Vlaamse Regering).	van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid definitief goedgekeurd. Deze geven verdere uitvoering aan hoger vermelde wijziging van het Milieuhandhavingsdecreet.
Titel 16 (Milieuhandhaving) van het Decreet Algemene Bepalingen Milieubeleid, artikel 16.4.18ter: <i>"De Vlaamse Regering bezorgt binnen drie jaar na de inwerkingtreding van deze bepaling inzake de bestuurlijke dwangsom aan het Vlaams Parlement een verslag over de wijze waarop de bestuurlijke dwangsom is toegepast en doet eventueel voorstellen tot aanpassing van deze bepaling."</i>	Cf. VR2017 2701 MED waarmee de evaluatie van de dwangsom werd meegedeeld aan de VR. De daaropvolgende wijzigingen aan de decretale bepalingen met betrekking tot de dwangsom behelsden eigenlijk vooral een legistieke wijziging : samenvoegen van de artikelen met betrekking tot dwangsom naar de artikelen met betrekking tot de bestuurlijke maatregelen. De belangrijkste inhoudelijke wijziging zal gebeuren door het op 7 september 2018 door de VR definitief goedgekeurde wijzigingsbesluit milieuhandhaving, met name het opheffen van de beperking dat enkel de gewestelijke toezichthouders een dwangsom konden opleggen (artikel 43 van wijzigingsbesluit van 7 september 2018 heft artikel 61/3 op en artikel 40 van wijzigingsbesluit van 7 september 2018 voert een artikel 60/1 in met een nieuwe uitvoeringsregeling).
Er is in 2015 een evaluatie gebeurd van het grondverzetsysteem en de grondverzetregeling in functie van de afstemming van het normenkader voor bouwstof uit Materialendecreet/Vlarema en bouwkundig bodemgebruik uit Bodemdecreet/VLAREBO.	De evaluatie heeft mede geleid tot een aanpassing van de grondverzetregeling van het Bodemdecreet van 27 oktober 2006 (wijzigingsdecreet van 8 december 2017) en in het bijzonder een wijziging van het VLAREBO-besluit van 14 december 2007 (definitieve goedkeuring van VR op 21 september 2018). Het betreft volgende gewijzigde bepalingen resp. voor Bodemdecreet: art. 136 tot en met 139, en VLAREBO art. 158 tot en met 210.
Evaluatie van de vermoede meerwaarden per m2 (opgenomen in artikel 2.6.10, § 2, eerste lid, VCRO)	<u>Hoe</u> : Studie tot bepaling van de vermoede meerwaarde van bestemmingswijzigingen met het oog op het operationaliseren van het planbatensysteem', uitgevoerd door STADIM in 2008 - studie gebaseerd op de effectief gerealiseerde verkoopprijzen voor gronden in het Vlaams gewest in de periode 2005-2007. <u>Gegeven gevolg</u> Aanpassing meerwaarden in VCRO door decreet van 8 december 2017
Leegstandsdecreet, artikel 42	<u>Hoe</u> : Evaluatiestudie instrumentarium leegstaande/verwaarloosde bedrijfsruimten <u>Gegeven gevolg</u> deels vertaald naar differentiatie financiële ondersteuning o.b.v. principes BRV
VCRO, artikel 2.3.1 (gewestelijke stedenbouwkundige verordeningen)	<u>Hoe</u> : via instrumentendecreet <u>Gevolg</u> : Aanpassing van gewestelijke bevoegdheid voor opmaak van verordeningen (technische en financiële lasten)

VCRO, artikel 2.6.1 - 2.6.3 (planschade)	<u>Hoe:</u> via instrumentendecreet <u>Gevolg:</u> evaluatie & wijziging toepassingsvoorwaarden planschade
VCRO, artikel 2.6.4 - 2.6.20 (planbaten)	<u>Hoe:</u> via instrumentendecreet <u>Gevolg:</u> evaluatie & wijziging regeling planbaten
VCRO, artikel 4.4.1 (beperkte afwijkmogelijkheden)	<u>Hoe:</u> via instrumentendecreet; <u>Gevolg:</u> afwijking van stedenbouwkundige voorschriften
Titel 15 (Milieuschade) van het Decreet Algemene Bepalingen Milieubeleid, artikel 15.11.1: <i>"De bevoegde instantie brengt tweejaarlijks, vanaf de datum van inwerkingtreding van deze titel, rapport uit aan de Vlaamse Regering over de toepassing van deze titel."</i>	Vijfde rapportering voor de periode 2015-2017, is akte van genomen op VR van 8 juni 2018. De volgende rapportering zal een deel van 2017 - 2019 betreffen.
In 2016-2017 werd een evaluatie gemaakt van de wet van 28 december 1967 betreffende de onbevaarbare waterlopen	Deze evaluatie resulteerde in een wijzigingsvoorstel dat meegenomen is in het lopende decreet diverse bepalingen Omgeving, Natuur en Landbouw.